

Ο ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗ- ΝΙΔΑΣ ΓΗΣ

Ἀφιέρωμα
στὸν Ἡλία
Τσατσόμοιρο

ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ ΠΟΥ ΧΑΡΑΞΕ Ο Η. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

- Ἡ ἐλληνικότητα
1. τοῦ γράμματος Δ Ἡλιος καὶ Γλῶσσα
2. γονεῖς Πολιτισμοῦ Ὁ πανάρχαιος
3. «ΠΟΣΕΙΔΩΝ»

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 Ἀθήνα.

•
Τὰ Γραφεία τοῦ Περιοδικοῦ
λειτουργοῦν πρωῒνές ὥρες
9.30-13.30 καθημερινά.

•
Ἰδιοκτῆτης-Ἐκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Ἀχιλλέως - Μουσῶν 51
Παλαιὸ Φάληρο.

•
Φωτοστοιχειοθεσία-Ἀτελιέ:
«Ν. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Μάγερ 11, Ἀθήνα, τηλ. 5221792.
Ἐκτύπωση-Βιβλιοδεσία:
«ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Καλλιδρόμου 10
Μπουρνάζι, τηλ. 5726819.

•
— Τιμὴ ἀντιτύπου: 600 δρχ.
— Ἐτήσια συνδρομὴ: 6.000 δρχ.
— Ὁργανισμῶν κ.λπ.: 8.000 δρχ.
— Φοιτητῶν: 4.000 δρχ.
— Ἐξωτερικοῦ: 50 δολλ. ΗΠΑ.
• Οἱ συνδρομὲς προκαταβάλλονται
τὸν μῆνα Ἰανουάριο κάθε χρόνου.

•
ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.

•
Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

•
"Ὅλες οἱ συνεργασίες καὶ τὰ
ταχυδρομικὰ ἐμβάσματα στὴ
διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσῶν 51
175 62, Π. Φάληρο, Ἀθήνα.

•
Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς
ποὺ ἀλλάζουν διεύθυνση, νὰ τὸ
γνωστοποιοῦν στὸ περιοδικό.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 7028:

Ἀποχαιρετισμὸς στὸν ἐταῖρο καὶ
συμπολεμιστὴ Δ.Ι.Λ.

ΣΕΛΙΣ 7029:

Τὰ 7 δυναμάρια τῆς σκέψεως τοῦ
Τσατσόμοιρου «ΔΑΥΛΟΣ»

ΣΕΛΙΣ 7049:

Ὁ ἀναστηλωτὴς τῆς Πολιτείας τοῦ Ὀλύμπου
ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΝ

ΣΕΛΙΣ 7049:

Ἡ ἀνατροπὴ τῆς θεωρίας τῆς συμβατικότητας
μέγιστη προσφορὰ στὴ σύγχρονη ἐπιστήμη
ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

ΣΕΛΙΣ 7059:

Ὁ Τσατσόμοιρος κι ἐγὼ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΓΑΤΣΙΑΣ

ΣΕΛΙΣ 7063:

Ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος ὡς φαινόμενον
πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ

ΣΕΛΙΣ 7063:

Ἡ γραφίδα ἐναντίον τῆς συνωμοσίας
ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΑΡΚΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 7068:

Ἐπιτάφιος ἀποχαιρετισμὸς ἀπὸ ἓνα φίλο
Γ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 7069:

Ἡ ἐλληνικότητα τοῦ γράμματος Δέλτα
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΤΣΙΑΔΡΑΜΗΣ

ΣΕΛΙΣ 7075:

Ἡλιος καὶ Γλῶσσα γέννησαν τὸν Πολιτισμὸ
ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

ΣΕΛΙΣ 7078:

Ὁ Ποσειδῶν ὡς δύναμη τῆς Φύσεως
ΛΑΖΑΡΟΣ ΠΟΛΥΜΕΝΑΚΟΣ
ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΠΟΙΗΣΗ:

Δημήτρης Καραμβάλης, Γιάννης Βαρβιτσιώ-
της.

ΣΕΛΙΣ 7088:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΣΟΛΑΚΟΣ, Τ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟ-
ΠΟΥΛΟΥ, Π. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ.
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ:

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ: σελ. 7057 • ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ:
σελ. 7085 • ΕΘΝΙΚΑ: σελ. 7062 • ΤΟ ΧΡΟ-
ΝΟΓΡΑΦΗΜΑ: σελ. 7083.

Ἀποχαιρετισμὸς στὸν ἑταῖρο καὶ συμπολεμιστὴ

Φίλε Ἡλία,

Ἡ Ἑλληνίδα γῆ ποὺ σὲ γέννησε καὶ ποὺ τόσο ἀγάπη-
σες, ἐρεύνησες κι ἀποσφράγισες τὰ πολυσήμαντα μυστικά
της, σὲ ἀνακαλεῖ στὰ σπλάγχνα της, ἀφοῦ ὠλοκλήρωσες τὶς
πτήσεις σου μὲ τὰ φτερά τῶν ἀετῶν τοῦ Διὸς μέσα σ' ἓναν
κόσμο ποὺ τίμησες, ἀκόμη κι ἂν ὁ ἴδιος δὲν ἐνδιαφέρεται
γιὰ τὴν τιμὴ. Ἀλλὰ ἐπιστρέφεις στὴν Ἑλληνίδα γῆ πλή-
ρης ἔργου, ὅπως ὁ Ἑρμῆς ἐπέστρεφε στὸν αἰγλήεντα Ὀ-
λυμπο ὅταν ἐκτελοῦσε τὶς ἀποστολὲς ποὺ τοῦ ἀνέθετε ὁ με-
γάλος πατέρας του γιὰ τὴν ἐξαλήθευση καὶ ἐλευθέρωση τῆς
Οἴκουμένης. Ἐξαληθευτικὴ κι ἐλευθερωτικὴ ἀποστολὴ ἦ-
ταν ἡ ζωὴ σου, ἀποστολὴ ποὺ ἀντλοῦσε τὴν ἀδάμαστη δύ-
ναμή της ἀπὸ τὸν ἔρωτα τοῦ εἰδέναι κι εἶχε σὰν μοναδικὸ ἀ-
ντικειμενικὸ της σκοπὸ τὴν ἱκανοποίηση τῆς δίψας γιὰ ἀλή-
θεια.

Δὲν εὐτύχησες νὰ γεννηθῇς σ' ἓναν κόσμον ὥριμον νὰ δε-
χθῇ τὸν ἀκριβὸ σπόρο ποὺ ἀγωνιζόσουν νὰ σπεύρης. Ἐξη-
σες σ' ἓναν πλανήτη ποὺ τὸν ἔχουν ἐξευτελίσει ὁ παραλο-
γισμὸς, τὸ ψεῦδος, ὁ ἐξουσιασμός, τὸ παρὰ φύσιν καὶ ἡ γε-
νικὴ παρακμὴ.

Τέκνο ἀγνὸ τῆς φύσεως ἐσύ, θρεμμένο μὲ τοὺς χυμοὺς
τοῦ Ἑλληνικοῦ Μεγαλείου μας, ὑπερασπίσθηκες ὡς κόρη
ὀφθαλμοῦ τὸν ὀμφάλιο λῶρο ποὺ μᾶς δένει μὲ τὴν μεγάλη
μητέρα μας καὶ κράτησες ψηλὰ τὸν αἰώνιο πυρσό τῆς Ἑλ-
λάδος διαλύοντας τὰ προπετάσματα τοῦ καπνοῦ τῶν ψυχο-
τρόπων θυμιαμάτων τῶν δογματισμῶν. Καὶ τὸ ἤξερες, τὸ ξέ-
ρουμε καλὰ ἐμεῖς οἱ δύο, ὅτι τὸ πῦρ τῆς καθάρσεως ποὺ ἄ-
ναψες μὲ τὸ ἔργο σου, ἔργο ποὺ εἶναι δαυλὸς πυρπολητῇ μέ-
σα στὴν συστοιχία τῶν σκιάχτρων καὶ τῶν φαντασμάτων
τῆς διαστροφῆς, τὸ ξέρουμε, λέω, καλὰ ἐμεῖς οἱ δύο ὅτι τὴν
πυρκαϊὰ τοῦ Λόγου ποὺ ἄναψες δὲν ὑπάρχει δύναμη νὰ τὴν
σβῆση καὶ σύντομα θὰ ἐξαγνίση τὴν μόλυνση τοῦ Παραλό-
γου.

Φίλε μου, ἑταῖρε μου, συμπολεμιστὴ μου,

Πορεύου ἐν εἰρήνῃ στὰ φωτεινὰ πεδία τῆς Γῆς τῶν Μα-
κάρων, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ Ὅρκος μας γιὰ τὸ Ὅραμά
μας θὰ τηρηθῇ μέχρι κεραίας.

Δ.Ι.Λ.

[Ἀποχαιρετισμὸς στὴν τελετὴ ἐκφορᾶς τῆς σοροῦ τοῦ Ἡλία Λεων. Τσα-
τσόμοιρου, τὴν 23 Δεκεμβρίου 1991, στὸ Α' Νεκροταφεῖο Ἀθηνῶν].

ΤΑ 7 ΔΥΝΑΜΑΡΙΑ ΤΗΣ ΣΚΕΨΕΩΣ ΤΟΥ ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΥ

I.

‘Η γέννησι τῆς γλώσσας ἀπὸ Φύσι-’Ανθρωπο

‘Η ἔρευνα γιὰ τὸ ἔμβιο ὄν, τὸ θηλαστικὸ «ἄνθρωπος» δὲν θὰ ἦταν ἀνάγκη νὰ ἀρχίσῃ ἀπ’ τὰ πανάρχαια χρόνια, τὰ χρόνια δηλαδὴ τῆς παρουσίας τοῦ ἔλλοπος θηρευτοῦ καὶ κτηνοτρόφου, ἐὰν ἡ ὀνοματοθεσία δὲν συνετελεῖτο σὲ νεώτερη ἀλλὰ ἐπίσης πανάρχαια περίοδο, ὅποτε ἐδόθησαν τὰ περισσότερα ὀνόματα στὰ πράγματα. Πῶς ὅμως θὰ ἐδίδαμε τὸν ὀρισμὸ τῆς ἔννοιας ἄνθρωπος, ὥστε ἡ σχηματιζόμενη λέξι νὰ ἀνταποκρίνεται στὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ ὄντος ἄνθρωπος; Ἄς ξεκινήσουμε τὴν ἔρευνα ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τῆς παρουσίας του, δηλαδὴ τῆς ἐξόδου ἐκ τῆς μήτρας (τῆς «νηδύος») τῆς μητρός του στὸν «νηδὸν» (σπήλαιο, ναός, ναὺς) τοῦ μικροῦ νέου ἀνθρώπου, τοῦ «νη-πίου». Ἄς παρακολουθήσουμε ὡς ἀκροατὲς ἔξω τοῦ ἀρχεγόνου αὐτοῦ «μαιευτηρίου» τὰς «μογοστό-κους» *Εἰλειθυίας*. *Ἥρης θυγατέρας πικρὰς ὠδῖνας ἐχούσας*, δηλαδὴ τὶς ὠδινοφόρες τῆς Ἥρας θυγατέρες τὶς Εἰλειθυίες, ποὺ ὀρίζουν τοὺς πικροὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ (Ἰλ. Α 270: *Εἰλείθυιαι* ἦταν οἱ βοηθοῦσες γυναῖκες τὸν τοκετό). Καὶ νὰ ἡ φωνὴ τοῦ νηπίου... Εἶναι, ἀναγνώστη, κανόνας χωρὶς ἐξαίρεσι ὅτι: ὅλων τῶν θηλαστικῶν τὰ νεογέννητα, πλὴν τοῦ «ἀνθρώπου», ἀμέσως μετὰ τὴν ἔξοδο ἐκ τῆς μήτρας δὲν φωνάζουν. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως φων-ά-ζει, δηλαδὴ ἐκβάλλει φωνὴν «Λ».

Τὸ φωνῆεν Α, ὅπως λέγει ὁ Πλούταρχος, εἶναι: «ὁ ἀπλούστατος ἀνθρώπινος ἦχος, διότι δὲν ἀπαιτεῖ καμμία ἐπίπονη προσπάθεια οὔτε ἀκόμη τὴν κίνησι τῆς γλώσσας, γιὰ νὰ ἐκπεμφθῇ» («*Συμπόσιον τῶν ἑπτὰ Σοφῶν*», βιβλ. Θ’). Δὲν ἐχρειάζετο λοιπὸν καμμία μάθησι, γιὰ νὰ μπορέσῃ ὁ μικρὸς «θεός», ὅπως ἡ «*Θεογονία*» εἶδαμε ὅτι ὠνόμασε τοὺς πρώτους κατοίκους τῆς Πελαγονικῆς ὁροσειρᾶς καὶ τοῦ «*αἰγλήεντος Ὀλύμπου*» (στίχ. 129), νὰ φωνάξῃ «Α». Φων-ά-ζει ἄρα ζῆ, ἄρα ἀναπνέει· καὶ αὐτὸ τὸ γεγονὸς προκαλοῦσε καὶ προκαλεῖ τὸ γέλιο «ΧΑ-ΧΑ-ΧΑ» τῆς χαρᾶς στὰ μέλη τοῦ οἴκου.

Πῶς ὅμως, ἐὰν θέλαμε νὰ δηλώσουμε αὐτὸ ποὺ συνέβη ἐκ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ τοῦ ζώου, θὰ ὠνομάζαμε τὸ ζῶο αὐτό; Εἶναι μιὰ ἐρώτησι, ποὺ καὶ ὁ Κρατύλος ἔθεσε (423 α) γιὰ ὅλα τὰ ζῶα: «οἶσθα ὅτι ὡς ὁμοίωται ἂν τὰ ἡμέτερα αὐτῶν σώματα καὶ σχήματα ἐποιοῦμεν ἐκείνοις» [γνωρίζεις, ὅτι θὰ ἐκάναμε μιμήσεις μὲ τὰ σώματά μας καὶ ἀκόμη σχήματα ὅσο τὸ δυνατόν ὅμοια ἐκείνου τοῦ ζώου]. Μὲ βάσι αὐτὴν τὴν ἀρχὴ τὸ γεννηθὲν στὸ σπήλαιο ζῶο, ποὺ ἐφώναξε ἀμέσως κατὰ τὴν ἔξοδό του «Α», θὰ ἦταν ὀρθὸ νὰ τὸ ὀνομάσουμε ὁ «Α». Αὐτὸ βεβαίως δὲν γνωρίζουμε ἐὰν συνέβη. Στὴν φάσι ὅμως τοῦ ἐντεχνου λόγου, τὴν ὁποία περιέγραψα στὸ κεφ. «Μουσεῖα Λόγων», τὸ φωνῆεν Α ἐγίνε ὁ ὁδηγὸς τοῦ σχηματισμοῦ τῆς λέξεως «ἄνθρωπος». Καὶ εἶναι τελείως αἰτιώδης ἡ σχέσι τοῦ φωνήεντος Α μὲ τὸν γεννηθέντα ἄ-νθρωπον. Ὁ «Α» ὅμως «N»οεῖ. Ἡ ιδιότης αὐτὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι βεβαίως ἀνεπτυγμένη, σὲ σημεῖο ποὺ δι’ αὐτῆς ἐπεβλήθη ἀμέσως τῶν ἄλλων ζώων, δὲν εἶναι ὅμως μοναδικὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἄλλα ζῶα νοοῦν. Ὁ «Α» ἐπίσης «Θ»εᾶται. Καὶ αὐτὴ ἡ ιδιότης εἶναι ξεχωριστή, διότι ὁ ἄνθρω-

πος παρατηρεί τις κινήσεις («Ρ»= ροή) στὸν γύρω του χώρο («Ο») ἀλλὰ καὶ στὸν οὐρανὸ («Ο») καὶ «ἀναλογίζεται» αὐτές. Βεβαίως καὶ ἄλλα ζῶα θεῶνται, χωρὶς νὰ γνωρίζουμε ἂν ἀναλογίζονται, τὰ ἐξετασθέντα δηλαδὴ γύρω τους καὶ στὸν οὐρανό. Ἐὰν τώρα θελήσουμε νὰ σχηματίσουμε κάποια λέξι ἐκ τῶν μέχρι στιγμῆς ἀρκτικῶν γραμμάτων, θὰ σχηματίζαμε τὴν λέξι «Α. Ν. Θ. Ρ. Ω».

[Πρὶν προχωρήσω, πρέπει νὰ ἀντιληφθῇ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἡ ἀποκωδικοποίησι κάθε λέξεως στηρίζεται στὴν ἀποκωδικοποίησι τῶν γραμμάτων. Ἐπομένως ἡ γνῶσι ἢ ἡ διαπίστωσι τῶν κωδικῶν σημασιῶν διὰ τῆς «ἐπισκέψεως» τῶν γραμμάτων εἶναι ἀπαραίτητη. Εἶναι βεβαίως κάτι ἀρκετὰ ἐπίπονο, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ γίνουν μὲ ἄλλο τρόπο οἱ ἀναλύσεις τῶν λέξεων ἐκείνων τις ὁποῖες κρίνω ὡς ἀπαραίτητες γιὰ τὴν καλύτερη σύλληψι τοῦ ὅλου θέματος. Θὰ βοηθήσω ὅμως ὅσο μπορῶ].

Συνεχίζω ἀμέσως μὲ τὴν λέξι. Ἐπαναλαμβάνω: ὁ Α/Νοεὶ καὶ /Θ/εᾶται/ τις Ρ. οὕς (κινήσεις) στὸν /Ο/ἴκο του καὶ τὸν /Ο/ὐρανὸ (Ω= Ο+Ο). Ὁ ὀρισμὸς αὐτὸς παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι ἀρκετός, μᾶς διαφεύγει κάποιο ἰδιαίτερο τοῦ ἀνθρώπου χαρακτηριστικὸ (σημα). Ὁ Ἀριστοτέλης συμπληρώνει, χωρὶς φυσικὰ νὰ τὸ ἐπιδιώκῃ, τὸν ὀρισμὸ (*Πολιτικά*, 1253α) λέγει: «Ἐκ τούτων οὖν φανερόν, ὅτι τῶν φύσει ἢ πόλεις ἐστὶ καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῷον, καὶ ἄπολις διὰ φύσιν καὶ οὐ διὰ τύχην ἤτοι φαῦλός ἐστι ἢ κρείττων ἢ ἄνθρωπος· ὥσπερ καὶ ὁ ὕψ' Ὀμήρου λαιδωρηθεὶς "ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιος" [*Ἰλ.* I 63] ἅμα γὰρ φύσει τοιοῦτος καὶ πολέμου ἐπιθυμητῆς ἅτε πέρ ἄζυξ ὢν ὥσπερ ἐν πεττοῖς». [Ἀπὸ αὐτὰ συνάγομε ὅτι ἡ πόλις εἶναι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐκ φύσεως καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐκ φύσεως κοινωνικὸ ζῷο, καὶ ὁ ἐκ φύσεως ἀλλὰ ὄχι ἐκ τυχαίου περιστατικοῦ ἄπολις εἶναι ἢ φαῦλος ἢ ὄν ἀνώτερο τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸς τὸν ὁποῖον ὀνειδιστικῶς ἀποκαλεῖ ὁ Ὀμηρος «ἄνευ οἰκογενείας, νόμων, ἐστίας». Διότι ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος εἶναι ἔξω τοῦ κοινωνικοῦ καταμερισμοῦ, δηλαδὴ τῆς λειτουργίας αὐτῆς, καθὼς συμβαίνει μὲ τοὺς πεσσοὺς (τοῦ σκακιού;)]. Πολιτικὸ ὅμως ζῷο δὲν εἶναι μόνο τὸ εἰς τὰς πόλεις κατοικοῦν, εἶναι τὸ ζῷο τὸ δυνάμενο νὰ ἀναπτύσσῃ τὸν λόγον, διότι ἄνευ «λόγου» οὔτε πολιτισμὸς ὑπάρχει οὔτε πόλεις οἰκίζονται. Διακριτικὸ ἐπομένως γνώρισμα (σημα: «Σ») τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὅτι πόλεις («Π») οἰκίζει («Ο»).

Μετὰ τὸ παράδειγμα αὐτὸ ὁ ἀναγνώστης πρέπει νὰ ἔχῃ ἀντιληφθῇ τὰ κάτωθι:

(α) ὅτι τὸ γράμμα Α εἶναι ὁ ὑποστασιακὸς «φύσει ἦχος» τοῦ νηπίου-ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος μάλιστα διακρίνει αὐτὸν ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα θηλαστικὰ ζῶα,

(β) ὅτι ὁ ἦχος «Α», μὲ τὸν ὁποῖο ξεκινᾷ τὸ ἐλληνικὸ ἀλφάβητο, εἶναι τὸ ἀρκτικὸ γράμμα τῶν λέξεων ἐκείνων ποὺ «ᾠνόμασαν» τὰ βασικὰ στοιχεῖα τῆς δομῆς τοῦ ἀ-πείρου κόσμου,

(γ) τὸν ρόλο τοῦ ὀρισμοῦ ὡς προϋποθέσεως τῆς διαδικασίας τοῦ σχηματισμοῦ μιᾶς νέας (τότε) λέξεως ὅπως π.χ. «ἄνθρωπος», καὶ τέλος

(δ) τὴν ἱεραρχικὴ τάξι τῶν στοιχείων (γραμμάτων) στὴν σχηματιζόμενη νέα λέξι, ὥστε ἐξ αὐτῆς τῆς τάξεως νὰ προκύπτει τὸ νοηματικὸ περιεχόμενο τὸ ὁποῖο ἐπιδιώξαμε διὰ τοῦ ὀρισμοῦ.

[*Ἡ Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας*», Φιλολογικὴ ἐπιμέλεια Δημήτρης Ι. Λάμπρου, ἔκδ. «Δαυλός», Ἀθῆναι 1991, σ. 111].

2. —

‘Ο μέγας οίκουμενικός πολιτισμός τοῦ Διὸς

‘Ο Ζεὺς λοιπόν, ἡ ἀναγνωρισθεῖσα ὑπὸ πάντων δύναμι, ζεύγνυται μετὴν Μῆτιν (Θεογ. στίχ. 886-887):

*«Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρώτην ἄλοχον θέτο Μῆτιν
πλείστα θεῶν τε ἰδυίαν ἠδὲ θνητῶν ἀνθρώπων».*

[‘Ο Ζεὺς δέ, τῶν θεῶν βασιλέων βασιλεὺς, ὡς πρώτη δέσμευσι ἔθεσε στὸν ἐ-αυτοῦ του νὰ μελετᾷ, κατόπιν σκέψεως νὰ αποφασίσῃ, νὰ συσκέπτεται μετ’ ἄλλων καὶ νὰ συμβουλευῇ μὲ σύνεσι, / διότι μόνο δι’ αὐτοῦ τοῦ τρόπου δύναται νὰ γνωρίζῃ περισσότερα τῶν ὧσιν οἱ θεοὶ βασιλεῖς γνωρίζουν, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ οἱ ἀπλοὶ ἄνθρωποι].

Τὸ ὄνομα «*Μῆτις*» ἔχει ρίζα *MA-*, «*ἥτις καὶ διακλαδοῦται*», λέγει τὸ λεξικὸν Liddell-Scott, χωρὶς νὰ μᾶς ἐξηγῇ καὶ τὰ αἷτια, σὲ μεγάλην ποικιλίαν ἐννοιῶν, οἱ ὁποῖες δύνανται νὰ ταξινομηθοῦν σὲ τρεῖς κυρίως διαιρέσεις. (Γιὰ τὸ ὄνομα ἴδε εἰς λήμμα Μ). Συνοπτικῶς καὶ χάριν τῆς πληρότητος τοῦ κεφαλαίου θὰ τονίσω ἐδῶ, ὅτι ἡ ἀφετηρία τῆς ρίζας *MA-* εἶναι *MA-τήρ* (δωρικὸς τύπος τοῦ *μήτηρ*). Ἀπὸ τὴν «*MA*» ξεκινᾷ ἡ διατροφή καὶ ἡ *μά*-θησι τοῦ νέου, τοῦ νήπιου ἀκόμη *θεοῦ*. Διὰ τοῦ *μα*-στοῦ θὰ τὸν διαθρέψῃ καὶ διὰ ὁ-μ-ιλίας θὰ τοῦ διδάξῃ τὴν γλῶσσαν, ὥστε δι’ αὐτῆς νὰ ἀρχίσῃ κάποτε νὰ ἐρμηνεύῃ τὰ γύρω συμβαίνοντα. Ἀκόμη ἡ «*MA*» θὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ τὰ παρελθόντα (μ-νῆ-μη) καὶ θὰ προβλέψῃ τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν συνδυάζοντας τὴν γνῶσι καὶ τὴν πείρα τῆς ἐκ τῶν παρελθόντων καὶ τῶν παρόντων (*μα*-τική). Αὐτὴ ἡ «*ΜΛ*» (*μήτηρ*) ὑπῆρξε ἡ πρώτη «*Μοῦσα*», ἐκ τοῦ στόματος τῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος ἄκουσε τὶς ἀφηγήσεις τονισμένες μετὸς πρώτους μουσικοὺς φθόγγους. Στὸ ἱερὸ δὲ ὄνομα αὐτῆς ὠρκίστηκε: «*Μά...*». Παρέθεσα δι’ αὐτῆς τῆς ἀπλῆς φυσικῆς πορείας τὶς ρίζες, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνεπτύχθησαν τὰ «*Μουσεία Λόγων*». Ὅλες αὐτὲς οἱ ἐννοιες περικλείουν τὶς βάσεις τῆς εὐρύτερης ὁραστηριότητος αὐτῶν. Ἐκ τῆς μητρικῆς γλώσσας τὰ πάντα ξεκινοῦν καὶ δι’ αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος προχώρησε στὸν πολιτισμό.

Καὶ ἡ *Θεογονία* συνεχίζει (στίχ. 899-900): «*ἀλλ’ ἄρα μιν Ζεὺς πρόσθεν ἐὴν ἐ-σκάτθετο νηδὺν ὡς δὴ οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθὸν τε κακὸν τε*». [Αὐτὸς ὑπῆρξε ὁ λόγος, ἔνεκα τοῦ ὁποίου αὐτὴν (τὴν Μῆτιν) ὁ Ζεὺς κατέθεσεν ἐντὸς (*ἐσκάτθετο*) τῆς γενεσιουργοῦ κοιλότητος (τῆς διανοίας του), ὥστε ἐκ τῶν ἰδιοτήτων τῆς νὰ γεννηθοῦν οἱ ἐκάστοτε ἀποφάσεις του τόσο γιὰ τὰ ἀγαθὰ ὅσο καὶ γιὰ τὰ κακά]. Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη δέσμευσι τοῦ Διὸς καὶ δι’ αὐτῆς θὰ ξεκινοῦσε τὸν μεγάλο πράγματι πολιτισμό. Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τώρα τῶν γραμμάτων τῆς λέξεως «*Μῆτις*» ἀποκαλύπτομε: Τὸ πρῶτο γράμμα («*Μ*») δηλώνει, ὅτι ἡ λέξι ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν ὑψίστη ἐννοια τῆς «μητρὸς», ἀπὸ τὴν ὁποία ἀνατέλλει τὸ φῶς («*Η*») ὅλων τῶν τεχνῶν («*Τ*») τὸ ἰθύνον («*Ι*») τὸ σύνολο τῶν μορφῶν καὶ τῶν κινήσεων («*Σ*»). Εἶναι ἀντιληπτὸ ὅτι: φῶς ὅλων τῶν τεχνῶν εἶναι ἡ «*Μῆτις*» (σοφία) καὶ ἡ «*Μαντική*» (= πρόβλεψι· ἴδε λήμματα Μ, Η, Τ, Ι, Σ).

Ἡ δευτέρη αὐτοδέσμευσι τοῦ Διὸς ἀπεκλήθη «*Θέμις*». Ἡ *Θεογονία* τὴν Θέμιδα (στίχ. 16) ἀποκαλεῖ «*αἰδοίην*», δηλαδὴ ντροπαλή, τρυφερή, σεβάσμια. Γι’ αὐτὴν ἐπίσης λέγει (στίχ. 901-906): «*Δεύτερον ἡγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἥ τέκεν*

“Ωρας Εὐνομίην τε Δίκην τε καὶ Εἰρήνην τεθαλυῖαν αἱ ἔργ’ ὠρεύουσι καταθνητοῖσι βροτοῖσι. Μοῖρας θ’ ἧς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεὺς Κλωθῷ τε Λάχεσιν τε καὶ Ἄτροπον, αἱ τε διδοῦσι θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε». [Δεύτερη δέσμευσι ἡ λάμπουσα ἐκ τοῦ φωτὸς αὐτῆς Θέμις. Αὐτὴ ἐγέννησε τὶς μεριμνοῦσες γιὰ τὸν ἄνθρωπο Ὡρες (ὅπως ἡ μητέρα γῆ φροντίζει τὸν ἄνθρωπο καθ’ ὅλην τὴν διάρκεια τοῦ ἔτους, τῶν μηνῶν, τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός), τὴν Εὐ-νομίην, δηλαδή τὴν πρέπουσα διανομὴ τῶν ἀγαθῶν, τὴν Δίκην, δηλαδή τὴν δύναμι τὴν συγκρατοῦσα τοὺς ἀνθρώπους στὸ κοινὸ συμφέρον, ποὺ ἐκ τοῦ φωτὸς, τοῦ *νέμω*, πηγάζει καὶ ἐπιτρέπει νὰ ἀνθοφορῇ ἡ Εἰρήνη. Αὐτὲς ἐπιβλέπουν, φροντίζουν, τὰ ἔργα τῶν θνητῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἀκόμη τὶς Μοῖρες: τὴν Κλωθῷ, διότι, ὅπως αὐτὴ γνέθει κατασκευάζουσα τὸ ἔνδυμα τοῦ σώματος, ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος γνέθει διὰ τῶν πράξεων του τὰ συμβαίνοντα καὶ τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν στὴ ζωὴ του (ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὑπεύθυνος τῆς μοίρας του), τὴν Λάχεσι (δηλαδή ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ «*λαγχάνη*», νὰ λαμβάνη ὡς μερίδιο τὸ ὀρισθὲν σ’ αὐτὸν ὑπὸ τῶν θεῶν ἢ ἐν ἰσοτιμίᾳ διὰ τοῦ κλήρου τῶν θνητῶν ἀνθρώπων), τὴν Ἄτροπον (δηλαδή τοὺς ἀμετάτρεπτους φυσικοὺς νόμους ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ καταπολεμῇ, ἀλλὰ δὲν εἶναι ποτὲ βέβαιον ὅτι θὰ καταφέρῃ νὰ τοὺς ἀποτρέπῃ: αὐτὰ τὰ ἄτροπα ἀνήκουν στὴν ἀνθρώπινη μοῖρα). Σ’ αὐτὲς πάλι τὶς τρεῖς, τὶς ὁποῖες ὁ Ζεὺς ὁ βαθύνοος ἐδέχθη ὡς ἀναπότρεπτες καταστάσεις, διότι ὀφείλονται σ’ αὐτὴν τὴν φύσι τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὶς ἐξ ἴσου φυσικὲς ἀδυναμίες του, ἀπέδωσε μεγάλες τιμές, ὅσες θὰ ἀποδίδῃ ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὴν ἄγνωστη αἰτία τῆς δημιουργίας. Αὐτὲς εἶναι ποὺ δίδουν στοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ].

Μετὰ τὰ ὅσα ἡ «*Θεογονία*» περὶ τῆς Θέμιδος μᾶς πληροφόρησε, ἂς δοῦμε ἀμέσως τώρα τί ἀποκαλύπτουν τὰ γράμματα τῆς λέξεως Θ. Ε. Μ. Ι. Σ. Ἡ δόκιμη ἐρμηνεία, ἀπὸ τὴν ὁποία συνήθως ξεκινῶ, λέει ὅτι ἡ λέξι «*Θέμις*» ἔχει ρίζα *ΘΕ-*, ἐκ τῆς ὁποίας τὸ ρῆμα «*τίθημι*», ἀλλὰ ἐπίσης τὴν αὐτὴ ρίζα ἔχουν οἱ λέξεις «*θεσμός*», «*θέμα*», «*θεμέλιον*» κ.ἄ. Ἡ ρίζα τῆς λέξεως «*Θέμις*», δηλαδή τὸ *ΘΕ-*, ἀποτελεῖται (ἴδε λήμματα Θ. Ι.) ἀπὸ τὸ «*Θ*» = *θάω* (= βλέπω) καὶ τὸ «*Ε*» = *ἐλαύνω* (= ὠθῶ). Ἡ ρίζα ἐπομένως περιέχουσα τὰ δύο πρῶτα γράμματα τῆς λέξεως ὑποδεικνύει, ὅτι αὐτὴ ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ βλέπω, παρατηρῶ καὶ ὠθῶ πρὸς κάποια κατεύθυνσι «*κάτι*» ἢ τὸν ἑαυτό μου, σὲ νέα θέσι ἢ σὲ ἄλλη κατεύθυνσι. Ἐκτεινόμενη ἡ ρίζα διὰ τοῦ γράμματος *μ* δηλώνει, ὅτι αὐτὸς ποὺ βλέπει καὶ ὠθεῖ, ὁ ἄγνωστος, εἶναι ἡ μητέρα ὡς ἐντολοδόχος αὐτῆς τῆς ἄγνωστης δυνάμεως. Ἡ φύσι δηλαδή προνοεῖ γιὰ τὸν ἄνθρωπο τὸ «*θάω*» καὶ «*νοέω*», ἀλλὰ ταυτοχρόνως στὸ «*θ-ἦλυ*» δίδοντας τὴν εὐθύνη τῆς πρώτης διατροφῆς τοῦ νηπίου ὅπως καὶ τὴν εὐθύνη τῆς μυσσεώς του, δηλαδή τὴν ὠθησί του στὴ ζωὴ καὶ στὸν κόσμος, τὴν προστασία του κατὰ τὰ πρῶτα του βήματα, τὸ κατέστησε διὰ τῆς τρυφερότητος καὶ ντροπαλότητος ἱκανὸ νὰ δυνηθῇ διὰ τῆς νοημοσύνης του νὰ διανέμῃ καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ πού ἐκ τῶν προσπαθειῶν τῶν μελῶν τοῦ οἴκου εἰσέρχονται σ’ αὐτόν, κατευθύνον («*Ι*»: ἰθύνω) τὶς κινήσεις ὅλων («*Σ*»), ὥστε νὰ ἐμφανισθοῦν στὴν ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ἡ εὐνομία, ἡ δίκη, ἡ εἰρήνη καὶ οἱ ἄνθρωποι νὰ ἔχουν πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τῶν πράξεων των τῆς μοίρας των ἐκτὸς τῶν ἀναποτρέπτων μοιραίων συμβάντων.

Τρίτη αὐτοδέσμευσι ἦταν ἡ «*Εὐρυνόμη*». Ἡ *Θεογονία* λέγει, ὅτι ἐκ τῆς Εὐ-

ρυνόμης, ή όποία εμφανίζεται ως έχουσα αίτιο τόν 'Ωκεανό, δηλαδή τόν περιβάλλοντα τήν χέρσο γή χώρο, άρα τήν οίκουμένη, γεννώνται τέκνα με όμορφες παρειές, δηλαδή με ώραιες στήν όψι πλευρές. Διότι λίαν άγαπητήν μορφή και ή ίδια ή Εύρυνόμη είχε. 'Εξ αὐτῆς λοιπόν ή 'Αγλαΐα, ή Εύφροσύνη και ή Θαλία ή έράσμια (Θεογ. στίχ. 907-909): «*Τρεῖς δὲ οἱ Εὐρυνόμη χάριτας τέκε καλλιπαρήους 'Ωκεανοῦ κόρη, πολυήρατον εἶδος ἔχουσα, 'Αγλαΐην τε καὶ Εὐφροσύνην Θαλίην τ' ἐρατεινήν*».

“Ας δοῦμε κατ' άρχάς κατὰ τόν δόκιμο τρόπο, τί κρύπτει τὸ ὄνομα «Εύρυνόμη»· Η λέξι είναι σύνθετη από τὸ «εύρύς», πού σημαίνει έκτεταμένος, μέγας, φθάνων σέ μεγάλην απόστασι, και τὸ «νέμω», πού στήν εύρύτατη μορφή του έκφράζει τὸ «οἰκουμένικόν εὐ γίνεσθαι». Έκ τοῦ λόγου αὐτοῦ μάλιστα και ή προσθήκη «'Ωκεανοῦ κόρη». Η Εύρυνόμη για νά εύεργετήση τόν άνθρωπο, κατὰ τόν βαθύνοο Δία, έπρεπε νά υπερπηδήση τὰ τείχη τῶν πόλεων ή τῶν λαῶν και νά εξαπλωθῇ σ' όλόκληρη τήν οίκουμένη, διότι άλλως δέν θά ήδύνατο νά φέρη τίς «*χάριτες*» τῶν πνευματικῶν τέκνων τοῦ Διὸς στόν κόσμο. Η λέξι «*χάριτες*» έκ τῆς ρίζας ΧΑΡ- (ρήμα *χαίρω*) προέρχεται από τόν ήχο τοῦ ἀνθρώπινου γέλωτος. Ο άνθρωπος, μόνον αὐτός ευδιάκριτα έξ ὄλων τῶν ζῶων, γελά, και ὁ ήχος ΧΑ-ΧΑ-ΧΑ δηλώνει χαρά (εύτυχία), ή όποία δύναται νά προκληθῇ από λαμπρές και φωτεινές πράξεις τῶν ἀνθρώπων ('Αγλαΐα), από τὸ εὐ φρονεῖν ή κρίνειν (Εύφροσύνη) και τέλος από πράξεις οἱ όποῖες προκαλοῦν τήν άφθονία τῶν αγαθῶν (Θάλεια). Αὐτή ή οίκουμενική αντίληψη τῶν «χαρίτων» έκφράζει και τήν «Διὸς πολιτικήν», ή όποία έξορμᾷ πλέον, για νά παραμείνη αἰώνιο σημείο θαυμαζόμενο από τοὺς ἀνθρώπους, από τοὺς πρόποδες τοῦ Παρνασοῦ (Θεογ. στίχ. 499-500): «*Πυθοὶ ἐν ήγαθέη γνάλοισ ὑπὸ Παρνασοῖο σῆμ' ἔμεν' ἐξοπίσω θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖς*» [στήν Πυθώ, (στῖς προστατευόμενες ὑπὸ εύγενῶν ἀνθρώπων) κοιλάδες στοὺς πρόποδες τοῦ Παρνασοῦ, σημείο νά παραμείνη αἰώνιο και τὸ όποῖο οἱ θνητοὶ ἄνθρωποι νά θαυμάζουν].

Τί κρύβει ὅμως ή λέξι *Εύρυνόμη*; Η γῆ όλόκληρη είναι μία, κατὰ τὸ μέγιστο αὐτῆς μέρος, υδρόσφαιρα και στὸ ὑπόλοιπο, ὅπου οἱ ἄνθρωποι κατοικοῦν, είναι αναγκαῖο νά ρέουν ή νά συγκεντρώνωνται σέ κοιλότητες ὕδατα. Έτσι ὁ ὠθῶν (έλαύνων: «Γ») ὑπὲρ ἄνω («Υ») τῆς ῥοῆς («Ρ») τῶν ὑδάτων («Υ») τὸ «νέμω» δέν πράττει ἄλλο παρά τήν «*Εύρυνόμη*» (για τὸ νέμω ἴδε εἰς λήμμα Ν), δηλαδή έκτείνει αὐτήν σ' όλόκληρη τήν γῆ. Για τήν επιτυχία ὅμως τοῦ ἔργου του έπρεπε νά τεθῇ ἐπὶ τῆς γήινης βάσεως και ή τέταρτη πλευρά τῶν θεμελίων, ἐπὶ τῶν όποίων θά ὑποῦτο ή πυραμῖς τῆς «Διὸς πολιτικῆς».

Αὐτή ή τέταρτη πλευρά έκφράσθηκε με τὸ ζεύγος τῶν δυνάμεων Ζεὺς-Μνημοσύνη. Η *Θεογονία* λέγει (στίχ. 915-916 και στίχ. 77-115) περὶ αὐτῆς τῆς τελευταίας αὐτοδεσμεύσεως τοῦ Διὸς: «*Μνημοσύνης δ' ἐξαυτίς ἐράσσατο καλλικόμοιο ἐξ ἧς οἱ Μοῦσαι χρυσάμπυκες ἐξεγένοντο ἐννέα θυγατέρες μεγάλου Διὸς ἐκγεγαυῖαι Κλειὼ τ' Εὐτέρπη τε Θάλειά τε Μελπομένη τε Τερψιχόρη τ' Ἐρατὼ τε Πολύμνια τ' Οὐρανίη τε Καλλιόπη θ' ἡ δὲ προσφερεστάτη ἐστὶν ἀπασέων*». Εἶμαι ὑποχρεωμένος και πάλι νά δώσω κατ' άρχάς τήν ἀποκωδικοποίησι αὐτῆς τῆς λέξεως, ή όποία συνδέεται με τὸ ἔργο ὄλων τῶν «Μουσειῶν Λόγων» (Μοῦσαι), παρ' ὅλον ὅτι ή ἀποκωδικοποίησι τῶν γραμμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου ἀναπτύσσεται στὸ Γ' Μέρος. Η παρέκβασι αὐτῇ γίνεται, διότι ὁ ἀναγνώ-

στης πρέπει να κατανοήσει, γιατί συνεδέθησαν τα «Μουσεῖα Λόγων» με τὸν προφορικό ἄλλα καὶ τὸν γραπτὸ λόγο.

Στὸ α΄ ζεῦγος, Ζεὺς-Μῆτις, ἔκανα λόγο για τὴν ρίζα *MA-* καὶ παρέθεσα τὶς ἐρμηνεῖες τοῦ λεξικοῦ Liddell-Scott. Ἐξήγησα, ὅτι ἐκ τῆς ρίζας *MA-* καὶ ἡ λέξι *μάτηρ* (μήτηρ). Ἐξ αὐτῆς, εἶπα, ἀρχίζει ἡ *MA* -θησις τοῦ νηπίου, τοῦ νέου ἀνθρώπου, ἡ «μητρική» γλῶσσα, οἱ πρῶτες γνώσεις. Τί ὅμως κρύπτει ἡ λέξι «*Μνημοσύνη*»; Ἡ δόκιμη ἐρμηνεία τῆς λέξεως τὴν θέλει νὰ ἐκφράζει τὴν ιδιότητα τοῦ «μνήμονος». Εἶναι ὅμως φανερό, ὅτι ἡ ἀνθρώπινη μνήμη ἔχει ἐγγενεῖς, σύμφυτες ἀδυναμίες ὀφειλόμενες στὴν μὴ ικανότητα τῶν ἀνθρώπων νὰ καταγράφουν τὰ συμβαίνοντα γύρω των καθ' ὅμοιο τρόπο ὅσο καὶ στὴν μὴ ικανότητά των νὰ ἀνακαλοῦν καὶ νὰ περιγράφουν, μετὰ ἀπὸ παρέλευσι ὀλίγου χρόνου, καθ' ὅμοιο περίπου τρόπο μετὰ τὴν ἀρχική των περιγραφή τὰ παρελθόντα συμβάντα. Ὁση δύναμι μνήμης καὶ ἐὰν διαθέτη κανεῖς, ὑπόκειται καὶ αὐτὴ στὴν ἴδια φθορά πού καὶ ὁ ἀνθρώπος ἔχει ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τέλος ἀποθνήσκει μετ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναπαραχθεῖσα διὰ τῆς μνήμης περιγραφή δὲν παρέχει τὰ ἐχέγγυα τῆς πιστῆς μεταφορᾶς τοῦ ἀρχικοῦ συμβάντος. Ὅταν δὲ ἀναμεταδίδεται τὸ ἴδιο συμβάν συνεχῶς ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς ἀνθρώπον, τότε δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ χάσῃ ἐν μέρει ἢ καὶ ἐντελῶς τὴν ἀρχική του μορφή. Εἶναι ἐπίσης φανερόν, ὅτι ὑπάρχει ἀκόμη ἀντικειμενικὴ ἀδυναμία πληροφορήσεως καὶ γι' αὐτὸ τὸ ἀρχικὸ συμβάν. Τέλος μόνον ὡς παραλογισμὸς μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῇ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἀνάπτυξι πολιτισμοῦ ἄνευ τοῦ μοναδικοῦ τρόπου ὁμηρήσεως (ἐνεχυρίασεως) τοῦ ἀνθρώπινου λόγου, δηλαδὴ τῆς γραφῆς. Ἡ «*Θεογονία*» ὁμιλεῖ περὶ τῆς γραφῆς.

Ἄς δοῦμε ὅμως τὸ θέμα «*Μοῦσαι*» μετὰ κάποια σειρά. Οἱ Μοῦσες εἶναι «*ἐκγεγαυῖαι*» (ῥῆμα *ἐκγίγνομαι*), δηλαδὴ ἐδημιουργήθησαν, λέγει ἡ «*Θεογονία*», ὑπὸ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης καὶ εἶναι ἐννέα τὸν ἀριθμόν: «*Κλειῶ τ' Εὐτέρπη τε Θάλειά τε Μελπομένη τε / Τερψιχόρη τ' Ἐρατώ τε Πολύμνιά τ' Εὐτέρπη Καλλιόπη θ' ἢ προσφερεστάτη ἐστὶν ἀπασέων*». Γιὰ τὸν γενικὸ ρόλο τους γράφει: «Ὅποιον τιμήσουν οἱ κόρες τοῦ μεγάλου Διὸς/ καὶ τὸν ἰδοῦν νὰ ἐπιλέγεται ὑπ' αὐτοῦ γιὰ νὰ γίνῃ βασιλεὺς/, ἐπὶ τῆς γλῶσσας αὐτοῦ γλυκύτητα δρόσου ραντίζουν/, τὰ λόγια του δὲ ἐκ τοῦ στόματος ὡς τὸ μέλι θὰ ρέουν. Καὶ ὅλοι οἱ ἀνθρώποι/ πρὸς αὐτὸν θὰ στρέφονται, ἐπειδὴ θὰ διακρίνουν σ' αὐτὸν τὸ δίκαιο, τὸ ὅποιο κατευθύνει ἄνευ βίας στὴν πορεία τῶν θεσμῶν· αὐτὸς στίς συναθροίσεις ὁμιλῶν/ χωρὶς νὰ κλονίζει τὴν τάξι/, ἀμέσως δὲ καὶ στίς μεγάλες φιλονεικίες ὑπεράνω ἱστάμενος τὶς καταπαύει/. Ἐνεκα αὐτῶν οἱ βασιλεῖς οἱ νουνεχεῖς γιὰ τοὺς ἀνθρώπους· πού βλάπτονται στίς συναθροίσεις πρέπει νὰ μετατρέπουν δι' ἔργων ὅσα εἰς βάρος των ἔχουν γίνεαι, εὐκόλως καὶ μετὰ κατευναστικὰ λόγια συμβουλεύοντας» (στίχ. 80-90). Αὐτὰ ὑπῆρξαν τὰ ἱερὰ δῶρα τῶν Μουσῶν στοὺς ἀνθρώπους: «*τοίη Μουσάων ἱερὴ δόσις ἀνθρώποισιν*».

Οἱ στίχοι πράγματι ὀδηγοῦν στὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ ρόλος τῶν Μουσῶν ὑπῆρξε ρόλος παιδευτικὸς τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐνάρχου τάξεως. Ἡ «*Μαντική*» καὶ ὁ γραπτὸς λόγος ὑπῆρξαν πάλι τὰ βασικὰ ἔργα τῶν Μουσῶν. Στοιχοὺς στίχους 38-40 οἱ Μοῦσες καλοῦνται ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου νὰ ἀφηγηθοῦν: «*εὐρεῦσαι τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσόμενα πρὸ τ' ἐόντα φωνῇ ὁμηρεῦσαι· τῶν δ' ἀκάματος ῥέει αὐδὴ ἐκ στομάτων ἡδεῖα...*». Στοιχοὺς στίχους αὐτοὺς ἡ κρίσιμη φράσι, ἡ ὁποία ἀποδίδει τὴν

ἔννοια τοῦ γραπτοῦ λόγου (γραφῆς), εἶναι τὸ «φωνῇ ὀμηρεῦσαι». Τὸ «ὀμηρεῦσαι» εἶναι ὁ ἐπικὸς τύπος μετοχῆς τοῦ ῥήματος «ὀμηρέω» (ὀμηρος), ποῦ σημαίνει ἐνεχυριάζω, συμφωνῶ πρὸς τὴν φωνή, ἐγγυῶμαι τὴν διατήρησιν τῆς ἐνότητος. Ὁ ἀνθρώπινος ὅμως λόγος, ἡ φωνή, ὡς «ἔπεα πτερόεντα» δὲν θὰ ἦταν δυνατόν νὰ ἐνεχυριασθῇ καὶ νὰ παραμείνῃ «κάπου» αὐτοῦσιος, ἐγγυώμενος τὴν πιστότητα τοῦ ἀρχικοῦ λόγου καὶ διατηρῶν μάλιστα τὴν ἐνότητά του, ὥστε νὰ ἀναμεταδίδεται ὅμοια στὸ διηγετικὸν («ἀκάματος») παρὰ μόνον ὡς γραπτὸς.

Ἄς μὴν, λοιπόν, πλανώμεθα μὲ τὰ δῆθεν «ἀπὸ μνήμης διαιωνιζόμενα μέσῳ τῶν πλανήτων ποιητῶν», καὶ μάλιστα ὅταν αὐτὰ ἀφοροῦν σὲ κοσμολογικὰς, ἀστρονομικὰς, γεωγραφικὰς, χημικὰς (χύτευσι μετάλλων κ.λπ.), μαθηματικὰς, ἱστορικὰς, ναυπηγικὰς καὶ πολλὰς ἄλλας γνώσεις. Καὶ εἶναι ἐντελὲς παράλογο, οἱ γνώσεις αὐτὰς, διατυπωνόμενες ἐν πολλοῖς διὰ λέξεων-ἀφηρημένων ἐννοιῶν, νὰ ἀνέμεναν στὴν ἀνθρώπινη μνήμη τὴν γραφὴ τῶν Φοινίκων, τοὺς ὁποίους καμμία ἀνάγκη δὲν ὠδήγησε σ' αὐτὴ τὴ γραφὴ, διότι εἶναι ἐκτὸς λογικῆς νὰ ἀνακαλύψῃς κάτι ποῦ δὲν τὸ χρειάζεσαι. Ἐν τοῦτοις οἱ «ὄριμοι» τῆς γλωσσολογίας δὲν αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη οὔτε καὶ σ' αὐτὴν τὴν συμβατικότητα νὰ δώσουν κάποιαν ἐρμηνεία. Ἀρκοῦνται στὴν «ἐπιφοίτησι»...

Ἄς ἀφήσουμε ὅμως τοὺς «ὄριμους» στὴν ἀγωνία τους καὶ ἄς δοῦμε τίς «συμβατικὰς» σημασίαις τῶν ὀνομάτων τῶν ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς Μ. Ν. Η. Μ. Ο. Σ. Υ. Ν. Η. -ς, τὸ ὁποῖο ἀμέσως θὰ ἀποκωδικοποιήσω μεταφέροντας ἐδῶ ὅσα γράφω στὸ οἰκεῖο λῆμμα.

«Μ» = *ΜΑ-τήρ* (μήτηρ), διδάσκαλος τοῦ νηπίου, ποῦ ἐξ αὐτῆς μανθάνει (μητρικὴ γλῶσσα)

«Ν» = (*ναίω*, κατοικῶ) ὡς μάθησιν κατοικοῦσα = μνήμη

«Η» = (*ἡτορ*) στὴν καρδιά ὡς μέρος τοῦ σώματος-ἔδρα ζωῆς ἢ στὸ πυκνὸ πνεῦμα (δασὺ) ὡς διακρίνον τὸν σκεπτόμενο ἄνθρωπο καὶ συγκροτοῦν αὐτὴν (τὴν «καρδίαν») διὰ πολλῶν (πυκνῶν) παραστάσεων ἢ φῶς

«Μ» = μάθησιν

«Ο» = ἐνεχυριαζομένην (ῥῆμα *ὀμηρέω*) δι' ὁρατῶν στὸν χῶρο

«Σ» = σημείων (*σημάτων*: κινήσεων παλινδρομικῶν ὅπως αὐτὲς γιὰ τὴν χάραξι ἢ γραφῇ)

«Υ» = κοίλων ἢ ὑγρῶν [διὰ τοῦ συμβόλου αὐτοῦ δίδεται ἡ πληροφορία, ὅτι ἡ γραφὴ τῶν συμβόλων (γραμμάτων) ἦταν ἐγχάρακτη ἢ ἀκόμη καὶ γραμμένη διὰ ὑγροῦ χρώματος]

«Ν» = παραμένουσιν (*ναίω*) ὡς τὸ

«Η» = φῶς τοῦ ἡλίου (στὸ διηγετικόν).

Μὲ ποιὸν ἄλλο τρόπο πλὴν τῆς γραφῆς καὶ τῶν ἄλλων μνημείων τέχνης θὰ διεσώζετο ὁ πολιτισμός; Μήπως θὰ παρέμενε «ἐξοπῖσω θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖς» ἢ «ὁμφὴ τοῦ θεοῦ» (Διός), ἐὰν δὲν ἐδίδοντο «σημεῖα», διὰ τῶν ὁποίων καὶ σήμερα δυνάμεθα νὰ ἀναπαράγουμε τὴν «ὁμφὴν»;

[ΙΓΕΓ, σ. 55]

3.

Τὰ «Μουσεῖα Λόγων» καὶ ἡ γλωσσικὴ ἔκρηξι

Ἡ διάρθρωσι, δηλαδή ἡ τάξι καὶ ἡ σειρὰ τῶν συμβόλων (φωνηέντων καὶ συμφώνων) ἢ γραμμάτων, δηλαδή συμβόλων ἀποτυπωμένων διὰ τῆς γραφικῆς τῶν εἰκόνας, ἀκολουθεῖ πλέον ὄχι μιὰ τυχαία συμφωνία (παραπέμπω τὸν ἀναγνώστη στὴν εἰσαγωγή), ἀλλὰ ὡς σχέσι αἰτιώδης καὶ ἐδῶ κατὰ τὴν δομὴ τῆς λέξεως ἀκολουθεῖ τὴν ἐξῆς σειρὰ: Ὡς πρῶτο σύμβολο (γράμμα ἀρκτικό) τίθεται τὸ «μίμημα φωνῇ ἐκείνου ὃ μιμεῖται», δηλαδή ὁ ἀρχέγονος φθόγγος μὲ σημασία τοῦ πράγματος ἢ τῆς εἰκόνας ποὺ καθορίζει τὴν «οὐσίαν», τὸν σταθερὸ φορέα τῶν ἐναλλασσομένων ιδιοτήτων τοῦ πράγματος τοῦ ὑπάρχοντος καθ' ἑαυτό. Ἐν συνεχείᾳ ἀκολουθοῦν, κατὰ σειρὰν σπουδαιότητος ἢ σαφέστερου προσδιορισμοῦ, τὰ σύμβολα, ποὺ ἐπιθέτουν τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκεῖνα (ιδιότητα ἢ μορφὴ ἢ νέα σημασία), τὰ ὁποῖα ἐνούμενα νοηματικῶς σχηματίζουν ἕνα λογικὸ σύνολο, ἕναν ὀρισμὸ (διατύπωσι δηλαδή τῶν οὐσιωδῶν γνωρισμάτων), ὥστε τὸ «ἀνεῖπωτον» εἰσέτι πρᾶγμα ἢ ἔννοια νὰ ἀποκτήσῃ «ὄνομα». Εἶναι φανερό, ὅτι κάθε «ὀρισμὸς» ἐνὸς «ἀνεῖπωτου» εἰσέτι πράγματος συντάσσεται ἢ ἀναπτύσσεται διὰ λόγων, δηλ. λέξεων. Ἐξ αὐτῆς τῆς αἰτίας καὶ χάριν ἀποσαφηνίσεως τοῦ ὀριζομένου κατὰ τὴν δόμησι τῆς νέας λέξεως λαμβάνουν μέρος ὄχι μόνο σύμβολα μὲ κωδικὲς σημασίες ἀλλὰ καὶ λέξεις ἐγκλείουσες σαφέστερα τὴν ἐπιθυμητὴ διατύπωσι ἐτέρων οὐσιωδῶν γνωρισμάτων. Αὐτὴ ἡ λέξι ἢ οἱ λέξεις χάριν τῆς οἰκονομίας τοῦ λόγου συμμετέχουν στὴ νέα λέξι διὰ τοῦ ἰσχυροτέρου αὐτῶν στοιχείου, τὸ ὁποῖο δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ ἀρκτικό τους γράμμα. Ἡ ἔντεχνη αὐτὴ δημιουργία χιλιάδων λέξεων ἀπαιτοῦσε, ὡς ἦταν ἐπόμενο, ὄργανο γιὰ τὴν «ποίησιν» λόγου. Αὐτὸ τὸ ὄργανο τῆς «ἐντεχνῆς γλώσσας» συνέθεσαν οἱ «ποιηταὶ» τῶν «Μουσειῶν Λόγων». Τὰ Μουσεῖα Λόγων, ὅπως διαπιστώσαμε, ἐκτὸς τῆς ἐκρηκτικῆς παραγωγῆς λέξεων, χωρὶς τὴν ὁποία δὲν θὰ ἦταν δυνατόν νὰ προχωρήσῃ ἕνας πράγματι μεγάλος πολιτισμὸς, σύλληψι τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ἡ οἰκουμένη ἀντίληψι γιὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἀνθρώπινων προβλημάτων, κατέγραφαν, ὅπως τὰ διασωθέντα κείμενα ἀναφέρουν, τὶς γνώσεις τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου.

Τίθεται βεβαίως τὸ ἐρώτημα: ὑπῆρχε προηγούμενη γλῶσσα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστηρίχθησαν τὰ «Μουσεῖα Λόγων» γιὰ τὴν κατασκευὴ τῶν νεωτέρων λέξεων; Ὅπως εἶναι ἀδύνατο νὰ ὑπάρξῃ ἕνας μεγάλος πολιτισμὸς ἐὰν δὲν προϋπάρξουν αὐτοῦ ἄλλοι μικρότερης ἐμβέλειας, ἔτσι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ γλῶσσα μεγάλου πολιτισμοῦ χωρὶς αὐτὴ νὰ ἔχῃ στηριχθῇ στὴν γλῶσσα τῶν προηγουμένων αὐτῆς γλωσσῶν. Ἡ πορεία τῆς γλώσσας σὲ αἰτιώδη σχέσι μὲ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ περιβάλλον του ἀκολούθησε τὸν δρόμο τῆς, ἐξελισσόμενη ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐκ τοῦ λεξιλογίου εἶναι ἀδύνατο νὰ συμπεράνῃ κανεὶς, ποιὲς λέξεις ἀνήκουν στὶς πρὸ τῶν Μουσείων Λόγων περιόδους καὶ ποιὲς στὶς μετὰ. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ βέβαιο εἶναι ὅτι: καὶ οἱ πρὸ τοῦ Διὸς πολιτισμοὶ εἶχαν ἀνάλογη γλῶσσα καὶ ἴσως σχετικὴ «μέθοδος» γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς· ἢ ὅτι εἶναι ἐπίσης δυνατόν ὁλόκληρο τὸ λεξιλόγιον τῆς «τότε» γλώσσας νὰ ἀνεπλάσθῃ μὲ βάσιν πάντοτε τὴν αἰτιώδη σχέσι, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀπέρριψε ἢ νέα γλῶσσα πολλὰς (ἀγνώστου ἀριθμοῦ) λέξεις ἐκ τῶν ιδιωμάτων τῶν ἐπὶ μέρους

περιοχῶν ἢ ν' ἀπεδέχθη ὡς «εὐγενέστερες» τίς λέξεις π.χ. τῆς Ἑλλοπίας (καί ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ ἑλληνική ἀργότερα ἢ γλῶσσα νά ὠνομάσθῃ) ἢ τέλος καί νά κατεβλήθῃ, ἴσως γιά πρώτη φορά, καί διὰ τῆς γραφῆς ἢ προσπάθεια (ἐκτὸς τοῦ ἐμπλουτισμοῦ καί) δημιουργίας «κοινῆς ἑλληνικῆς», προκειμένου νά διοχετευθῇ ἡ Διὸς - πολιτική σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμο.

Ἡ παροῦσα ἔρευνα ἐπὶ τῶν γραμμάτων (στοιχείων) τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου ἔφθασε στίς ἀποδείξεις, ἀφοῦ ἀπεκάλυψε, ὅπως θά διαπιστώσουμε, τὴν ἀρραγὴ καί αἰτιώδη σχέσι τῶν στοιχείων τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου μὲ τὴν ἑλληνικὴ φύσι ὡς ἐνότητα μορφολογίας ἐδάφους-χλωρίδος-πανίδος-κλίματος-ἀνθρώπου. Αὐτὴ ἡ ἀποκάλυψι συνετελέσθη διὰ τῆς διασπάσεως τοῦ πυρῆνος ἐκάστου γράμματος, ἡ ὁποία ἐπετεύχθη διὰ τῆς ἐμβαθύνσεως στὰ αἷτια τῆς γενέσεως τῶν στοιχείων αὐτῶν, αἷτια τὰ ὁποία ξεκινοῦν ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς γενέσεως τῶν ὄντων «ἐξ ἧς ἀπαντας γίνεσθαι τοὺς οὐρανοὺς καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς κόσμους» (Ἄριστοτέλης, «Φυσικά»). Ἡ διάσπασι τῶν στοιχείων ἀπεκάλυψε, ὅτι ἡ μοριακὴ δομὴ τοῦ πυρῆνος τῶν γραμμάτων περιέκλειε ὄχι μόνο τοὺς πρωτογενεῖς φυσικοὺς ἤχους ἀλλὰ καί τὴν ἱστορικὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου, τοὺς ἀγῶνες τοῦ ἐντὸς τοῦ χώρου χάριν τῆς ἐπιβιώσεώς του. Αὐτὴ ἡ προσθήκη τοῦ ἱστορικοῦ παράγοντος ἐρμηνεύει τὴν ἐξέλιξι τῶν γνώσεων, οἱ ὁποῖες καί ἐνεφυτεύθησαν ἐντὸς τῶν ἐννοιῶν τῶν λέξεων. Ἡ διατύπωσι αὐτὴ δὲν σταματᾷ ἐδῶ. Ἡ ἔντεχνη ἐπέμβασι τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως τὴν ἀνέπτυξα στὸ κεφάλαιο «Μουσεῖα Λόγων» καί συμπληρώνω στὸ παρὸν κεφάλαιο, ἐπέτυχε τὴν γλωσσικὴ ἔκρηξι καί τὴν ταχύτατη ἀνάπτυξι τῆς γλώσσας.

[ΗΓΕΓ, σ. 102].

4.

Ἡ «Θεογονία» εἶναι προκατακλυσμιαῖο κείμενο

Ποιὰ ὑπῆρξε πραγματικὰ καί ἐξακολουθεῖ καί σήμερα νά εἶναι ἡ προσφορά τοῦ Ἡσιόδου στὴν ἀνθρωπότητα, δυστυχῶς δὲν γνωρίζουμε, διότι δὲν ἔχουμε ἀκριβεῖς καί γενικὰ παραδεκτὲς εἰδήσεις γι' αὐτόν. Ἡ ἐπιστήμη τῆς φιλολογίας μᾶς προσκόμισε, παρ' ὅλον ὅτι ἐστερεῖτο θετικῶν μαρτυριῶν, ἐξαιρετες πραγματεῖες γιὰ τὴ διάσπασι τῶν κειμένων (χειρόγραφα, πάπυροι) ἀλλὰ καί ἐκδόσεις τῶν ἔργων τοῦ Ἡσιόδου, ἔρευνες γιὰ τίς παραποιήσεις, συμπληρώσεις καί ἄλλες πολλὰς ἐπεμβάσεις ποὺ κατὰ τὴν ἀπόδο τῶν χιλιετιῶν εἶχαν ὑποστῇ τὰ ἀρχικὰ κείμενα κ.λπ. Ἀπὸ τὴν ἔρευνα ὅμως τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης οὐδὲν προέκυψε, ποὺ νά μπορῇ ν' ἀποσπάσῃ τὴν κοινὴ συναίνεσι γιὰ τὴ χρονολόγησι τόσο τῶν κειμένων τοῦ Ἡσιόδου (μερικὰ θεωροῦνται μεταγενέστερα ἢ ἔργα ἄλλων) ὅσο καί γιὰ τὸν χρόνο ἀκμῆς αὐτοῦ τοῦ ἴδιου. Ὅλα βέβαια ὅσα κατὰ καιροὺς στήριξαν τοὺς διάφορους ἐπιστημονικοὺς ἰσχυρισμούς, ὅπως π.χ. ἡ ἐπίσκεψι τοῦ ποιητῆ στὴ Χαλκίδα γιὰ νά λάβῃ μέρος σὲ ποιητικοὺς ἀγῶνες, οἱ μιμήσεις καί οἱ ἐπιδράσεις τοῦ ἔργου του στοὺς ἐλεγειακοὺς ποιητὲς (Σόλων, Θεόγνι, Ἀρχίλοχος καί ἰδιαίτερα μάλιστα στὸ Σημωνίδη τὸν Ἀμοργῖνο, τοῦ ὁποίου ἕνας στίχος συμπίπτει ἀπόλυτα μὲ τὸν στίχο 702 τῶν *Ἔργων καὶ Ἡμερῶν*), παρ' ὅλο ποὺ χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὸν καθορισμὸ τοῦ *terminus ante quem* τοῦ χρόνου ἀκμῆς

αὐτοῦ (7ος π.Χ. αἰών), οὐδέποτε θεωρήθηκαν ὡς ἀναμφισβήτητα ἐπιχειρήματα.

Ἐκεῖ ὅμως πού ἡ ἐπιστήμη τῆς φιλολογίας κατέληξε σέ «κοινὴ συναινέσι» εἶναι, ὅτι τὸ κείμενο τῆς *Θεογονίας* (α) εἶναι προγενέστερο τοῦ Ἡσιόδου, (β) εἶναι γραμμένο σέ «γλῶσσα ἱερατικὴ», (γ) κανένα ἄλλο ποίημα παρόμοιό του εἶτε προγενέστερο εἶτε μεταγενέστερο δὲν ὑπάρχει καὶ τέλος (δ) ἡ *Θεογονία* εἶναι «ἔπος» συντεθὲν ἀπὸ τὸ ἱερατεῖο τῶν Ἑλικωνιάδων Μουσῶν. Ἐξ αὐτῆς τῆς τοποθετήσεως τῶν πραγμάτων διαφαίνεται, νομίζω, ἐπαρκῶς, ὅτι, ἂν μὴ τι ἄλλο, ὁ χῶρος γιὰ νέα ἔρευνα ὡς πρὸς τὴ χρονολόγησι τῶν κειμένων τοῦ Ἡσιόδου καὶ ἰδιαίτερα τῆς *Θεογονίας* ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ἐντελῶς ἀνοικτός.

Τὰ δικά μου πάντως συμπεράσματα, πού ἡ *Θεογονία* μὲ καθωδήγησε γιὰ νὰ συγκεντρώσω, συνοψίζονται ὡς κάτωθι:

- α'. Ἡ σύγχυσι πού ἐπικρατεῖ γενικῶς στὶς χρονολογήσεις ὅλων τῶν πολιτισμῶν, ὅταν δὲν προέρχεται «ἐκ τοῦ πονηροῦ», ὀφείλεται στὸ μεγάλο ἱστορικὸ κενὸ πού προκλήθηκε λόγῳ τῆς τρομερῆς καταστροφῆς πού ἔμοιαζε (δανεῖζομαι τὴν περιγραφὴ ἀπὸ τὸ «Ἔπος τοῦ Γκιλγάμες») «σάν νὰ ἔσπασαν οἱ ὕδατοφράκτες τῶν νερῶν τοῦ κάτω κόσμου... ὁ θεὸς τῆς θύελλας εἶχε μετατρέψει τὴν ἡμέρα σὲ σκοτάδι καὶ εἶχε συντρίψει τὴ γῆ σὰν κύπελλο... τώρα οἱ ἄνθρωποι ἐπιπλέον σάν τὰ αὐτὰ τῶν ψαριῶν στὸν Ὠκεανό». Ἀναζητοῦμε τὴν κιβωτὸ τοῦ Νῶε στὸ Ἀραράτ καὶ δὲν ἀντιμετωπίζουμε τὰ κείμενα πού περιγράφουν τὸν πολιτισμὸ πρὸ τῆς κιβωτοῦ μὲ τὴν ἐπιβαλλόμενη σοβαρότητα.
- β'. Ἡ χρονολόγησι τῶν Αἰγύπτιων ἱερέων τῆς θεᾶς Νηϊθ, πού ἔλεγαν ὅτι εἶναι ἡ ἴδια ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ, πρέπει ἢ νὰ εἶναι ἐντελῶς ἀληθὴς ἢ πολὺ κοντὰ στὴν ἀλήθεια (Πλάτων, *Τίμαιος*). Ὁ Ch. Berlitz, πού οἱ προσπάθειές του νὰ συγκεντρώσῃ ὅλο τὸ ὑπάρχον μυθολογικὸ καὶ ἐπιστημονικὸ ὕλικό γιὰ τὴν Ἀτλαντίδα εἶναι φοβερά ἀποκαλυπτικές, πιστεύει ὅτι ἡ χρονολογία τῆς καταβυθίσεως τῆς Ἀτλαντίδας γύρω στὰ 10.000 χρόνια πρὶν ἀπὸ σήμερα, πού ἀναφέρει ὁ Πλάτων, πρέπει νὰ εἶναι κοντὰ στὴν ἀλήθεια. Πληθώρα γεγονότων μᾶς πείθουν περὶ τῆς ὑπάρξεως — μᾶς λέγει — αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ.
- γ'. Κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν πληροφοριῶν τῆς *Θεογονίας* ἡ κραυγὴ διαμαρτυρίας πού ἀκούγεται τόσο συχνὰ γιὰ τὴν ἀνθρώπινη μοῖρα στὴν Ὀδύσσεια («οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιον», σ. 130) ἴσως ἀφορᾷ τὴν ἀνθρώπινη μοῖρα πού προέκυψε ἐξ αὐτῆς τῆς καταστροφῆς. Ἴσως ἡ «ὀδύσσεια», ὁ ἄθλος αὐτὸς ὁ ναυτικὸς ἢ, ὅπως ἄλλοι θέλουν, οἱ πανάρχαιες ταξιδιωτικὲς ἐμπειρίες ἢ ὁ κώδικας ἀνέμων καὶ ρευμάτων, ἔγινε γιὰ νὰ ἐξακριβωθῇ καὶ χαρτογραφηθῇ ἡ νέα πλέον εἰκόνα τοῦ Ὠκεανοῦ.
- δ'. Τέλος ἡ ἀστρονομικὴ μελέτη τοῦ Κ. Χασάπη, πού σχολίασε ὁ Ι.Δ. Πασσάς, βεβαιώνει, ὅτι οἱ ἀστρονομικὲς παρατηρήσεις τῆς ἀρχαιότητος ἐπὶ τῆς ἰσότητος τῶν ἐποχῶν (θέρους-χειμῶνος), γιὰ τίς ὁποῖες γίνεται λόγος στὸν Ὑμνον τοῦ Ἀπόλλωνος, ἔπρεπε νὰ εἶχαν διατυπωθῇ ἢ τὸ 1366 π.Χ., ὁπότε καὶ σημειώθηκε αὐτὴ ἡ ἰσότης ἢ ἔπρεπε νὰ εἶχαν γίνει τὸ 11.835 π.Χ., ὁπότε καὶ πάλι εἶχε ἐπαναληφθῇ αὐτὸ τὸ φυσικὸ φαινόμενο. Καὶ ἡ σπουδαία ὅμως αὐτὴ ἀνακοίνωσι, πού πιστεύω ὅτι ἐπιβεβαιώνεται μὲ μία νέα ἐντελῶς ἀντιμετώπισι τοῦ ταξιδιοῦ τῶν Ἀργοναυτῶν στὸν Ὠκεανό, ὁ-

φείλεται και πάλι στη *Θεογονία*.

ε'. Στη *Θεογονία* έχει βασισθή ολόκληρη ή Ἑλληνική Μυθολογία. Ἡ ἀκατάληπτη γλῶσσα της ἔχει ὀδηγήσει σὲ σοβαρὲς παρερμηνεῖες καὶ στὸ σχηματισμὸ μύθων, ποὺ κατέστρεψαν μὲν τὴν ἱστορικότητά της, διέσωσαν δέ, ὅπως ἐγὼ πιστεύω, τὸ κείμενο ἀπὸ τὴν μισαλλοδοξία.

στ'. Τέλος τὰ κείμενα τῶν Ἑλικωνιάδων Μουσῶν, ποὺ ὁ στοχαστὴς Ἡσίοδος διέσωσε, ἀποκαλύπτουν ὅτι ἡ ἱστορία τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ξεκινᾷ πρὸ πολλῶν χιλιετιῶν καὶ τερματίζεται στὴν ἡρωϊκὴ περίοδο σχεδὸν ταυτόχρονα μὲ τὴν καταστροφὴ τῶν νησιῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ - καταστροφὴ ποὺ τὸ κείμενο οὐδόλως γνωρίζει. Ἡ *Θεογονία* εἶναι γραμμένη πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς ἐπὶ Δευκαλίωνος.

[«Δαυλός», τ. 25, Ἰούλιος 1984].

5.

Οἱ Ἕλληνες εἶχαν γραφὴ πολλὰς χιλιετίες π.Χ.

Στοὺς στίχους τῆς «*Θεογονίας*» 38-40 ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς:

- «εἰρεῦσαι [αἱ Μοῦσαι] τὰ τ' ἐόντα τὰ = ἐξιστορώντας (οἱ Μοῦσες) μὲ καυτερὰ
τ' ἐσσύμενα πρὸ τ' ἐόντα» λόγια τὰ συμβαίνοντα, τὰ μέλλοντα νὰ
συμβοῦν καὶ τὰ περασμένα
- «φωνῇ ὀμηρεῦσαι· τῶν δ' ἀκάματος = διασώζοντας τὰ καταγεγραμμένα· γιατί
ῥέει αὐδὴ» μόνο ἐξ αὐτῶν ἀνεξάντλητα καὶ ὅμοια ἐ-
παναλαμβάνεται ὁ ἀνθρώπινος λόγος
- «ἐκ στομάτων ἠδεῖα». = ἀπὸ τὰ στόματα (τῶν Μουσῶν) ποὺ
εἶναι τέρψη τῶν αὐτιῶν ν' ἀκοῦς.

Ἐρμήνευσα τὸ «φωνῇ ὀμηρεῦσαι»: διασώζοντας τὰ καταγεγραμμένα.

Ἄς δοῦμε ἐδῶ ἀναλυτικὰ τοὺς λόγους: Τὸ «ὀμηρεῦσαι» εἶναι ἐπ. τύπος τῆς μετοχῆς τοῦ «ὀμῆρεω», ποὺ σημαίνει συγκιρῶ ἢ συμφωνῶ. «Αὐτὸ παρωνόμασται ἀπὸ τοῦ «ὀμαρῆς» ποὺ κατὰ Ἡσύχιον· γράφει ὁ C. Sittl— σημαίνει ὁ συναρμόζων». Ἄς ξεκινήσουμε ἀπὸ τὸ «ὀμαρῆς», ποὺ εἶναι λέξι σύνθετη ἀπὸ τὸ «ὀμοῦ» καὶ τὸ «ἄρω». Τὸ «ἄρω» εἶναι ὁ ριζικὸς τύπος τοῦ «ἀραρίσκω», ποὺ σημαίνει συναρμόζω. (Τὸ «ἀραρίσκω» προέρχεται ἐκ τοῦ ἄρ-ἄρω). Τὸ ἄρω, ποὺ ὁ ἐπικός του τύπος ἦταν ῥα (ποὺ εἶναι ἐγκλιτικό), ὑπονοεῖ «ἀπλῶς ἄμεσο μετάβασι ἀπὸ ἓνα πρᾶγμα σὲ ἄλλο». Ἀπὸ τὸ ἄρω προέρχονται οἱ λέξεις ἄρθρον, ἀριθμός, ἄρμος, ἄρμονία, ἄρτιος, ἄριστος, ἀρετὴ κ.ἄ., καθὼς καὶ οἱ λέξεις ὀμαρτέω, ὀμηρος κ.λπ. Ὁμηρος σημαίνει «ἐγγύσις περὶ διατηρήσεως ἐνότῃτος, ἐνέχυρον». «Ὁμαρῆς», κατὰ Ἡσύχιον, εἶναι ὁ «ὀμοῦ, συμφῶνως συναρμόζων». Γιὰ τὴν λέξιν «φωνῇ» ἐξηγήσα ἥδη, ὅτι σημαίνει τὸν ἀνθρώπινον λόγον. Διακριτικὸ στοιχεῖο τῆς ἐννοίας «ὀμηρος» εἶναι ἡ ἐγγύσις καὶ τὸ ἐνέχυρον. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα ἀπαιτοῦν «ἐμπράγματον ἀσφάλειαν», δηλαδὴ ὑλικὴ ἐξασφάλισι. Ὁ ἀνθρώπινος λόγος ὥς «ἔπεα πτερόεντα» εἶναι ἄυλος καὶ δὲν θὰ γνωρίζαμε ἂν ἀναμεταδίδεται ὅμοια «ἀκάματος», δηλαδὴ στὸ διηνεκές, ἂν μὲ κάποιο τρόπο δὲν ἔχη μεταβληθῇ

σὲ «γραφτὸ λόγῳ». Μόνο ὁ γραπτὸς λόγος (τότε) ἦταν δυνατὸν νὰ δίνη «ἐνέχυρον», δηλαδή νὰ δοθῇ, νὰ κατατεθῇ σὲ κάποιο ἀρχεῖο ἀπὸ ὅπου θὰ μπορούσε νὰ ἀντιπαραβληθῇ μὲ τὰ λεγόμενα καὶ νὰ χαρακτηρισθοῦν αὐτὰ ὅμοια πρὸς τὰ καταγραμμένα. Ἡ ἔννοια «ὅμοια» πηγάζει ἀπὸ τὴν ἴδια πρᾶξι τῶν Μουσῶν, ὅπως καὶ τὸ «ἀκάματος». Οἱ Μοῦσες, χωρὶς νὰ κουράζωνται, ἐπαναλαμβάνουν (αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργο τους). Ἐπειδὴ δὲ αὐτὸ ποὺ ἐπαναλαμβάνουν εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον «συμβάντα» ἢ ἐπανάληψη συμβάντων, ἀπαιτεῖ πιστότητα (*τὰ τ' ἐόντα - πρὸ τ' ἐόντα*). Ἀπ' αὐτοὺς τοὺς στίχους τῆς *Θεογονίας* βγαίνει τὸ πρῶτο συμπέρασμα: ὅτι ὑπῆρχε γραφὴ ἀπὸ τὸν πρὶν τὸ Δία χρόνον. Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι δὲν θέτω ἀκόμη ζήτημα τύπου γραφῆς, δηλ. ἂν ἦταν εἰκονογράμματα ἢ ἰδεογράμματα ἢ φθογογράμματα ἢ κάποιοι μικτοὶ τύποι γραφῆς.

Μετὰ τὴν *Θεογονία* ὁ Ὅμηρος ὁμιλεῖ μὲ πολλοὺς τρόπους γιὰ τὴν ὑπαρξὶς τῆς γραφῆς ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια:

Ἰλιάς Σ-485: «ἐν δὲ τὰ τεῖρεα πάντα, τὰ τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται» [= ἐκεῖ δὲ (ψηλὰ) ὅλα τ' ἄστρα ποὺ στεφανώνουν τὸν Οὐρανό]. Ἡ λέξις «τεῖρεα» προέρχεται ἀπὸ τὴν λέξις «τέρας», ποὺ ὁ ἐπικ. τύπος τῆς εἶναι «τεῖρας» (ποὺ συναντᾶται μόνο στὸ πληθ.: *τεῖρεα*).

Ἰλιάς Ε 742: «Διὸς τέρμα αἰγιόχοιο». Ἀπὸ τὴν περιγραφὴ τῆς «αἰγίδος», τοῦ χιτῶνος τῆς Ἀθηνᾶς, μεταξὺ τῶν ἄλλων παραστάσεων, ποὺ ἐκοσμεῖτο αὐτός, μαθαίνουμε ὅτι ἦταν καὶ τὸ κεφάλι τῆς Γοργοῦς. (Αὐτὸ ἦταν τὸ σημεῖο τοῦ αἰγιοδοφόρου Δία).

Ἰλιάς Ρ 599: «αἰχμὴ γράψεν δὲ οἱ ὀστέον ἄχρις». [= τοῦ χάραξε ἢ αἰχμὴ τὸ κόκκαλο πέρα ὡς πέρα].

Ἰλιάς Ζ, 169-170: «γράψας ἐν πίνακι πτυκτῷ θυμοφθόρα πολλά, δεῖξαι δι' ἡνώγει ᾧ πενθερῷ ὄφρ' ἀπόλοιτο». [= Ἐγραψε σὲ ξύλινες λεπτὲς ἐπιφάνειες ποὺ διπλωνόταν, πράγματα ποὺ δηλητηρίαζαν τὴν ψυχὴ καὶ ὑπέδειξε (ὁ Προῖτος) στὸν κομιστὴ τῆς ἐπιστολῆς του (δηλαδή στὸν Βελλερεφόντη) νὰ τὴν ξεδιπλώσῃ στὸν πεθερό του (Ἰοβάτη ἢ Ἀμφιάνακτα), γιὰ νὰ βρῇ ἀπ' ἐκεῖνον τὸν χαμό του].

Μ' αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Προΐτου πρὸς τὸν πεθερό του βασιλέα τῆς Λυκίας Ἰοβάτη, ποὺ τοῦ καταγγέλει ὅτι: ἡ κόρη του καὶ σύζυγός του Ἀντεία ἢ Σθενέβοια θεωρεῖ τὴν Βελλερεφόντη ἔνοχο καταχρήσεως τῆς φιλοξενίας καὶ ἐρωτικῆς ἐπιθέσεως εἰς βάρος τῆς, ποὺ αὐτὴ ἀπέκρουσε (;), διαπιστώνουμε τὰ κατωτέρω σημαντικά: (α) ὅτι ἡ γραφὴ ἦταν γνωστὴ στὴν ἐποχὴ τοῦ Βελλερεφόντη, (β) ὅτι στὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ γράφονται «θυμοφθόρα πολλά». Ὁ Βελλερεφόντης στὴν «*Θεογονία*» ἀποκαλεῖται «ἐσθλός», δηλαδή ἀγαθός, ὑπερέχων τῶν ἄλλων, γενναῖος, ἰσχυρός. Τὸ ὅτι κατ' ἀρχὴν τὸν γνωρίζει ἡ *Θεογονία*, ποὺ δὲν γνωρίζει τὸν Δευκαλίωνα καὶ τοὺς Δευκαλίδες (γιὰ τοὺς Δευκαλίδες μᾶς μιλάει ὁ Ὅμηρος), εἶναι ἓνα ἀκόμη στοιχεῖο ἀποδεικτικὸ τῆς ὑπάρξεως γραφῆς ὅταν συντέθηκε τὸ ἔπος. Ὁ Βελλερεφόντης ὅμως (σύμφωνα μὲ τὸ ἀπόσπασμα 7b, Shubart καὶ Wilamowitz, τῶν *Ῥοιῶν*) ἔχει πατέρα τὸν Γλαῦκο ποὺ εἶναι σύγχρονος τοῦ Ποσειδῶνα. Ὁ Γλαῦκος κατὰ τὸν Ὅμηρο εἶναι γιὸς τοῦ Σίσυφου, ποὺ ἡ γενιά του κρατάει ἀπ' τὸν Αἰῶλο [Ἰλ. Ζ 154-155]:

«Σίσυφος Αἰολίδης· ὅς δ' ἄρα Γλαῦκον τέκεθ' υἱόν,
αὐτάρ Γλαῦκος ἔτικτεν ἀμύμονα Βελλερεφόντην».

Ἄλλα καὶ ἄν, ὅπως ἄλλως ὑποστηρίζεται, ὁ Βελλερεφόντης εἶναι μὲν γιὸς τοῦ Γλαύκου, ἀλλὰ ὁ Γλαῦκος εἶναι γιὸς τοῦ Μίνωος, στήν Ὀδύσ. τ 179 ὁ Μίνως ἀποκαλεῖται «Διὸς μεγάλου ὀαριστήης» (δηλαδὴ σύντροφος τοῦ μεγάλου Δία). Χρονολογικὰ ἐπομένως ὁ Βελλερεφόντης εἶναι πίσω ἀπὸ τοὺς Δευκαλίδες.

Τὸ δεύτερο ὅμως σημεῖο τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Ὀμήρου στήν ἐπιστολὴ τοῦ Προίτου εἶναι συγκλονιστικὰ ἀποκαλυπτικό: Γράφει, ὅπως εἴπαμε: «γράφας ἐν πίνακι πτυκτῶ θυμοφθόρα πολλά». Ὡς ἀναλύσουμε τὸν στίχο λέξι πρὸς λέξι:

(α) Ἡ λέξι «γράφας» σημαίνει ὅτι δι' ἐνὸς αἰχμηροῦ ὄργανου χάραξε ... (ἀφῆνω σκόπιμα ἓνα κενὸ) «ἐν πίνακι», πού σημαίνει ἐπάνω σὲ λεπτεῖς σανίδες. Ἡ ἐπόμενη ὅμως λέξι «πτυκτῶ» μᾶς ὑποχρεώνει νὰ θεωρήσουμε τὶς «σανίδες» σὰν πολὺ λεπτὰ φύλλα ἐκ ξύλου. Χωρὶς νὰ τὸ ὑποστηρίξω κατηγορηματικά, καὶ τὸ χαρτί μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ «λεπτὸν φύλλον ἐκ ξύλου», διότι ἀλλιῶς δὲν θὰ διπλωνόταν. Αὐτὸ σημαίνει «πτυκτῶ».

(β) Καὶ τώρα ἔρχομαι στὸ περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς. Ἡ λέξι «θυμοφθόρα» εἶναι σύνθετη ἀπὸ τὸ «θυμός» καὶ «φθορά». «Θυμός» λεγόταν ἡ ψυχὴ ἢ τὸ πνεῦμα· ἀκόμη θεωρεῖται τὸ στοιχεῖο τῆς ζωῆς, τῆς αἴσθησης ἢ σκέψης, ἰδίως τῶν ἰσχυρῶν αἰσθημάτων, τῶν παθῶν [Πλάτων, Κρατ. 419 Ε: «ἀπὸ τῆς θύσεως καὶ ζέσεως τῆς ψυχῆς», δηλαδὴ τὸ θεωρεῖ παραγόμενο ἐκ τοῦ θύω]. Ἡ λέξι «φθορά» (ἀπ' τῆς ρίζας φθερ-, φθείρω) σημαίνει καταστροφή, ὄλεθος, ἀπώλεια. Ἡ λέξι «φθείρω» χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὸν Ὀμηρὸ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ καταστρέφω: «μῆλα καὶ κακοὶ φθείρουσι νομῆες» [Ὀδύσ. ρ. 246] καὶ σὰν «κατάρρα», ὁμοιο μὲ τὸ «νὰ χαθῇτε»: «Φθείρεσθ' εἰς ὃ κεν ἄστν κιχέιομεν Ἰλίου ἱρήης» [= Νὰ χαθῇτε, ὥσπου φθάσουμε στήν ἱερὴ πόλιν τῆς Τροίας].

Κατόπιν αὐτῆς τῆς ἀναλύσεως, πῶς εἶναι δυνατό νὰ προσπεράσουμε τὴν λέξι «πολλά» καὶ νὰ μὴ θέσουμε ἓνα ἐρώτημα ἐντελῶς λογικὸ καὶ ἀπλό; Ὁ Ὀμηρὸς λέγοντας «θυμοφθόρα πολλά» καὶ γνωρίζοντας τὸν σκοπὸ τῆς ἐπιστολῆς, γνώριζε πολὺ καλὰ ὅτι δὲν ἦταν δυνατόν νὰ διεγείρωνται οἱ ψυχικὲς καταστάσεις μὲ εἰκόνες ἢ ἰδιογράμματα, παρὰ μὲ γράμματα πού κι' αὐτὸς χρησιμοποιοῦσε. Εἶναι φανερό ὅτι τὰ «θυμοφθόρα πολλά» μᾶς ἀποκαλύπτουν καὶ πολλὰ γιὰ τὴν «γραφὴν» ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Ὁ Ὀμηρὸς δὲν φαίνεται καθόλου ν' ἀμφιβάλλῃ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς τοῦ Βελλερεφόντη ἀντήλλασαν ἐπιστολὰς μὲ γνωστὴ σ' αὐτόν γραφή. Ἀντίθετα, ὁ Ἡρόδοτος δείχνει ὅτι πολλὰς φορὲς τελεῖ ἐν ἀδυναμία νὰ «βγάλῃ ἄκρη» στὸ βαρὺ φορτίο τῆς ἐξιστορήσεως τῶν πανάρχαιων συμβάντων καὶ εἶναι ὁ ὑπεύθυνος τῆς δημιουργηθείσης ἐντυπώσεως ὅτι τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου πού χρησιμοποιοῦσε μέχρι σήμερα εἶναι προελεύσεως φοινικικῆς.

[«Δαυλός», τ. 30, Ἰούνιος 1984· ἴδε καὶ «Δαυλὸν» τ. 118, Ὀκτώβριος 1991, ὅπου ἡ συντριπτικὴ ἀπόδειξις τῆς παρερμηνείας τοῦ σχετικοῦ χωρίου τοῦ Ἡρόδοτου].

6.

Ἡ ἀντίκρουσι τῆς θεωρίας τῆς συμβατικότητος

Ἡ ἐξω-λογικὴ θέσι μιᾶς ἐπιστήμης, τῆς ὁποίας τὸ ἀντικείμενον εἶναι ὁ ἀνθρώπινος λόγος, κατ' ἐξοχὴν ἀποτελέσμα ἐνὸς λογικοῦ συστήματος ἐκ τοῦ ὁ-

ποίου ἐγεννήθη, θὰ ἔπρεπε κατ' ἀρχὴν νὰ εἶναι ἀπαράδεκτη ἔστω καὶ γιὰ συζήτησι. Ἐὰν οἱ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ferd. de Saussure γλωσσολόγοι, στερούμενοι (:) τῆς ἱκανότητος νὰ προχωρήσουν στὴν ἐρμηνεία τῆς γενέσεως τῶν γλωσσῶν, ἀπεφάσισαν νὰ ἀγνοήσουν τὰ αἷτια θέτοντας αὐθαίρετα ὡς ἀρχὴ τὴν ἐξωλογικὴ συμβατικότητα, αὐτὸ καὶ ἀντιεπισημονικὸ καὶ παραπλανητικὸ καί, θὰ ἔλεγα ἀκόμη, ὑποπτο εἶναι, διότι στερεῖ τὴν ἱστορικὴ ἔρευνα, καὶ αὐτὴ τὴν ἀρχαιολογική, ἀπὸ τὸ πλέον σημαντικὸ ὄργανο χρονολογήσεως τῶν ἀνθρώπινων πολιτισμῶν, ὅπως εἶναι ἡ γλῶσσα. Αὐτὴ ἡ ἐξωλογικὴ θέσι διέλυσε ἢ, ἐν πάσῃ περιπτώσει, προσπαθεῖ νὰ διαλύσῃ τοὺς ἱστορικοὺς δεσμοὺς ἀνθρώπος-περιβάλλον-γλῶσσα-γραφὴ-πολιτισμὸς παρουσιάζοντας τὴν λέξι καὶ τὴν γραφὴ τῆς ὡς «συμπτωματικές» καί, γιατί ὄχι, ὡς προερχόμενες ἐξ ἐπιφοιτήσεως ἑνὸς πνεύματος ὀνοματοθέτου ἱκανοῦ ὄχι μόνον νὰ ἐπινοῇ καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν γραφὴ τῶν ὀνομάτων τῆς ἐπινοήσεώς του, ἀλλὰ καὶ νὰ κατασκευάζῃ λέξεις καὶ γραφὴ μελλοντικών ἀγνώστων ἀναγκῶν κάποιου πολιτισμοῦ. Ἀλλιῶς πῶς θὰ ἦταν δυνατόν νὰ θεμελιωθῇ τὸ συμπέρασμά των, ὅτι: οἱ Φοίνικες, τῶν ὁποίων οἱ ἀνάγκες τοῦ πολιτισμοῦ (ὁ Ὅμηρος τοὺς ἀποκαλεῖ «*τρώκτας*», δηλαδὴ καταχραστὲς καὶ κερδοσκόπους, ὅπως καὶ «*ναυσικλύτους*», καλοὺς μόνον στὴ θάλασσα, ναυτικούς: Ὁδύσ. Ο 415) θὰ μπορούσαν νὰ ἱκανοποιηθοῦν μὲ τὴν γραφὴ τῶν προγενεστέρων τοὺς σὲ πολιτισμὸ Αἰγυπτίων, Χιτιτῶν, Ἑλλήνων μινωιτῶν κ.ἄ., δὲν ἀρκέσθηκαν στὴν υἱοθέτησιν «κάποιας γραφῆς» ἐξ αὐτῶν τῶν πολιτισμῶν, ἀλλὰ «ἐπενόησαν» τὴν μοναδικὴ μέχρι σήμερα σὲ τελειότητα γραφὴ, ἱκανὴ νὰ διατυπώσῃ (καὶ θὰ διαπιστώσουμε μὲ ποιοῦ πράγματι τρόπο) διὰ τῶν γραμμάτων-συμβόλων ἔννοιες ἑνὸς πολιτισμοῦ, στὸν ὁποῖο ὄντως οἱ ἴδιοι οὐδεμίαν προσφορὰν εἶχαν; Πῶς ἄραγε τὸ δικαιολογοῦν αὐτὸ οἱ «*ῥιμοί*» γλωσσολόγοι; Καὶ γιατί οἱ πλέον προηγμένοι λαοὶ νὰ μὴν ἐπενόησαν, αὐτοί, τὴν ἀλφαβητικὴ γραφὴ; Ἀλλὰ γιατί ἀναζητῶ ἀπάντησιν λογικὴ περὶ τῶν αἰτίων, ὅταν ὀλόκληρη ἡ περὶ γλώσσας θέσι των εἶναι παράλογη;

Ἡ παρούσα ἔρευνα μπορεῖ νὰ περιορίζεται, καὶ βεβαίως περιορίζεται, μόνον στὸν χῶρο τῆς γενέσεως τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, ἀλλὰ δὲν παραβλέπεται ὅτι ἡ σύγχρονη ἐπιστῆμη τῆς γλωσσολογίας ὁμιλεῖ γενικῶς περὶ τῆς συμβατικότητος ὅλων τῶν γλωσσῶν καὶ δέχεται ταυτοχρόνως ὅτι οἱ «*εὐρωπαϊκὲς*» γλώσσες προέρχονται ἀπὸ μιὰ «*μητέρα γλῶσσα*», ὅπως τὴν ἀποκαλοῦν, τὴν «*ἰνδοευρωπαϊκὴν*». Κάνουν ἀκόμη δεκτό, ὅτι οἱ εὐρωπαϊκὲς γλώσσες συνδέονται γενικῶς «*ἔχοντας*» *ξεκινήσει ἀπὸ μιὰ κοινὴ ἀρχικὴ πρωτογλῶσσα (ἐν προκειμένῳ τὴν «Ἰνδοευρωπαϊκὴν μητέρα» γλῶσσα)*» (Γ. Μπαμπινιώτης, *Θεωρ. Γλῶσσ.*, σελ. 105), ἀλλὰ δὲν μᾶς λέγουν οὔτε ποιὸς λαὸς ὑπῆρξε φορεὺς αὐτῆς τῆς γλώσσας οὔτε σὲ ποιά περιοχὴ τῆς γῆς ἔζησε οὔτε βεβαίως ποιὸς ἦταν ὁ πολιτισμὸς αὐτοῦ τοῦ λαοῦ. Ἐν τούτοις ὁ F. de Saussure, ὁ πατέρας τῆς σύγχρονης γλωσσολογίας, ἀναγνωρίζει, ὅτι: «*Ἡ γλωσσολογία ἐγγίζει τὴν ἐθνολογίαν· εἶναι ὅλες οἱ σχέσεις πού μποροῦν νὰ ὑπάρξουν στὴν ἱστορία μιᾶς γλώσσας καὶ στὴν ἱστορία μιᾶς φυλῆς ἢ ἑνὸς πολιτισμοῦ. Οἱ δύο αὐτὲς ἱστορίες ἀνακατεύονται καὶ διατηροῦν ἀμοιβαῖες σχέσεις. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ φέρνει στὴν μνήμη μας τίς ἀντιστοιχίες πού διαπιστώνονται στὰ καθ' αὐτὰ γλωσσικὰ φαινόμενα. Τὰ ἦθῃ ἑνὸς ἔθνους ἔχουν τὸν ἀντίκτυπὸ τοὺς πάνω στὴ γλῶσσα του, ἡ γλῶσσα κατὰ μεγάλο βαθμὸ δημιουργεῖ τὸ ἔθνος*» (*Μαθήματα Γεν. Γλῶσσ.*, σ. 51).

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γιατί ἡ ἀνυπαρξία φορέως-λαοῦ, ἡ ἀνυπαρξία φυλῆς, ἔθνους, πολιτισμοῦ κ.ἄ., ὡς ἀποδείξεως τῆς ὑπάρξεως τοῦ «φορέως», ἔστρεψαν τὴν γλωσσολογία καὶ τὸν Saussure στὴν ἀποδοχὴ τῶν «Ἰνδοευρωπαϊῶν»; Μήπως ἀποσιωπᾶται ἡθελημένως κάποιος ἄλλος λαός, ὁ ὁποῖος καὶ ἱστορία μεγάλη ἔχει καὶ τὸν μέγιστο πολιτισμὸ πρόσφερε στὴν ἀνθρωπότητα; Ὅποτε τὸ μὲν συμπέρασμα ὅτι οἱ εὐρωπαϊκὲς γλώσσες «*συνδέονται γενετικῶς*» δὲν στηρίζει τὴν θέσι των περὶ «μητέρας γλώσσας», ἀλλὰ τὴν θέσι περὶ μητέρας γλώσσας τοῦ πολιτισμοῦ! Διότι γλώσσα καὶ γραφὴ σημαίνουν πολιτισμό. Ἐπειδὴ δὲ τὰ προϊόντα τοῦ πολιτισμοῦ «ὀνομάζονται» (ὁ Πλάτων στὸν *Κρατύλο* διατυπώνει κατὰ τὸ πολὺ σημαντικὸ καὶ σχετικὸ λέγοντας περίπου ὅτι: «θέτει τὰ ὀνόματα τῶν πραγμάτων αὐτὸς ποὺ γνωρίζει τὰ πράγματα»), πρέπει νὰ συμπεράνουμε ὅτι ὁ ἔχων τὴν μεγαλύτερη σχέσι πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν περισσοτέρων πραγμάτων ἀλλὰ καὶ τὴν μέγιστη πρὸς τὶς ἔννοιες εἶναι ὁ ἐπικρατέστερος, γιὰ νὰ θεωρηθῇ ὅτι προμηθευσε αὐτὸς τοὺς λαοὺς μὲ τὰ προϊόντα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν, προμηθεύοντας ταυτοχρόνως αὐτοὺς καὶ μὲ τὰ ὀνόματα ἢ τὶς ἔννοιες τοῦ λεξιλογίου τοῦ ὅπως ἐπίσης καὶ μὲ τὴν δική του γραφὴ.

Ἡ θέσι μου ἐν προκειμένῳ, τὴν ὁποία καὶ ἐρμηνεύει ἡ παρούσα ἔρευνα, εἶναι ἀναλυτικώτερα ἢ ἐξῆς: Κάθε ἀνθρώπινη ομάδα, ὅπου κι ἂν παρουσιάσθηκε ἐπὶ τοῦ πλανῆτη, σχημάτισε κάποια γλώσσα, κάποια ὑποτυπώδη γραφὴ, κάποιο σύστημα ὁμιλίας ἀνάλογα μὲ τὸν γεωγραφικὸ τῆς χώρα καὶ τὸ φυσικὸ τῆς περιβάλλοντος (μορφολογία ἐδάφους-χλωρίδα-πανίδα-κλίμα) καὶ ἀκόμη μὲ τὶς ἰδιαιτερεῖς ἱκανότητες μὲ τὶς ὁποῖες φυσικῶς αὐτὴ ἡ ομάδα εἶχε προικισθῇ. «*Ὁ ἄνθρωπος εἶναι προωρισμένος καὶ προγραμματισμένος ἐκ καταβολῆς νὰ ἀναπτύξῃ ὁμιλίαν καὶ γλώσσαν· καὶ πρὸς τοῦτο εἶναι ἐφωδιασμένος διὰ τῶν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ κέντρων τοῦ λόγου. Τὰ ἐν λόγῳ νευρικὰ κέντρα (κινητικὸν καὶ αἰσθητήριον) ὠρμιάζουν σὺν τῇ ἡλικίᾳ, συνεργούσης καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἀκουστικῶν ἐρεθισμάτων. Ἐπειδὴ ὁ ἐξωτερικὸς παράγων ἔχει διαμορφωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ ὁμιλίας καὶ γλώσσης, ἐπακόλουθον εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκμανθάνει τὸ εἶδος τῆς γλώσσης τοῦ περιβάλλοντος τὸ ὁποῖον ἀκούει*». (Κ.Δ. Κωνσταντινίδης, «Ἑλλ. Γλωσ. Παιδεία» 1979). Τὸ φυσικὸ, γεωγραφικὸ καὶ ἱστορικὸ πλαίσιο θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν ἀμέσως μετὰ τὴν εἰσαγωγή.

Ἡ γλωσσολογία μπορεῖ μὲν νὰ μὴν ἀρνηθῇ ὅτι «*τὰ ἦθη ἐνός ἔθνους ἔχουν τὸν ἀντίκτυπὸ τους πᾶν ὡς ἐπὶ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ*», ὅπως μᾶς εἶπε ὁ Saussure, ἀλλὰ ἀπορρίπτει τελείως τὴν αἰτιώδη σχέσι ἡχῶν καὶ εἰκόνων τοῦ περιβάλλοντος μὲ τὸν ἄνθρωπο γιὰ τὸ σχηματισμὸ ὑπ' αὐτοῦ γλώσσας καὶ γραφῆς. «*Οἱ συλλαβὲς ποὺ ἀρθρώνουμε —λέγει ὁ Saussure— εἶναι ἐντυπώσεις ἀκουστικῆς, ποὺ γίνονται ἀντιληπτὲς ἀπὸ τὸ αὐτί· οἱ ἦχοι ὅμως δὲν θὰ ὑπῆρχαν δίχως τὰ φωνητικὰ ὅργανα... Δὲν μποροῦμε λοιπὸν νὰ ὑποτάξουμε τὴν γλῶσσαν στὸν ἦχο, οὔτε νὰ ξεχωρίσουμε τὸν ἦχο ἀπ' τὴν στοματικὴν ἀρθρωσιν*» (σελὶς 37). Ἡ γλωσσολογία θέτουσα ὡς ἀρχὴ τὴν «συμβατικότητα» ἦταν ἐπόμενο νὰ «*ὑποτάξῃ τὴν γλῶσσαν*» ὄχι στὴν πηγὴ τῆς ἀλλὰ στὴν πρᾶξι τῆς φωνήσεως ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα ὅργανα παραγωγῆς ἡχῶν (λάρυγξ, στόμα κ.λπ.). Γι' αὐτὸ καὶ ἀποφθεγματίζει λέγοντας: «*ἦχοι δὲν θὰ ὑπῆρχαν δίχως τὰ φωνητικὰ ὅργανα*». Εἶναι ὅμως φανερό, ὅτι τὰ πάντα γύρω μας κατὰ κάποιον τρόπο διαθέτουν «φωνή». Ἐπομένως δὲν εἶναι μόνον «οἱ συλλαβὲς ποὺ ἀρθρώνουμε ἐντυπώσεις ἀκουστικῆς ποὺ γίνονται ἀντιληπτὲς ἀπὸ

τὸ αὐτὶ» ἀλλὰ καὶ πλείστοι ἤχοι τοῦ περιβάλλοντος. Αὐτοὶ οἱ ἤχοι καὶ εἰκόνες τοῦ συγκεκριμένου περιβάλλοντος καὶ ἡ ἀπομνημόνευσι καὶ μίμησι αὐτῶν ἀπετέλεσαν τὸ φυσικὸ ὑπόστρωμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίχθηκε ἡ κοινὴ ἀκουστικὴ καὶ ὀπτικὴ συνείδησι τῆς ομάδος ἢ τῶν ομάδων τοῦ ἰδίου περιβάλλοντος, με ἀποτελεσμα τὸν σχηματισμὸ τῆς πρώτης ἀρχέγονης γλώσσας.

Ἀνεξαρτήτως, τώρα, ἐὰν συνέλαβα καὶ ἀνέπτυξα ὀρθῶς ἢ μὴ στὴν παρούσα ἔρευνα ὅλο τὸ φάσμα τῶν διαδικασιῶν γιὰ τὸν σχηματισμὸ τῆς γλώσσας (κάτι ποῦ μπορεῖ νὰ διαπιστωθῇ ἐν συνεχείᾳ), ἐκεῖνο ποῦ λογικῶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφισβητηθῇ εἶναι, ὅτι: οἱ ἤχοι, εἴτε τοὺς προκαλοῦν ἐξωτερικὰ πρὸς τὸν ἄνθρωπο αἴτια εἴτε τοὺς προκαλεῖ ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος διὰ τῶν ὑποστασιακῶν του ἐκδηλώσεων (χαρά, πόνος, ἐκπληξι, θαυμασμός, ἔρως, φόβος κ.ἄ.) καὶ τῆς ἐν γένει δραστηριότητός του (ὄπλα-ἐργαλεῖα-ἐπινοήσεις), συγκροτοῦν τὶς πηγὲς ἄλλων ἤχων καὶ εἰκόνων, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίχθηκε ὁ σχηματισμὸς τῆς ἀνθρώπινης γλώσσας. Βάσει αὐτῆς τῆς λογικῆς θέσεως, ἐφ' ὅσον ὁμιλοῦμε γιὰ τὴν γένεσι τῆς γλώσσας, πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ ἡ ἐρμηνεία τῶν φωνημάτων (φθόγγων με σημασία) καὶ τῶν μορφημάτων (τὰ ὁποῖα ἐγὼ ἀποκαλῶ ἀρχέγονα ὀνόματα τῶν πραγμάτων), γιὰ νὰ φθάσουμε στὸν σχηματισμὸ τῆς ἀρχέγονης γλώσσας. Πρῶτος ἐπομένως πομπὸς ἤχων καὶ εἰκόνων τὸ ἀνθρώπινο περιβάλλον καὶ ὁ ἄνθρωπος. Δέκτης δὲ ἐπίσης ὁ ἄνθρωπος.

Ἡ γλωσσολογία ἐπιθέτουσα ἐπὶ τῆς ἔρευνας τὴν ἀρχὴ τῆς συμβατικότητος καὶ ὅλα ὅσα ἄλλα προσπαθεῖ νὰ ἐπισωρεύσῃ ἐπ' αὐτῆς δὲν ἔκανε τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ ἀποκρύψῃ τὴν ἀλληλεπίδρασι τοῦ περιβάλλοντος καὶ τοῦ ἀνθρώπου στὸν σχηματισμὸ τῆς γλώσσας. Οἱ σχέσεις φύσι-ἄνθρωπος καὶ ἄνθρωπος-ἄνθρωπος εἶναι καθοριστικὲς γιὰ τὴν ἀρχὴ τοῦ ἑλληνος λόγου. Ἐὰν δὲ ἐδῶ τονίζω τὴν λέξι «ἑλλην», τὸ κάνω, ὅχι διότι θεωρῶ ὅτι με τρόπο διάφορο κατασκευάσθηκε ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἀλλὰ (α) διότι τὰ στοιχεῖα ποῦ ἐδῶ ἀνιχνεύω δὲν εἶμαι σὲ θέσι νὰ τὰ ἀνιχνεύσω σὲ ἄλλες γλῶσσες, (β) διότι ἡ μελέτη αὐτῆς ἀπαιτεῖ καὶ τὴν γνῶσι ἐκάστου οἰκείου γεωγραφικοῦ χώρου, κάτι τὸ πολὺ δύσκολο, (γ) διότι θεωρῶ, ὅπως ἐτόνισα σὲ ἄλλο σημείο, ὅτι ἡ οἰκουμενικότης τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ δικαιολογεῖ τὴν ἐκ μέρους του γονιμοποίησι πολλῶν ἄλλων γλωσσῶν καὶ τέλος (δ) διότι, ὅπως θὰ ἀποδείξω, ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι ἴσως ἡ μόνη ποῦ ἐδέχθη μίαν ἔντεχνη ἐνίσχυσι διὰ τῶν «Μουσείων Λόγων».

[ΙΓΕΓ, σ. 14]

7.

Ζωτικὸ αἶτημα ἢ ἐπαναφορὰ τοῦ Λόγου

Λόγος εἶναι ἡ ἀκριβὴς ἀντικατόπτρισι τῆς λειτουργίας τοῦ Σύμπαντος στὴ λειτουργία τοῦ νοῦ. Δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ἀπολύτως δυνατότης νὰ λειτουργήσῃ ὁμαλὰ ὁ ἀνθρώπινος ἐγκέφαλος ἔξω ἢ ἐν παρεκκλίσει ἀπὸ τὴν ροὴ τοῦ παγκοσμίου γίνεσθαι. Κάθε δυσαρμονία τοῦ πρώτου πρὸς τὸ δεύτερο ἰσοδυναμεῖ με νόσησι καὶ θάνατο τοῦ πρώτου. Τὸ παρά-λογο εἶναι ἡ πρώτιστη γενεσιουργὸς αἰτία τῆς Ἱστορικῆς Νόσου· τῆς νόσου ἀκριβῶς ποῦ ἐπληξε καὶ ἀπειλεῖ με θάνατο τὴν ἀνθρωπότητα σήμερα.

Οὐδέποτε, ἀπὸ τότε ποὺ ἄρχισε ἡ ἱστορικὴ καὶ θεωρητικὴ διερεῦνησι τῶν γλωσσῶν, ὑπῆρξε ριζοσπαστικώτερη προσέγγισι τοῦ φαινομένου τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἔργου σὲ μία ἐπικὴ τῳόντι ἐξόρμησί του πρὸς τὸ πανάρχαιο παρελθὸν θραύει τὸ ἀδιαπέραστο φράγμα ποὺ ὁ χρόνος καὶ οἱ φυσικὲς καταστροφές, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐσκεμμένη πολυαἰώνη ἀνθρώπινη διαστρεβλωτικὴ ἐπέμβασι, ὕψωσαν, ἀνακαλύπτει καὶ ἐντοπίζει τὴν Ἱστορικὴ Στιγμὴ κατὰ τὴν ὁποία ξεπήδησε ἀπὸ τὴν παμμήτειρα μήτρα τῆς Φύσεως τὸ νεογέννητο βλαστὰρι τοῦ ἀνθρώπινου λόγου, τὸ γεμᾶτο ὑγεία, τρυφερότητα καὶ ζωτικὴ ὁρμή, τὸ ἀναστηλώνει σ' ὅλην του τὴν γνησιότητα καὶ γοητεία καὶ τὸ παρουσιάζει ὡς ἰδανικὸ ἀλλὰ καὶ ὡς τιμωρόν. Ἡ πρόκλησι πράγματι εἶναι ἄγρια: Τὸ σημερινὸ σκωληκόβρωτο δέντρο τοῦ παρα-λόγου, ὅπως κατάντησαν τὸν ἀρχέγονο μίσχο τοῦ λόγου οἱ διαστροφεῖς τοῦ πολιτισμοῦ, δὲν ἔχει παρὰ μία μόνον ἐπιλογὴ: νὰ αὐτοκαθαρθῇ, γιὰ νὰ μὴν αὐτοεξαφανισθῇ [...].

Ὁ κ. Η.Λ. Τσατσόμοιρος καὶ ὁ ὑπογραφόμενος, ποὺ εἶχα τὴν χαρὰ νὰ συνεργασθῶ μαζί του ὄχι μόνο ἐπιμελούμενος καὶ δημοσιεύοντας ἐπὶ δύο χρόνια στὸν «Δαυλὸ» τίς πρῶτες ἀνακοινώσεις τῆς παρούσης ἔρευνας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ χιλιάδες ὥρες συζητώντας καὶ ἀνταλλάσσοντας μαζί του γνῶμες ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς γενέσεως τῆς γλώσσας, κατὰ τὰ πέντε τελευταῖα χρόνια, αὐτὸ νομίζω, ὅτι θεωροῦμε αἰτία ἀλλὰ καὶ σκοπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς: Νὰ καταφανῇ ἐξ ἀντικειμένου, πόσο τυφλὰ προχωρεῖ σήμερα ἓνας κόσμος, ὁ κόσμος τῆς ἱστορίας, ποὺ ἔχοντας ἀποκοπῇ ἀπὸ τὸ παρελθὸν δὲν εἶναι σὲ θέσιν νὰ καταλάβῃ τὸ παρὸν καὶ εἶναι ἀπολύτως ἀνίκανος νὰ προβλέψῃ ἀντικειμενικὰ τὸ μέλλον. Ὁ σκοπὸς αὐτὸς ἔχει, νομίζω, ὀλοκληρωθῇ στὸ βιβλίο αὐτό.

[Προέκταση ἀπὸ Δημήτρη Ι. Λάμπρου, *ΙΓΕΓ*, Πρόλογος §§ 2-5, σ. 9-10].

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΚΑΡΑΜΒΑΛΗΣ

Εἰς μνήμην

Ἥλιος

Λαμπρὸς τῆς

Ἱστορίας ἀθλητῆς

Ἀκάματος

Στοῦ δίκιου

Τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν.

Στρατηλάτης τῆς ἀλήθειας,

Ἀσυμβίβαστος γιὰ ὅ,τι Ἑλληνικό·

Τῆς γλώσσας ὁ σηματοφόρος,

Στοὺς ἀνιστόρητους καὶ τοὺς συμβιβασμένους

Ὁ δώσας ράπισμα·

Μ' αἶμα ψυχῆς κάθε του λέξη·

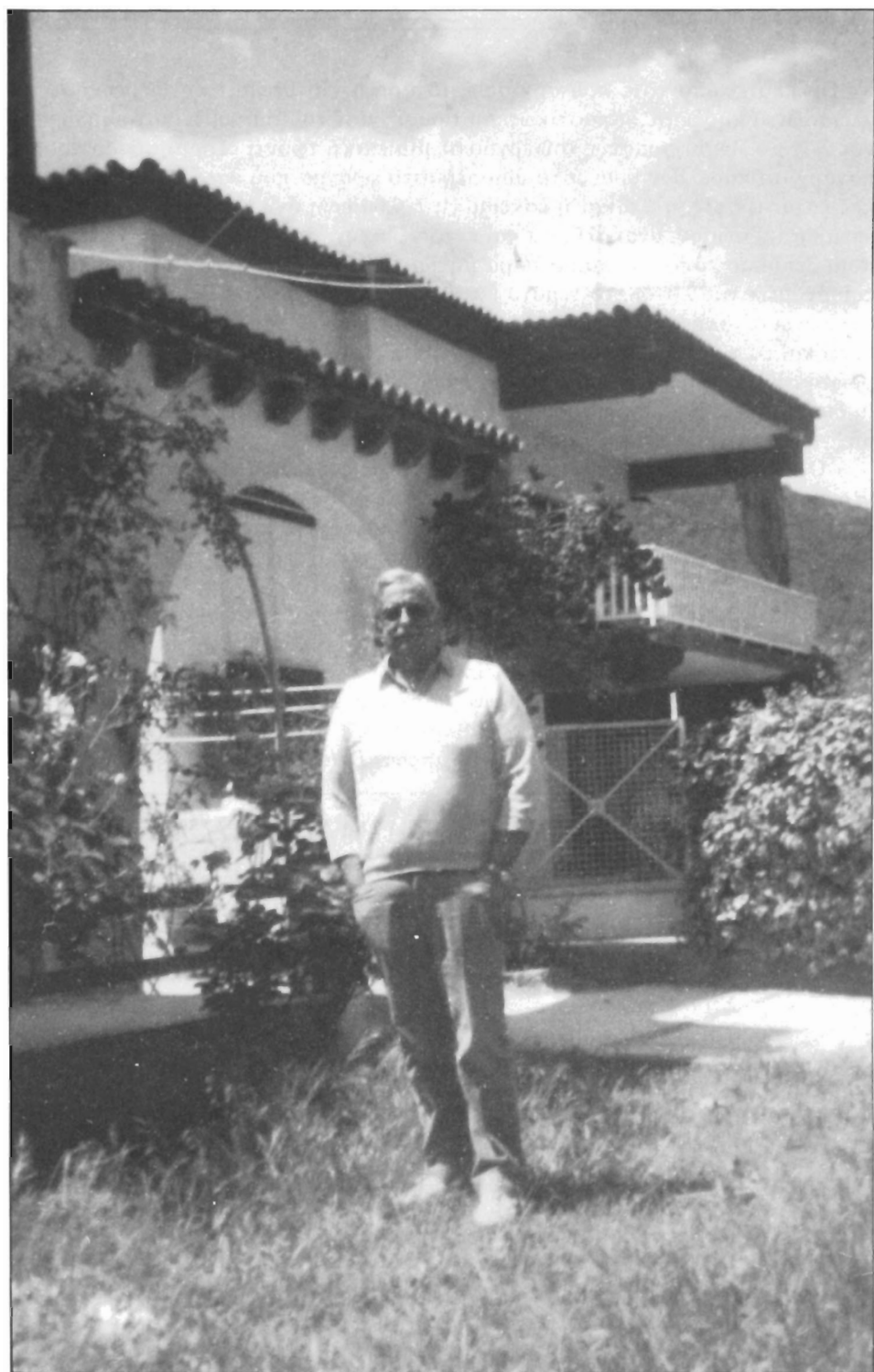
Ὁροσειρὰ ἀπάτητη ἢ πίστη του· σὲ

Ἱερὴν ἀποστολὴν δοσμένος.

Ρίγησε ἢ γῆ σὰν τὸν κατάπιε.

Ὅμως μπροστὰ μας ἔχει πιά ὑψωθεῖ κάστρο ἀθανασίας

Στὸν αἰῶνα...

ΗΛΙΑΣ Α. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

Ὁ Ἡλίας Λεωνίδα Τσατσόμοιρος γεννήθηκε στὴν Ἀθῆνα τὸ 1920 καὶ πέθανε στὸ θεραπευτήριον «Ὑγεία» στὶς 20 Δεκεμβρίου 1991.

Ἡ πορεία του στὸ σήμερον περνάει ἀπὸ χρόνια μαθητικά καὶ φοιτητικά στὴν Πάντειο γεμᾶτα ἀπὸ ιδιαίτερη προσπάθεια γιὰ μελέτη καὶ ἔρευνα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, εἰδικότερα αὐτῆς τῶν μυθικῶν χρόνων, ἀπόρροια τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ἐπαφή μετὰ τὴν Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, ἡ ὁποία ἔκτοτε τὸν γοήτευσε, τὸν ἐπηρέασε καὶ τὸν προσανατόλισε ὀριστικὰ στὴν μελέτη της καὶ τὸν προσδιορισμὸ τῶν δεδομένων της στὴν παγκόσμια ἐξέλιξη. Στὰ χρόνια τῆς Κατοχῆς καὶ μέχρι τὸ 1950 μετέχει ἐνεργὰ μέσω τῆς ΠΕΑΝ στὴν ἀντίσταση καὶ ἐν συνεχείᾳ στὸ Γ' Σῶμα Στρατοῦ στὶς διαβιβάσεις, στὴ Θεσσαλονίκη, ὅπου ἐκδίδει τὴν πρώτη στρατιωτικὴ ἐφημερίδα («Ὁ Διαβιβαστής») μετὰ θέματα ἱστορικὰ-πολιτικά. Ἀρθρογραφεῖ μετὰ πολλὰ ἄρθρα σὲ ἐφημερίδες τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐκδίδει βιβλίο, ποὺ περιγράφει συνοπτικὰ τὴν ἱστορία τοῦ Κομμουνισμοῦ στὴν Ἑλλάδα, στὴ συνέχεια δὲ μπαίνει καὶ στὴν πολιτικὴ μετὰ ὑποψηφιότητα στὸ συνδυασμὸ τοῦ Π. Κανελλόπουλου τοῦ νομοῦ Πέλλης. Μέσα στὰ ἴδια χρονικὰ πλαίσια καὶ λόγω τοῦ ιδιαίτερου φιλικοῦ δεσμοῦ του μετὰ τὸν καθηγητὴ τῆς Παντείου Δ. Βεζανή συμμετέχει ὡς ἰδρυτικὸ μέλος στὴν ὑπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου Μακάριο Ἰδρυσι τῆς ΕΟΚΑ, Ἑθνικοαπελευθερωτικῆς Ὀργανώσεως τῆς Κύπρου. Ἀπὸ τὸ 1950 ἡ ἐπαγγελματικὴ του δραστηριότης ὠλοκληρώθηκε μετὰ τὴν σύστασιν τῆς διαφημιστικῆς ἐταιρείας "SPOT". Τὸ 1959 παντρεύτηκε τὴν Μαρία Γ. Ἀγάθου, γεννηθεῖσα στὸ Κάιρο.

Στὸν «Δαυλὸ», στὶς σελίδες τοῦ ὁποίου δημοσιεύθηκε τὸ μέγιστον καὶ ὑπωσδῆποτε τὸ σημαντικώτατον μέρος τοῦ ἔργου του, ἄρχισε τὴ συνειργασία τὸ Δεκέμβριον τοῦ 1982, τεῦχος 12, σελ. 526, μετὰ ἄρθρον του «Γλαῦκ' Ἀθῆναζε. — Ὁ θρῆνος τῆς Ἱστορίας», τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μετὰ τὴ φράσιν «Ἡ γλῶσσα ἡ ἐλληνικὴ» καὶ εἶναι τὸ προοίμιον τῶν μετέπειτα ἐρευνῶν του, καὶ συνέχισε σ' ἄλλα τὰ τεύχη τοῦ Περιοδικοῦ μέχρι τὸ κύκνειον ἄρθρον του «Ἡ κατὰ γράμμα ἐρμηνεία τῶν λέξεων καὶ ἡ "κλασσικὴ" ἐρμηνεία τῶν λεξικῶν», ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ 120 τεῦχος μηνὸς Δεκεμβρίου 1991 στὶς 12 Δεκεμβρίου 8 ἡμέρες πρὸ τοῦ θανάτου του. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς περιόδου αὐτῆς (Δεκέμβριος 1982 — Δεκέμβριος 1991) δὲν δημοσίευσε σ' ἄλλο ἔντυπον τίποτε. Στὶς 28 Μαρτίου 1991 ὁ «Δαυλὸς» ἐξέδωσε σὲ βιβλίου τὸ μέγα καὶ ριζοσπαστικὸ ἔργον του «Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας. — Ἀπὸ τὸν ἔλλοπα Θηρευτὴ μέχρι τὴν Ἐποχὴ τοῦ Διὸς. — Ἡ ἀποκωδικοποίησις τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου», τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ συγκέντρωσιν τῶν ἁρθρῶν ποὺ συγκρότησαν τὴ μεγάλην ἔρευνα γιὰ τὴ γλῶσσαν καὶ τὴν πρωτοϊστορία, ποὺ εἶχαν δημοσιευθῇ στὸν «Δαυλὸ» ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1987 (τεῦχος 72, σ. 4005) μέχρι τὸν Ἰούνιον τοῦ 1989 (τεῦχος 90, σ. 5141).

Ὑπάρχουν στὸ «Δαυλὸ» ὑπερεκατὸ δημοσιεύματα τοῦ Η. Τσατσόμοιρου ἐνυπόγραφα. Ἐγγραψε ἐπίσης τὴν στήλη «Ἀκροβολισμοὶ» μετὰ τὸ ψευδώνυμον «Ἐρινύς».

Ἐδημοσίευσε ἐπίσης τὰ βιβλία «Περὶ φύσεως τοῦ Ἀνθρώπου» (1980) καὶ «Αἰγαιοῦ Βουνό» (1981).

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

Στὸ Θάνατο

Ἄπ' αἰώνιο ἀραξοβόλι ὡς διαβῶ,
τῆς Θεσσαλίας τῇ Μάγισσα
- τὴν Ἐριχθῶ— ἀναζητῶ,
ποῦ τῇ δύναμη —λένε— εἶχε
νὰ ξαναφέρνει τὴν ψυχὴ στὸ σῶμα.

Μὰ μοῦ ἴπαν, πῶς τρεῖς Ἑρινύες
βαμμένες αἷμα, ἢ Μέγαιρα, ἢ Ἀληκτῶ κ' ἢ Τισιφόνη,
φερμένες ἀπ' τὴν Κόλαση τοῦ Δάντη,
τῆς ξέσκισαν τὰ στήθια καὶ πιά δὲ ζεῖ.

Ὁ Δάντης, τάχα, μὴ γι' αὐτὸ
τὴν ἰδέα πῆρε τῆς κατάβασης
τοῦ Βιργίλιου στὸν Ἄδη;

Καλῶ τὴ μιὰ ἀπ' τὶς τρεῖς Γοργόνες,
θυγατέρες τοῦ θαλασσινοῦ θεοῦ Φόρκυ
- -τὴ Μέδουσα- - ποῦ ἔχε τὴ δύναμη
νὰ μαρμαρώνει ὅποιον τὴν ἐκύτταζε.
Μὰ τὰ ἐρτζιανὰ κύματα πικρὴ εἶδηση μοῦ ἔφεραν...
πῶς τὴ σκότωσε ὁ γιὸς τοῦ Δία
καὶ τῆς Δανάης —ὁ Περσέας— κι ἔκοψε
τὸ κεφάλι τῆς, ποῦ ἔχε τὴ δύναμη
νὰ μαρμαρώνει ὅποιον τὴν ἐκύτταζε,
ὥς καὶ τὸ χάρο ἀκόμα.

Τὸ Θησέα καλῶ νὰ ῥθει,
μὰ μοῦ ἴπαν, πῶς μὲ τὸν Πειρίθου
κατέβηκε στὸν Ἄδη.

Ἐκεῖ ὁ Κέρβερος τὸν ἔφαγε
κι ὁ Θησέας στὸν Ἄδη ἔμεινε
αἰχμάλωτος τοῦ Κέρβερου.

Ἔτσι ὅλοι βρίσκονται
στοὺς τάφους τοῦ καιροῦ τοῦ Δάντη,
στὴν παραλία τῆς Ἰστρίας,
ποῦ βρέχει πάντα ὁ Κουαρνέρος κόλπος.

Γύρεψα τότε τὸ Χριστὸ
—τοῦ θανάτου, λένε, νικητὴ στὸν Ἄδη—,
μὰ μοῦ ἴπαν πῶς δὲν ἔβαλε στὴν πόρτα σύρτη,
κι ἀπὸ τότε ἔμεινε ἀνοιχτὴ
καρτερώντας τῶν πεθαμένων τὶς ψυχές...

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΝ

‘Ο αναστηλωτής της Πολιτείας τοῦ ‘Ολύμπου

Μετὰ ἀπὸ σκληρὴ μάχη μὲ τὴν ἐπάρατο νόσο ἔφυγε ἀπ’ τὴ ζωὴ ὁ ‘Ηλίας Τσατσόμοιρος, ὁ πρωτοπόρος αὐτὸς ἐρευνητὴς τοῦ «πρὸ τῆς νῦν γενέσεως» κόσμου (‘Αριστοτέλης), ἀλλὰ καὶ τοῦ μόνου ζωντανοῦ κληροδοτήματός του, τῆς ‘Ελληνικῆς Γλώσσας, τῆς Πρωτογλώσσας, ὅπως ἐπεκράτησε ἤδη νὰ τὴν ἀποκαλοῦν. ‘Ο Τσατσόμοιρος, ποὺ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐμάχετο σιωπηρὰ μὲ τὸ θάνατο, ἔφυγε ἀθόρυβα καὶ ἐνταφιάσθηκε ἀξιοπρεπῶς, ὅπως ὁ ἴδιος ἐπιθυμοῦσε, ἐπικυρώνοντας ἔτσι τὶς περὶ δωρικῆς σεμνότητος καὶ δίας αἰδοῦς ἀντιλήψεις του.

Κι ὅμως τὸ ἔργο του δὲν θὰμποροῦν ἔσαι νὰ παρασιωποῦν· ὁ δαυλὸς ποὺ ἄναψε στοὺς χώρους τῆς Γλωσσολογίας καὶ τῆς Πρωτο-ἱστορίας δὲν σβήνει πιά, ἀλλὰ, ὅπως ἡ προμηθεϊκὴ φλόγα, φωτίζει καὶ θὰ φωτίζει πρὸς τὴ σωστὴ κατεύθυνση τὶς ἔρευνες τῶν ‘Επιστημῶν, πυρπολῶντας συγχρόνως τὶς δογματικὲς θεωρίες περὶ συμβατικότητας τῆς Γλώσσας καὶ περὶ τῆς συνθήκης ὀνοματοποιίας· θὰ φωτίζει ὡσαύτως καὶ τοὺς ἐρευνητὲς τῆς πανάρχαιας ἐλληνικῆς - οἰκουμένης ἱστορίας, τὴν ὁποία οἱ διαστρεβλωτὲς τῆς λογοκρατίας ἔλεγαν «παραμῦθι» πρὸ τοῦ Ε. Σλήμαν καὶ «μυθολογία» πρὸ τοῦ Η. Τσατσόμοιρου.

«Λόγος ἔργου σκιά», ἔλεγε ὁ Δημόκριτος· ὅμως καὶ «εἰκόνες τοῦ ἀνδρὸς εἶναι τὰ ἔργα του», συμπλήρωνε ὁ μέγας ‘Αλέξανδρος τῆς Οἰκουμένης. Πράγματι τὸ

‘Η ἀνατροπὴ τῆς θεωρίας τῆς συμβατικότητος μέγιστη προσφορὰ στὴ σύγχρονη ἐπιστήμη

Στὶς 20 Δεκεμβρίου 1991, λίγες μέρες πρὶν τὴν Πρωτοχρονιά τοῦ 1992, ἔφυγε ἕνας ἀπ’ τοὺς μεγαλύτερους διανοοῦμενους τῆς Νεώτερης ‘Ελλάδας· ὁ ‘Ηλίας Τσατσόμοιρος. ‘Ο μέγας αὐτὸς πνευματικὸς ἄνθρωπος, συγκλονιστικὰ πρωτότυπος ὅσο καὶ ἀκριβέστατα ἐνημερωμένος, παρέμεινε ταυτόχρονα ἀφοπλιστικὰ σεμνὸς στὸ μνημειῶδες ἔργο του. Θὰ χρειασθεῖ πολὺς χρόνος καὶ κόπος, γιὰ νὰ ἀποτιμηθεῖ ἡ πολυσχιδὴς προσφορὰ στὴν ‘Ελληνικὴ Φιλολογία. Θὰ περάσουν, πιστεύουμε, ἀρκετὲς δεκαετίες, γιὰ νὰ συνειδητοποιήσουν καὶ νὰ ἀξιολογήσουν οἱ ἀρμόδιοι ἐπιστημονικοὶ κύκλοι — ποὺ τώρα καθεύδουν! — τὴν συγκλονιστικὴ «‘Ιστορία Γενέσεως τῆς ‘Ελληνικῆς Γλώσσας». Τὸ ἔργο αὐτοῦ τοῦ ‘Η. Τσατσόμοιρου εἶναι ἕνας καθοριστικὸς σταθμὸς ποὺ ἀλλάζει τὴν πορεία τῆς ‘Επιστημονικῆς Γλωσσολογίας — καὶ κατ’ ἐπέκταση τῆς ἱστορικῆς ἔρευνας γιὰ τὴν ἀρχαιότητα.

‘Η Γλωσσολογία ὡς ἐπιστήμη θεωρεῖται ὅτι ἀρχίζει τὸ 1816 μὲ τὸ ἔργο τοῦ Franz Bopp “*Über das Conjugationssystem der Sanskritsprache in Vergleichung mit jenem griechischen, lateinischen, persischen und germanis-*»

ἔργο τοῦ Τσατσόμοιρου — πού κατὰ τὸ μέγιστο μέρος του εἶναι καταχωρισμένο στὶς σελίδες τοῦ «Δαυλοῦ» — δίνει ἀνάγλυφα τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνδρός, τοῦ ἀπὸ-στολου αὐτοῦ τοῦ Διός, πού μὲ ἱερὴ μανία «ἔσκαβε» ἀδιάκοπα πότε στὴν «Θεογονία» καὶ στὰ «Ἔργα καὶ Ἡμέραι», πότε στὴν «Ἰλιάδα» καὶ «Ὀδύσεια», προκειμένου νὰ φέρῃ στὸ φῶς τὸν πολιτισμὸ «τοῦ πατρὸς θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων», καὶ νὰ τὸν ἀποκαταστήσῃ στὰ πραγματικὰ βάρη του.

Θνητὸς ἦταν κι ὁ Ἥλιος Τσατσόμοιρος, «χοϊκός», καὶ τὸ γνῶριζε πολὺ καλά. Ἦθελε ὅμως, ὅπως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, νὰ ἰδῇ τὸ ἰδανικὸ του πραγματικότητα — καὶ δὲν εὐτύχησε σ' αὐτό· ἔφυγε πολὺ ἔνωρίς. Παρὰ ταῦτα κατάφερε δύο μεγάλες κι ἀδιαμφισβήτητες νίκες· νίκες, πού, μπορῶ νὰ πῶ, εἶναι ἐφάμιλλες ἐκείνων τοῦ Πλάτωνος, ὁ ὁποῖος — ζώντας σὲ μιὰ ἀνάλογη μὲ τὴ δική μας ἐποχὴ κι αἰσθανόμενος τὴν Ἑλληνίδα γῆ νὰ τρίζῃ κάτω ἀπ' τὰ πόδια του· ἔδωσε τίς γνωστὲς «γίγαντομαχίες περὶ τῆς Οὐσίας», ὅπως ἐκεῖνες μὲ τὸν «Κρατύλο», τὸν «Κριτία», τὸν «Τίμαιο» κ.ο.κ.

Ἡ παραλληλισμὸς τοῦ ἔργου τοῦ Ἥλιος Τσατσόμοιρου μ' ἐκεῖνο τοῦ «ἄνω ἀεὶ» Πλάτωνος δὲν ἀποτελεῖ σχῆμα λόγου οὔτε ὑπερβολή. Διότι καὶ οἱ δύο αὐτοὶ γίγαντες τῆς σκέψης — «ἐπόμενοι μετὰ Διός», καθὼς λέγει ὁ «Φαῖδρος» — ἀγωνίστηκαν στοὺς ἴδιους τομεῖς. Ὁ Τσατσόμοιρος μάλιστα, ἀφοῦ παρέλαβε τὸ «δῶρο» τοῦ Πλάτωνος, πού ἔμενε ἀπλησίαστο ἀπ' τὰ χρόνια ἐκεῖνα, τὰ κλασσικά, κατάφερε νὰ τὸ πετάξῃ πολὺ μακρύτερα, γιὰ νὰ μιλήσῃ μὲ τὸ νιτσεικὸ σχῆμα.

Στὸν τομέα τῆς Γλωσσολογίας ἀναλυτικώτερα ὁ Πλάτων, ὡς γνωστόν, στὸν

♦ *chen Sprache*» (Ἐπὶ τοῦ κλιτικοῦ συστήματος τοῦ ρήματος τῆς Σαν-σκριτικῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ τῆς Ἑλληνικῆς, Λατινικῆς, Περσικῆς καὶ Γερμανικῆς Γλώσσας), ὅπου καθιερώνεται ὡς ἐπιστῆμη ἡ συγκριτικὴ Γλωσσολογία. Ὅμως ὁ πατέρας τῆς Νεώτερης Γλωσσολογίας εἶναι ὁ Ferdinand de Saussure, πού μὲ τὸ ἔργο του «*Cours de linguistique générale*», τὸ 1916, βάζει τὰ θεμέλια τῆς «συγχρονικῆς» ἐξέτασης τῆς γλώσσας, τῆς σύγχρονης ἐπιστημονικῆς Γλωσσολογίας.

Ὅπως κάθε ἐπιστῆμη, ἔτσι κι ἡ Γλωσσολογία στηρίζεται σὲ ὀρισμένα ἀξιώματα-βάσεις, ὅπου πάνω τους κτίζεται τὸ ὅλο της οἰκοδόμημα. Ἐνῶ ἀπ' αὐτὰ τὰ (ἀναπόδεικτα!) ἀξιώματα εἶναι ἡ θεωρία τῆς «**συμβατικότητας τοῦ Γλωσσικοῦ Σημεῖου**». Ὡς γλωσσικὸ σημεῖο θὰ μπορούσε νὰ ὀρισθεῖ ὁ συνδυασμὸς ὀρισμένης σημασίας καὶ μορφῆς (δηλ. οἱ λέξεις). Ὁ Saussure ἐπισημαίνει, ὅτι τὸ «**γλωσσικὸ σημεῖο εἶναι αὐθαίρετο**», καὶ τοῦτο διότι τὸ γλωσσικὸ σημεῖο «δὲν ἔχει πράγματι κανένα φυσικὸ δεσμὸ μὲ τὸ σημαϊνόμενο» (F. de Saussure: «*Cours de linguistique générale*» 1916, 100/67, 68, 69). Ἡ θέση αὕτη, πού ὡς ἀξίωμα εἶναι ἀναπόδεικτη (δηλ. πρόκειται περὶ καθαρῆς ὑποθέσεως), ἀποτελεῖ τὸ θεωρητικὸ ὑπόβαθρο ὅλης τῆς συγκριτικῆς καὶ ἰδιαίτερα τῆς Ἰνδοευρωπαϊκῆς

«Κρατύλο» προσπάθησε νά ἐρμηνεύσει τὸ πρόβλημα τῆς γένεσης τῆς Γλώσσας καὶ τῆς ὀνοματοθεσίας, καὶ ἐπέτυχε ὄντως ἀξιοθαύμαστα ἀποτελέσματα· ἔφθασε ὁμως σ' ἀδιέξοδο κι ἀναγκάστηκε νά μιλήσῃ γιὰ «μείζω τινα δύναμιν» πού «ἔθεσε τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασι» - μιὰ φράση πού χρησιμοποιήθηκε κατὰ κόρον ἀπ' τὰ ὄργανα τῆς λογοκρατίας, πού παραχάραξαν τὸ νόημά της καὶ τὴν ἐρμήνευσαν ὡς δύναμη τάχα ἐξ οὐρανοῦ, καθὼς δὰ συνηθίζουν... Τοιοῦτοτρόπως ἐπέτυχαν νά μετατοπίσουν τὸ πρόβλημα ἀπ' τὴν ὀρθή του θέση καὶ νά δημιουργήσουν τὰ δυὸ ἀντίθετα δόγματα («ἐναντία ταῦτά», λέγει ὁ Ἡράκλειτος): Τὴν θεωρία τῆς συμβατικότητος καὶ τὴ θεωρία τῆς θεϊκῆς προέλευσης τῆς Γλώσσας, μέσα στὰ ὁποῖα ἐνέπλεξαν τοὺς γλωσσολόγους, ὥστε ὅλες τους οἱ προσπάθειες ν' ἀποβαίνουν μάταιες, ἀφοῦ εἶναι προσανατολισμένες πρὸς λανθασμένες κατευθύνσεις.

Ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος ἐπέτυχε ν' ἀντικρούσῃ διεξοδικὰ τὴ θεωρία περὶ συμβατικότητος τῆς Γλώσσας, πού ἐπὶ αἰῶνες ἔχει ἐπιβληθεῖ ὡς ἐπικρατέστερη τῆς «ἄλλης», δηλαδὴ τῆς περὶ «θεϊκῆς» προελεύσεώς της, πού καὶ οἱ δυὸ τους ξεκινοῦν ἀπ' τὸν παραλογισμό καὶ τὴν σκοποθεσία τῶν ἐξουσιαστῶν κι ἀναπαράγουν τὸν κόσμον τοῦ παραλόγου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου βωλοδέρνει ἡ ἐν συγχύσει διατελοῦσα ἀνθρωπότητα...

Ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος «ἔπιασε» τοὺς «ῥιμούς γλωσσολόγους», τοὺς φοινικιστὲς ὅπως τοὺς ἀποκαλεῖ ὁ διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ «Δαυλός», ἀπ' ἐκεῖ ἀκριβῶς πού «τοὺς πονάει», ἀποδεικνύοντας μαθηματικὰ ὅτι κάθε ἄλλο παρὰ «ῥιμοῖ» εἶναι... Ἡ θεωρία τους περὶ συμβατικότητος τῆς Γλώσσας, ὅτι δηλαδὴ «δὲν ὑφίσταται θέμα γενέσεως τῶν γλωσσῶν συνεπεία μιᾶς αἰτιώδους σχέσεως μεταξὺ τοῦ ὀνόματος -σημαίνοντος καὶ τοῦ πράγματος- σημαινομένου». ἐλέγχε-

♦ Γλωσσολογίας. Ἀκόμα καὶ σήμερα ἡ θεωρία τῆς Συμβατικότητος τοῦ Γλωσσικοῦ Σημεῖου εἶναι ἡ βάση τῆς ἐπιστήμης τῆς Γλωσσολογίας. Ὁ καθηγητὴς τῆς Γλωσσολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γ. Μπαμπινιώτης γράφει: «Λὲν ὑπάρχει κανεὶς ἐσωτερικὸς, αἰτιώδης σύνδεσμος μεταξὺ τῆς σημασίας “δέντρο” καὶ τῆς ἀνησυχητικῆς εἰκόνας /dendro/.» («Θεωρητικὴ Γλωσσολογία», Ἀθήνα 1980, σελ. 105).

Αὐτὸ τὸ οἰκοδόμημα πού ἔχει ἡλικία σχεδὸν ἐνὸς αἰῶνος, ἦρθε ὡς ὀγκόλιθος νά καταρρίψῃ τὸ 1991 ἡ ἐργασία τοῦ Ἡ. Τσατσόμοιρου «Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας», χτυπώντας τὸ ἀκριβῶς στὰ γυάλινα πόδια τῆς βάσης ὅπου στηριζόταν τῆς θεωρίας δηλ. περὶ συμβατικότητος τοῦ γλωσσικοῦ σημείου. Συγκεκριμένα ὁ Ἡ. Τσατσόμοιρος παρατηρεῖ ὄντως καταλυτικὰ: «Κάθε ἀνθρώπινη ὁμάδα, ὅπου κι ἂν παρουσιάσθῃ ἐπὶ τοῦ πλανῆτη, σχημάτισε κάποια γλῶσσα, κάποια ὑποτυπώδη γραφή, κάποιο σύστημα ὁμιλίας ἀνάλογα μὲ τὸν γεωγραφικὸ τῆς χώρα καὶ τὸ φυσικὸ τῆς περιβάλλον (μορφολογία ἐδάφους-χλωρίδα-πανίδα-κλίμα).. Ἐπειδὴ ὁ ἐξωτερικὸς παράγων ἔχει διαμορφωτικὴ ἐπίδρασι ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ ὁμιλίας καὶ γλώσσας, ἐπακόλουθον εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκμανθάνει τὸ εἶδος τῆς γλώσσας ἐκ τοῦ περιβάλλοντος τὸ ὁ-

ται άπ' τόν έρευνητή όχι μόνο ώς άντιεπιστημονική αλλά και ώς παραπλανητική και ύποπτη άκόμη, άφού στερεεί τήν ίστορική κι άρχαιολογική έρευνα άπ' τό πλέον σημαντικό όργανο χρονολογήσεως και άξιολογήσεως τών πολιτισμών, όπως είναι ή Γλώσσα· ή Γλώσσα, πού, κατά τούς ίδιους τούς φοινικιστές, δημιουργεί τά έθνη άρα και τούς πολιτισμούς, και πού άποτελεεί άντικατόπτρισμά τους. Αύτή ή έξωλογική θέση, ή άπατηλή θέση, θά 'λεγα, διέλυσε ή τείνει νά διαλύση κατά τόν 'Ηλία Τσατσόμοιρο τούς ίστορικούς δεσμούς τής ένότητας Φυσικό Περιβάλλον-Άνθρωπος-Γλώσσα-Γραφή-Πολιτισμός, παρουσιάζοντας τή λέξη και τή γραφή της ως έφευρέσεις «συμπτωματικές» και, γιατί όχι, ως προερχόμενες έξ έπιφοιτήσεως ένός πνεύματος όνοματοθέτου-ύπερανθρώπου, ίκανού όχι μόνο νά έπινοή και νά επιβάλλη τή γραφή όνομάτων τής έπινοήσεώς του, αλλά και νά κατασκευάζη λέξεις και γραφή μελλοντικών, άγνώστων άναγκών κάποιου πολιτισμού ξένου πρός τόν έαυτό του («*Ίστορία Γενέσεως τής 'Ελληνικής Γλώσσας*», έκδ. «Δαυλού», 'Αθήναι 1991, σ. 14-5).

'Ο 'Ηλίας Τσατσόμοιρος στό γιγάντιο έργο του «*Ίστορία Γενέσεως τής 'Ελληνικής Γλώσσας*» μεθοδικά έκτυλίσσει τούς συλλογισμούς του, διά τών όποιών άποκαλύπτει τήν τεράστια άπάτη τών φοινικιστών, οί όποιοί έχουν ένδυθή τό προσωπέιο του έπιστήμονος· όμως άλίμονό τους είν' άδύνατο νά κρύπτονται έσαι! Διότι τά «έργα» τους, πού επί αιώνες περνούσαν άνέλεγκτα, χάρη και στήν πνευματική τρομοκρατία του κράτους πού τούς στηρίζει, είναι πλήρη άντιφάσεων, πού δέν πέρασαν άπαρατήρητες άπ' τόν διοτρεφή έρευνητή. 'Ενώ λοιπόν όμιλούν «περί συμβατικότητας όλων τών γλωσσών», έν τούτοις δέν δέχονται ότι «ένομοθέτησαν» επί τής γλώσσας τους και χάριν τών άναγκών τους όλοι οί λαοί. Στο σημείο αυτό «μουλαρώνουν», όπως λέγουν οί Ρουμελιώτες και χαρίζουν τό

- ♦ ποίο άκούει... Οί ήχοι και εικόνες του συγκεκριμένου γεωγραφικού περιβάλλοντος και ή άπομνημόνευσι και μίμησί τους άπετέλεσαν τό φυσικό ύπόστρωμα, επί του όποιου άνεπτύχθη ή άνθρώπινη γλώσσα...» («*Ίστορία Γενέσεως τής 'Ελληνικής Γλώσσας*», 1991, σελ. 16, 17). 'Ετσι, ένώ ό F. de Saussure και ή σύγχρονη Γλωσσολογία στηρίζονται στην ύπόθεση ότι δέν ύπάρχει αιτιώδης σχέση (φυσικός δεσμός) μεταξύ σημαίνοντος και σημαινόμενου (θεωρία Συμβατικότητας Γλωσσικού Σημείου), ό 'Ηλίας Τσατσόμοιρος παρατηρεί ότι οί φθόγγοι τής ελληνικής γλώσσας άποτελούν μίμηση τών ήχων του φυσικού περιβάλλοντος. 'Ετσι, για παράδειγμα, τό Β είναι μίμηση τής βοής του Βοριά, τό Θ του θροΐσματος τών φύλλων τών δέντρων, τό Ρ τής ροής του ύδατος, τό Κ του καταφερομένου κτυπήματος κ.λπ. («*Ίστορ. Γενέσεως 'Ελλ. Γλώσσας*», 1991, 106, 107).

Αύτή ή όντως συγκλονιστική έπιστημονική ανακάλυψη του 'Ηλία Τσατσόμοιρου όχι μόνο κτααρρίπτει τήν μέχρι τώρα 'Ινδοευρωπαϊκή Γλωσσολογία, αλλά ταυτόχρονα άνοίγει διάπλατα νέους όρίζοντες στην 'Ιστορία, στην Γλωσσολογία και τήν Φιλολογία. (Λόγου χάριν, ή συσχέτιση τής Γλώσσας και του Φυσικού Περιβάλλοντος θ' άποκαλύψει

προνόμιο της πρώτης ονοματοθεσίας σὲ κάποιο «περιούσιο λαό», τοὺς «Ἰνδοευρωπαϊούς»· ἓνα λαὸ «φάντασμα», πού, ἀφοῦ ἔφτιαξε τὴ «μητέρα γλῶσσα» ὅλων τῶν ...«Ἰνδοευρωπαϊκῶν» λαῶν τὸν ὑπόλοιπο κόσμο, καίτοι θεόσταλτοι, τὸν ἀγνόησαν—, ὡς διὰ μαγείας ἐξαφανίστηκαν ἀπ' τὸν πλανήτη, χωρὶς ν' ἀφήσουν κανένα ἵχνος τῆς ὑπάρξεώς τους, ἕως ὅτου τοὺς «ἀνακάλυψε» κάποτε κάποιος Ἀγγλος δικαστής, ὁ Οὐίλλιαμ Τζῶνς. Ἐπειδὴ ὅμως αὐτὸ ἀποτελεῖ σκάνδαλο, ὁ ἐπίσης Ἀγγλος ἀνατολιστῆς Θωμᾶς Γιάνγκ ἀναγκάστηκε νὰ μιλήσῃ περὶ «Ἰνδοευρωπαϊκῆς Ὁμογλωσσίας» ἄνευ «Ἰνδοευρωπαϊῶν», ἐννοεῖται, θυμίζοντάς μας ἔτσι τὸ φαιδρό: «σκορδαλιὰ ἄνευ σκόρδων» (ὁ.π. σελ. 15).

Ἐνῶ ὅμως ὁμιλοῦν περὶ «Ἰνδοευρωπαϊκῆς ὁμογλωσσίας» ἄνευ Ἰνδοευρωπαϊῶν, χάνουν οἱ «ῥιμοὶ γλωσσολόγοι» τὸν εἰρμό τῶν σκέψεών τους κι ὁμολογοῦν ὅτι «τὰ ἦθη ἐνὸς λαοῦ ἔχουν τὸν ἀντίκτυπό τους πᾶν στὴ γλῶσσα του, ἐνῶ παράλληλα ἡ γλῶσσα δημιουργεῖ τὸ ἔθνος» (Γ. Μπαμπινιώτης, «Θεωρ. Γλῶσσ.», σελ. 51), χωρὶς νὰ ἔναι σὲ θέση ν' ἀπαντήσουν στὸ ἐρώτημα, ποίου λαοῦ τὰ ἦθη ἐπέδρασαν στὴ δημιουργία τῆς Ἰνδοευρωπαϊκῆς ὁμογλωσσίας καὶ ποιά ἐπιτέλους ἐθνότητα δημιούργησε ἡ ὁμογλωσσία αὐτὴ (ὁ.π., σελ. 16).

Ὁ Ἡ. Τσατσόμοιρος ἀποκαλύπτει μὲ πειστικότερο τρόπο τὴν ἀπάτη τῆς λογοκρατίας καὶ τῶν «ῥιμων γλωσσολόγων» καὶ στὸ ἄλλο σκέλος τῆς Γλῶσσας, στὴ γραφή, ὅπου ἐντελῶς παράδοξα μᾶς ἐμφανίζουν ὡς ἐφευρέτες κι ἐπινοητὲς τοῦ ἐλληνικώτατου Ἀλφabeth τοὺς Φοίνικες —μιά ἀπάτη, πού, παρ' ὅτι ἔχει καταγγελεῖ ἀπ' τοὺς σοβαροὺς ἐπιστήμονες τῆς ὑψηλίου, ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, ἐντελῶς παράδοξα, διδάσκεται ὡς μοναδικὴ κι ἀδιαμφισβήτητου κύρους ἀλήθεια... Ὁ ἐρευνητὴς δὲν κρύβει τὴν ἀπορία του γιὰ τὴν ἀνάγκη πού τάχα ἐξώθησε τοὺς Φοίνικες, ἓνα λαὸ «τρωκτῶν» καὶ «ναυσικλήτων», στὴν ἐπινόηση τῆς

♦ πολλὰ γιὰ τὸν γεωγραφικὸ χῶρο τοῦ πρώτου πολιτισμοῦ στὴ Γῆ καὶ τὴν Προϊστορία τῶν ἀνθρώπων).

Βέβαια εἶναι ἀλήθεια ὅτι πρῶτος ὁ Πλάτων στὸν «Κρατύλο» ἐπεσήμανε τὴν αἰτιώδη σχέση μεταξὺ τῶν γλωσσικῶν κειμένων καὶ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. «Ὁνομα ἄρ' ἐστίν, ὡς εἴκει, μῖμημα φωνῆ ἐκείνου ὃ μιμεῖται...» (Πλάτωνος, «Κρατύλος», 423 e). «Ὅμως οἱ αὐθεντίες τοῦ ἐπιστημονικοῦ κατεστημένου ἐπιμένουν ἀκόμη ν' ἀγνοοῦν τὴν ἀρχαία σοφία καὶ νὰ στηρίζουν τὰ τερατώδη οἰκοδομήματά τους σὲ αὐθαίρετους παρα-λογισμοὺς καὶ ἀνιστόρητες ὑποθέσεις. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν ἡ ἀλήθεια νὰ κρυφτεῖ διὰ παντός. Κι ἐδῶ ἔγκειται ἡ προσφορὰ τοῦ τεράστιου ἔργου τοῦ Ἡ. Τσατσόμοιρου, πού ἀπεκάλυψε καὶ μιὰ ἄλλη ἐπίκαιρη ἀλήθεια στοὺς ταραγμένους καιροὺς μας: ἂν ἡ γνώμη μας (καὶ ἡ ἐπιστήμη ἀνήκει σ' αὐτήν) δὲν ἐπαναπροσδιορίσει τὴ θέση τῆς ὑπακούοντος στὸν Φυσικὸ Νόμο (τὸ Λόγο ὡς τὴν δομὴ τοῦ Παντός), ἡ Νέμεσις (δηλ. ἡ αὐτοκαταστροφὴ πού προέρχεται ἀπὸ τὴν διασάλευση τῆς φυσικῆς ἁρμονίας) θὰ τὴν συντρίψει.

Διαμαντῆς Κούτουλας
Φιλολόγος, 2ο Λύκειο Θήβας

γραφῆς τῶν παλαιότερων λαῶν (Χιττιτῶν, Αἰγυπτίων κ.ἄ.), πού τοὺς ἀρκοῦσε μὲ τὸ παραπάνω, γιὰ νὰ καταλήξῃ: «*Ὅμως γιατί ἀναζητῶ ἀπάντησι λογικὴ περὶ τῶν αἰτίων, ὅταν ὁλόκληρη ἡ περὶ γλώσσας θέσι τοὺς εἶναι παράλογη;*» (δ.π., σελ. 15).

Ἡ ἀξία ὅμως τοῦ ἔργου τοῦ Ἦ. Τσατσόμοιρου δὲν ἔγκειται μόνο στὸ ἐλεγκτικὸ-ἀπορριπτικὸ μέρος τῆς περὶ συμβατικότητος θεωρίας τῶν φοινικιστῶν, ἀλλὰ κυρίως στὸ ἐμπνευσμένο δημιουργικὸ μέρος του, ὅπου ὁ ἐρευνητὴς μ' ἀδιαμφισβήτητο τρόπο ἀποκαλύπτει *«τὴν Ἱστορικὴν Στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποία ξεπήδησε ἀπὸ τὴν παμμήτειρα μήτρα τῆς φύσεως τὸ νεογέννητο βλαστάρι τοῦ ἀνθρώπινου λόγου, τὸ γεμᾶτο ὑγεία, τρυφερότητα καὶ ζωτικὴ ὁρμή, τὸ ὁποῖο ἀναστηλώνει σ' ὅλην του τὴ γνησιότητα καὶ γοητεία καὶ τὸ παρουσιάζει ὡς ἰδανικὸ ἀλλὰ καὶ ὡς τιμωρόν»*, ὅπως παρατηρεῖ ὁ ἐκδότης καὶ ἐπιμελητὴς τοῦ μνημειώδους αὐτοῦ ἔργου καὶ διευθυντὴς τοῦ «Δαυλοῦ» Δ.Ι. Λάμπρου (δ.π., εἰσαγωγή, σελ. 9).

Κι εἶναι πρᾶγματι *τιμωρὸς* ὁ ἐλληνικὸς λόγος. Τιμωρὸς τῶν ἐξουσιαστῶν καὶ τῶν ὀργάνων τους, τῶν «ῥιμῶν γλωσσολόγων» ἐπὶ τοῦ προκειμένου, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ τὸν χρησιμοποιοῦν ὡς μόνο ὄργανό τους, ταυτόχρονα τὸν παραχαράττουν, τὸν συκοφαντοῦν καὶ τὸν πλαστογραφοῦν. Τιμωρὸς, λέγω, ἀφοῦ κατάφερε σ' ἓνα του φθόγγο καὶ μόνο, σ' ἓνα γράμμα του νὰ κλείσῃ διὰ παντὸς τὰ ὀνόματα τῶν φυσικῶν του γονέων καὶ δημιουργῶν, ὥστε, ὅπως καὶ ὁ «*ἐν Δελφοῖς λίθος*», «*σῆμ' ἔμην' ἐξοπίσω, θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖσιν*» («*Θεογονία*» 500). Ὁ φθόγγος λοιπὸν καὶ τὸ γράμμα «ΑΛΦΑ» δὲν ἀφήνει περιθώρια περαιτέρω ἀπάτης στὴ λογοκρατία, ἀφοῦ λιτὰ ἀπὸ μόνος του μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι δημιουργοὶ τοῦ λόγου εἶναι ἡ Φύση καὶ τὸ φυσικὸ τέκνο τῆς ὁ ἄνθρωπος: Ἀ(ρχή), λοιπόν, Λ(όγου) ἢ Φ(ύσις) καὶ ὁ Ἀ(νθρώπος), σύμφωνα μὲ τὶς κωδικὲς σημασίες τῶν γραμμάτων τῆς ἐλληνικῆς Ἀλφαβήτου, πού ὁ ἐρευνητὴς ἀνακάλυψε (δ.π. σελ. 110 κ.ἔ.).

Ὁ Ἦ. Τσατσόμοιρος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐκδότης τοῦ κλασσικοῦ αὐτοῦ ἔργου, οὐδέποτε ἰσχυρίστηκαν ὅτι εἶναι ἀλάνθαστοι. Ἰσα-ἴσα, στὸν πρόλογο ἀκόμη τοῦ βιβλίου ἐπισημαίνουν ὅτι ἡ ὑπαρξὴ ἀτελειῶν, πού τυχὸν θ' ἀνακαλύψουν οἱ ἀναγνώστες, θεωρεῖται δεδομένη. Οἱ διορθώσεις, ὅμως, καὶ συμπληρώσεις, καὶ τροποποιήσεις, κι ἀναθεωρήσεις ἀποτελοῦσαν εὐχὴ γιὰ τὸν μεγάλο ἐκλιπόντα. Οἱ ἔλ-λογοι ἐρευνητές, πού ἐλ-εύθερα καὶ ἐλ-ληνικὰ ἀναζητοῦν τὴν ἀλ-ήθεια, πιστεὺε ὅτι θὰ τελειοποιήσουν τὴν καταπληκτικὴ μέθοδό του.

Τὸ ἔργο τοῦ Ἦλία Τσατσόμοιρου δὲν περιορίζεται στὴν Γλωσσολογία, ὅπως προανέφερα. Στὸ χῶρο τῆς Πρωτοϊστορίας, τῆς Ἱστορίας τῶν πανάρχαιων κατοίκων τῆς Ἑλλάδος ἢ προσφορά του ὑπῆρξε ἀκόμη μεγαλύτερη, ἀφοῦ ἐπέτυχε νὰ ἀνακαλέσῃ καὶ ν' ἀναστηλώσῃ τὸν μεγάλο πολιτισμὸ τοῦ Διός, πού σύμφωνα μὲ τὸν ἐρευνητὴ καὶ τὴ «*Θεογονία*» ἤκμασε πρό τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ Δευκαλίωνος. Ὁ Ἦ. Τσατσόμοιρος, πού ἐπὶ πενήντα περίπου ἔτη μελετοῦσε τὴ «*Θεογονία*» ἀδιάκοπα, στηρίχθηκε στὸ γεγονὸς ὅτι ἡ «*Θεογονία*» δὲν ἀποτελεῖ ἔργο τοῦ Ἡσιόδου, ὁ ὁποῖος ἀπλῶς τὴν ἐξέδωσε μὲ τὴν ὑπόδειξη τῶν Ἑλικωνιάδων Μουσῶν, ἀλλὰ τῶν ἀνθρώπων τοῦ Μεγάλου Πολιτισμοῦ τοῦ Διός, τῶν «*πρὸ τῆς νῦν γενέσεως*».

Ὁ Πλάτων, ὡς γνωστόν, καὶ στὸν τομέα αὐτό, τῆς Πρωτοϊστορίας, προσέφερε ἓνα κολοσσιαῖο ἔργο. Βασισμένος στὶς πληροφορίες τοῦ παπποῦ του Σόλωνος -ὁ ὁποῖος τοῦ ἔχε διηγηθεῖ τὴν ἱστορία τῶν παμπαλαίων Ἀθηναίων καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ εἶχαν κατανικήσει τοὺς ὕβριστές "Ατλαντες καὶ τοὺς εἶχαν κυνηγήσει μέχρι τῆ χώρα τους, τὴν Ἀτλαντίδα, ἡ ὁποία μετ' ὀλίγον χρόνο καταποντίστηκε - ἔγραψε τοὺς διαλόγους «Κριτίας» καὶ «Τίμαιος», τοὺς ὁποίους ἡ λογοκρατία παραχάραξε καὶ παρερμήνευσε. ὥστε μέχρι πρό τιнос ὅλοι νὰ ὁμιλοῦν, ὅτι πρόκειται περὶ μυθολογίας. Ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος μὲ μιὰ σειρὰ ἄρθρων του στὸ «Δαυλὸς» ἀπέδειξε, ὅτι τόσο ἡ Ἀτλαντίδα καὶ οἱ Ἀτλαντες ὅσο καὶ ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου ὑπῆρξαν φυσικά-ἱστορικά πρόσωπα, ἡγέτες ποὺ μὲ τὸ λόγο καὶ τὸ ἔργο τους, τίς ιδέες καὶ τίς ἀξίες, τοὺς νόμους καὶ τοὺς θεσμούς τους σημάδευσαν ἐσαεὶ τὴν πορεία τῆς ἀνθρωπότητος, μιὰ πορεία ποὺ κι ἐμεῖς ἀκολουθοῦμε κατὰ ἓνα μέτρο, ἔστω καὶ ἀσυναίσθητα («Δαυλὸς» τ. 46-47).

«Δὲν ἀνήκουν στὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ γενικῶς οἱ μῦθοι, κι αὐτὰ τὰ περὶ "θεῶν" ποὺ "κόσμῳ θέντες πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον", ὅπως ἐξιστορεῖ ὁ Ἡρόδοτος, εἶναι "πιστεῦω" ποὺ ἔφθασαν ἐκ τοῦ βαρβαρικοῦ περιγύρου, "τὰ ἀπὸ βαρβάρων ἦκοντα" καὶ ποὺ ἀλλοίωσαν τίς πανάρχαιες περὶ θεῶν-βασιλέων ἀντιλήψεις. Οὐδέποτε οἱ κάτοικοι τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου εἶχαν δεχθῇ τέτοια "πιστεῦω" ὅπως συνάγεται ἀπ' τὰ ἀρχαῖα κείμενα», μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἐρευνητὴς («Δαυλὸς», τεύχ. 68-69).

Ποιοὶ ὅμως εὐθύνονται γιὰ τὴν παραχάρξη τῆς πανάρχαιας αὐτῆς ἱστορίας καὶ πῶς ἡ ἀνθρωπότητα ἔφθασε νὰ πιστεῦη τέτοιες παραδοξότητες, τέτοιες παιδαριῶδες ἀντιλήψεις, ὅπως αὐτὲς ποὺ λέγει ἡ λογοκρατία; «Ἡ ἀνθρωπότητα, πολιτισμένη καὶ μὴ, χάθηκε κατὰ μέγα μέρος στὴ λάσπη τοῦ λεγόμενου κατακλυσμοῦ τοῦ Δευκαλίωνος. Αὐτὴ ἡ ἀδιανόητη καὶ σήμερα συμφορὰ ποὺ ἐπληξε τὴν ἀνθρωπότητα καὶ διεσώθη στὴ μνήμη τῶν ἀπανταχοῦ ἐπιζησάντων ἀνθρώπων, ἔγινε προσπάθεια νὰ καταγραφῇ κάποτε ἀπὸ μιὰ ἀνθρωπότητα, ποὺ ἔχε παύσει νὰ ἔχῃ τοὺς φυσικοὺς τῆς ὁδηγοὺς καὶ ἡγέτες. Οἱ ἄνθρωποι, ποὺ ἔχον ἀκούσει γιὰ τὴν εὐδαιμονικὴ ἐποχὴ τοῦ Διὸς, ζητοῦσαν νὰ ξαναβροῦν τὴν ὁδὸ, ποὺ οἱ πανάρχαιοι εὐδαιμόνες κάτοικοι τῆς γῆς εἶχαν χαράξει. Αὐτὴ ὑπῆξε ἡ ἀναζητήση τοῦ χαμένου παραδείσου. Καὶ ἰδοὺ τώρα ἡ νέα ἀρχή: Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἐπέζησαν, δέχτηκαν ἀπὸ ἄγνοια ὅτι τιμωρήθηκαν, ὅπως ἄλλοτε οἱ ἐπὶ τιτάνων, διότι δὲν τηροῦσαν τοὺς θεϊκοὺς νόμους! Στὴ θέση ὅμως τῶν θεῶν-βασιλέων, τῶν Διογενῶν, τῶν ἐκλεκτῶν ὑπὸ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων, ἀνεβαίνουν οἱ παραφύσιν καταλαβόντες τὴν ἀρχὴ καὶ χρησιμοποιοῦν ὡς ἰσχύ των ὄχι τὸ Νόμο ἀλλὰ τὸ "φόβο", τὸν "φόβο Κυρίου". Ἰσχυρίζονται, μιὰ καὶ χάθηκε στὴ λάσπη ἡ γραπτὴ μνήμη, δηλαδὴ ἡ ἀλήθεια, ὅτι: Οἱ πρόγονοί τους εἶχαν ἐντολὴ τῶν θεῶν νὰ κυβερνοῦν! Αὐτοὶ οἱ νέοι βασιλεῖς-ἀρχηγοὶ λαῶν, οἱ διὰ τῆς βίας ἀναρριχηθέντες στὴν ἀρχή, ἀποτέλεσαν στὴν οὐσία καὶ τὴν ἀπαρχὴ τοῦ ἐξουσιασμοῦ ὡς ἀντίποδος τῶν κατὰ φύσιν λειτουργῶν τῆς ἐναρχῆς τάξεως. Μετὰ ἀπ' αὐτὰ θεωρῶ, ὅτι ἡ ἱστορία τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου στὰ πρὸ τοῦ Δευκαλίωνος χρόνια, μπορεῖ νὰ γίνῃ τὸ κλειδί, μὲ τὸ ὁποῖο θ' ἀνοίξουμε τίς πύλες τῶν μυστηρίων πολλῶν ἄλλων μυθολογιῶν» («Δαυλὸς», τ. 50).

Γιὰ τὴν ἱστορικὴ ἐκτροπὴ ὅμως δὲν εὐθύνονται λιγώτερο κι οἱ «πνευματικοί

μας ταγοί», οί ψευδοφιλόσοφοι ἐκεῖνοι «μὲ τις τσακισμένες ψυχὲς ἀπ' τῇ βαναυσότητι καὶ μὲ τὴν παράστασι αὐτῇ ποὺ ἐμφανίζει τὴν ἀνελευθερίαν κάποιου στιγματισμένου παρελθόντος» (Πλάτων). Οἱ ἐρμηνεῖς τῶν ἀρχαίων κειμένων τῶν παραφύσιν φιλοσόφων αὐτῶν «ὄχι μόνο στρεβλώνουν τὸ νόημα τοῦ ἀρχαίου κειμένου ἀλλ' ἐμποδίζουν τὴν προσέγγισι στίς πηγὲς ὅλων τῶν μεταγενεστέρων ἔργων τῆς κλασσικῆς περιόδου. Κατόπιν ὅλων αὐτῶν πῶς νὰ μὴ διασυρθῇ ἡ πανάρχαια ἱστορία ὡς “μυθολογία”, ὅταν γιὰ παράδειγμα ἡ μεγάλη μορφή τοῦ Διὸς θεωρεῖται ὡς κανιβαλική! Εἶναι ἀπαράδεκτες αὐτῆς τῆς μορφῆς οἱ προσεγγίσεις (ὅπως τοῦ Π. Λεκατσᾶ, ποὺ ἀπόσπασμά του θὰ παραθέσω). Καὶ κανίβαλοι εἶναι αὐτοὶ ποὺ ἐπὶ αἰῶνες τρώγουν τίς σάρκες καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐλληνικοῦ λόγου, καὶ δυστυχῶς ὑπῆρξαν πολλοὶ κανίβαλοι τοῦ “Ἑλληνος λόγου» («Δαυλός», τ. 56-57).

Ἐνδεικτικὰ καὶ μόνον θὰ παραθέσω τέσσερις στίχους τῆς «Θεογονίας» (886-887 καὶ 889-900) καὶ τίς μεταφράσεις ἀφ' ἑνὸς τοῦ Π. Λεκατσᾶ καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ Ἡ. Τσατσόμοιρου, προκειμένου ὁ ἀναγνώστης νὰ βγάλῃ τὰ συμπεράσματά του.

*«Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρώτην ἄλοχον θέτο Μῆτιν
πλεῖστα θεῶν τε ἰδυῖαν ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων...
ἀλλ' ἄρα μιν Ζεὺς πρόσθεν ἔην ἐσκάτθετο νηδύν
ὡς δὴ οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθὸν τε κακὸν τε».*

Μετάφραση Παναγῆ Λεκατσᾶ:

«Καὶ ὁ Δίας τῶν θεῶν ὁ βασιλεὺς πρώτη γυναῖκα του τὴ Μῆτι πῆρε, ποὺ ἤξερε περισσότερα πράγματα ἀπ' ὅλους τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους. ...Μὰ πρόφθασε ὁ Δίας καὶ τὴν ἔρριξε μέσ' στὴν κοιλιά του, γιὰ νὰ τοῦ λέγῃ πάντοτε ἡ θεὰ κάθε καλὸ ἢ κακὸ ποὺ τὸν προσμένει...».

Ἐρμηνευτικὰ σχόλια τοῦ μεταφραστῆ Π. Λεκατσᾶ:

«Θὰ ἐνόμιζε τίς ὅτι πρόκειται περὶ δικολαβικοῦ σοφίσματος· πράγματι ὅμως πρόκειται περὶ δοξασίας, τὴν ὁποία οἱ πρόγονοί μας διετήρησαν ἀπ' τοὺς χρόνους τῆς ἀνθρωποφαγίας. Οἱ ἀνθρωποφάγοι πιστεύουν ὅτι τρώγοντας ὠρισμένα ὄργανα φίλου ἢ ἀντιπάλου, τὸν ἐγκέφαλο, τὴν καρδιά κ.λπ. ἀποκτοῦν τίς τυχόν ἀνεπτυγμένες τῶν ὀργάνων αὐτῶν ἱκανότητες, εὐφυΐαν, ἀνδρείαν κ.λπ.».

(Ἐκδόσεις Ζαχαροπούλου)

Ἴδου τώρα καὶ ἡ μετάφραση τοῦ Ἡλίου Τσατσόμοιρου:

«Ὁ Ζεὺς δέ, τῶν θεῶν ὁ βασιλεὺς, προχώρησε στὴν ἐκτέλεσι τῶν μεγίστης σημασίας καθηκόντων του, ἐξευγμένος πάντοτε τὴν σοφία, ἥτις ἦτο ἡ μόνη ἱκανὴ νὰ γνωρίζῃ τὰ πλεῖστα ἐξ ὧων γνωρίζουν καὶ οἱ ἡγέτες καὶ οἱ ἀπλοὶ ἀνθρωποι... Αὐτὸς ὑπῆρξε ὁ λόγος ποὺ αὐτὴ τὴν σοφία ἔθεσε ἐντὸς τῆς γενεσιουργοῦ σκέψεώς του, ὥστε ἐξ αὐτῆς νὰ πηγάζουν ὅλες οἱ πράξεις του, καὶ πάντοτε αὐτὴ ἡ ὑπέρτατη ἀνθρώπινη ἀξία νὰ τοῦ ὑποδεικνύῃ τί τὸ ἀγαθὸν καὶ τί τὸ κακόν».

(«Δαυλός», τ. 56-57).

Μεταφράζοντας καὶ σχολιάζοντας τὴ «Θεογονία» ὁ ἐκλιπὼν ἐρευνητὴς χάρισε στὴν ἀνθρωπότητα ἓνα τεράστιο ἔργο, ἀνοίξε δὲ στοὺς ἐρευνητὲς τοῦ μέλλοντος ἓνα καινούργιο δρόμο, προκειμένου νὰ εἰσχωρήσουν στὸ θαυμάσιο κόσμον τῶν πανάρχαιων Ἑλλήνων, στὸ «χαμένο παράδεισο» ποὺ ἀναζητοῦν, στὸν εὐδαιμονικὸν κόσμον τοῦ Διὸς καὶ τῶν λοιπῶν θεῶν-βασιλέων τῆς «Πολιτείας τοῦ Ὀλύμπου».

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ

Τὸ «ἐλληνικὸ» κατεστημένο, ὁ Τσατσόμοιρος καὶ τὸ χρέος ἑνὸς ἐκάστου Ἑλληνοῦ

Τὸ «μέγα βιβλίον», ὅπως ὠνόμασε τὴν ριζοσπαστικὴν ἔρευνα τοῦ Ἡλία Λεων. Τσατσόμοιρου ὁ ἐξέχων φιλόλογος κ. Παναγιώτης Γεωργουντζός, τ. πρόεδρος τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους (ὅταν ὑπῆρχε ἀκόμη Παιδεία στὴν Ἑλλάδα...) καὶ νῦν πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας τῶν Ἑλλήνων Φιλολόγων (βλ. «Δαυλόν», τ. 118, σελ. 6757), τὸ συνταρακτικὸ αὐτὸ ἔργο, πού ἐξελίσσεται, ὅσο κυκλοφορεῖ ἐνρύτερα, ὄχι μόνο σὲ ἐπιστημονικὸ ἀλλὰ καὶ σὲ πολιτικὸ καταλύτη τῶν ἄθλιων πραγμάτων καὶ καταστάσεων τοῦ Ρωμέικου (κι ὄχι μόνο...), τὸ ἔργο αὐτὸ βεβαίως γιὰ τὴν δῆθεν «ἰθύνουσα» τάξη τῶν νεοπλουτῶν πού ἀποτελοῦν τὸ πολιτικὸ, διοικητικὸ, πνευματικὸ, ἐκπαιδευτικὸ καὶ ἐπιστημονικὸ Κατεστημένο τῆς ἐθνικῆς μειονεξίας καὶ τῆς ἐθνικῆς προδοσίας... οὔτε ἐξεδόθη ποτὲ (ἂν καὶ κυκλοφορῇ ὥς τὸ «ἐγκόλπιον» ἀνάμεσα στοὺς μορφωμένους καὶ ἐλεύθερους ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν 28 Μαρτίου 1991) οὔτε σημαίνει τίποτε (ἂν καὶ τίνανε στὸν ἀέρα ἤδη πλείστα ἱστορικὰ δόγματα καὶ ἐπιστημονικὲς ἀπάτες) οὔτε ὑπάρχει (ἀφοῦ δὲν βρέθηκε οὔτε ἓνα ἔστω ὑπαλληλάκι-«ταγὸς»-«ἀρμόδιος» γ' κατηγορίας νὰ δείξῃ ὅτι ἀντελήφθη τὴν ὑπαρξὴν τοῦ ἔργου).

Καὶ ὁ Ἡλίας Λεων. Τσατσόμοιρος ἐπέστρεψε τὴν 23η Δεκεμβρίου 1991 στὴν Ἑλληνίδα γῆ, χωρὶς μιὰ λέξη νὰ λεχθῇ γι' αὐτὸν ἀπὸ τὰ ποικιλώνυμα καὶ πολυάριθμα (κρατικὰ καὶ μὴ) «ἐλληνικά» μέσα «ἐνημερώσεως», χωρὶς ἕνας ἐκπρόσωπος τῶν «ταγῶν» τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Ἐπιστήμης νὰ «χαμπάρῃ» γιὰ τὴν μεγάλη ἀπώλεια τοῦ

Ἑλληνοῦ ἀνδρός, χωρὶς ἓνα ἄνθος νὰ ριφθῇ ἀπὸ ἐπίσημα χέρια στὸν ἀνοιχτὸ τάφο πού κατέπτε τὸν μεγάλο ἐρευνητὴν καὶ ἀναστηλωτὴ τῆς ἀλήθειας γιὰ τὴν Γλῶσσα μας καὶ τὴν Ἱστορίαν μας. Κι αὐτά, ἐνῶ τὸ ἴδιο αὐτὸ Κατεστημένο τῶν βαλκανίων «χαλαίει» τὸν κόσμον μὲ τὰ ἐρτζιανὰ του, μὲ τὰ μεγάφωνα του, μὲ τὶς φιάστες του καὶ μὲ τὶς «δημοσίαις δαπάνη» δακρύβρεκτες τελετές του, ὅταν κάποιος κίναιδος τῆς Λεωφόρου Συγγροῦ καὶ κραυγαλέος προπαγανδιστὴς τῆς διαστροφῆς μὲ τὸ «ἔργο» του, ὅταν κάποιος χασισοπότης-διαφημιστὴς τῆς μαστούρας μὲ τοὺς ἀμανέδες του καὶ ὅταν κάποια πόρνη πολυτελείας πού αὐτοανακηρύσσεται σὲ «καλλιτέχνηδα» ἐκδημήσουν εἰς Κύριον...

Ἀλλὰ τὸν Ἡλία Λεων. Τσατσόμοιρον «ὀρθῶς» δὲν θεωρεῖ «δικό» του καὶ «δικαίως» τὸν ἀντιμετωπίζει μὲ τὴν σιωπὴν, τὴν περιφρόνησιν καὶ τὴν ἐχθρότητά του τὸ συνονθύλευμα τῆς «ηγέτιδος» τάξεως τοῦ κατασκευάσματος πού ὀνομάζεται «ἐλληνικὸ» κράτος: Ὁ Η.Λ. Τσατσόμοιρος ἀπέδειξε μὲ συντριπτικὸ καὶ μαθηματικὸ τρόπο τὴν προτεραιότητα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας ἐναντὶ πάσης ἄλλης Γλώσσας, τὴν ἐλληνικότητα τῆς γραφῆς (ὅλου τοῦ Δυτικοῦ τουλάχιστον Κόσμου), τὴν πανάρχαια ἐμφάνισιν καὶ παγκόσμια οἰκουμενικὴν ἐξάπλωσιν τοῦ χαμένου Μεγάλου μας Πολιτισμοῦ, καὶ κυρίως ἔδωκε στοὺς Ἑλλήνες νὰ καταλάβουν ὅτι **μόνον ἡ Γλῶσσα** τοὺς κρύβει τὴν ἀγνωστὴ βαθύτατη Σοφία-Λόγον πού μὲ πολλὴ δυσκολία προσπαθεῖ νὰ ἰχνηλατήσῃ ἢ σύγχρονῃ Ἐπιστήμῃ καὶ αὐτά, ὅταν τὸ λεγόμενον «ἐλληνικὸ»

κρατίδιο *διὰ νόμων* ἀκρωτηριάξη τὴν Ἑλληνικὴν Γλῶσσα, *διὰ νόμων* ἀκρωτηριάξη τὴν Ἑλληνικὴν Γραφή, *διὰ τῆς Παιδείας* τοῦ ἐπιβάλλη τὸ δόγμα τῆς προτεραιότητος τοῦ «ἰνδοευρωπαϊκοῦ» γλωσσικοῦ φαντάσματος, *διὰ τῆς Παιδείας* τοῦ ἐπιβάλλη τὴν ἀπάτη τῆς «φοινικικῆς γραφῆς» καὶ μὲ τὴ βοήθεια ὅλης τῆς κρατικῆς ἰσχύος τοῦ δημιουργῆ τὰ αἰσθήματα μειονεξίας γιὰ τὴ γλῶσσα μας, τὴν γραφὴν μας καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, σὲ σημεῖο πού σήμερα πιά τὰ ἑλληνικά στὸν προφορικὸ καὶ γραπτὸ λόγῳ τῆς νέας γενιᾶς καὶ τὸ ἀφάβητό μας στὰ γραπτὰ κείμενα νὰ παραχωροῦν ὅλο καὶ περισσότερο τὴ θέσιν τοὺς σ' ἄλλες γλῶσσες (ἐκβαρβαρισμένες ἑλληνικὲς διαλέκτους!) καὶ σ' ἄλλες γραφεῖς (δευτερεύουσες παραλλαγές τῆς ἑλληνικῆς γραφῆς!) καὶ νὰ καταντήσουμε πιά νὰ αἰσθανώμεθα συχνὰ «ξένοι στὸν τόπο μας».

Βεβαιότατα ὁ Η.Λ. Τσατσόμοιρος τοὺς «χάλασε τὴ συνταγὴν». Ἑλλάδα = Γλῶσσα· καὶ γιὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τῆς ταυτότητος αὐτῆς βοᾷ ὁλόκληρη ἡ Ἱστορία, ὅπως εἶναι μαθηματικῶς βέβαιον, ὅτι μόλις ἐκλείψῃ ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα θὰ ἐκλείψῃ ὁριστικὰ καὶ ἀμετάκλητα τὸ πανάρχαιο ἱστορικὸ φαινόμενο πού λέγεται Ἑλληνισμός. Ἡ δὴθεν «ἡγεσία» τοῦ Ρωμείου Κρατιδίου (= οἱ ἄορατοι πατρωνές της) προχωροῦσαν ἀνενόχλητοι γιὰ νὰ ἐνταφιάσουν ἱστορικὰ τὴν ὁμάδα (= τὸν Ἑλληνισμό), γιὰ τὴν ἐπιβίωσιν τῆς ὁποίας, ὑποτίθεται, ὅτι ἐξ ὀρισμοῦ (ὅπως ὁποιαδήποτε ἡγεσία ὁποιασδήποτε ὁμάδας) εἶναι ταγμένοι· καὶ βέβαια ἡ συνειδητοποίηση τῆς ἀξίας τῆς γλώσσας μας (γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα) καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς περηφάνειας μας γιὰ τὸν μοναδικὸ αὐτὸ θησαυρὸν μας ἀποτελοῦν σοβαρὴ ἐνόχλησις γιὰ τοὺς ἔως τώρα ἐντελῶς ἀνενόχλητους δολοφόνους καὶ ἐνταφιαστὲς τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ...

Τραγικὴ ὅσο ὠμὴ, καθαρὴ ὅσο ἀπίστευτη, πικρὴ ὅσο τρομακτικὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια γιὰ τὸ τί πράγματι συμβαίνει, πίσω ἀπὸ τὰ φαινόμενα, στὸν τόπο πού ζοῦμε: Ἀγόμεθα, φερόμεθα, ἐξαρτώμεθα ἱστορικὰ ἀπὸ ἓνα «ἑλληνικὸ» κέντρο διοικήσεως, πού ἀποδεικνύεται πιά ὅτι εἶναι ὅ,τι μισελληνικώτερο ὑπάρχει στὴν Ὑδρόγειο σήμερα, πού δρᾷ μὲ μακροπρόθεσμο σχέδιο ἐπὶ πολλὰς δεκαετίες, ἐπὶ αἰῶνες, γιὰ τὸν πλήρη ἀφελληνισμό μας καὶ πού παίζει τὸν μακάβριον ρόλον τῆς ταφόπετρας γιὰ κάθε δημιουργικὴ δύναμιν ἑλληνικὴν, πού θὰ μπορούσε, ἂν ἀπελευθερωνόταν, νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν ἡθικὴν μιζέριαν μας, τὴν ἀποκτὴνωσὴν μας, τὴν ἐξαχρείωσιν μας καὶ τὴν ἀπόλυτη ἱστορικὴν μας ἀναξιοσύνην. Σ' αὐτὴ τὴν φοβερὴν παγίδα, σ' αὐτὴ τὴν ἱστορικὴν πλεκτάνην, σ' αὐτὴ τὴν σατανικὴν συνωμοσίαν ἔχουν ἐμπλέξει οἱ ἐξουσιαστές τοῦ Κόσμου ἓνα πανάρχαιο ἱστορικὸ ἔθνος, στὸ ὁποῖο ὁ σημερινὸς παγκόσμιος πολιτισμὸς ὀφείλει σχεδὸν τὰ πάντα· καὶ θὰ ἔπρεπε γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα νὰ εἶναι χρέος τιμῆς ἀλλὰ καὶ μέγιστο κοινὸ συμφέρον ἡ ἐπιβίωσις καὶ ἡ προκοπὴ του.

Βαρὺ καθῆκον ἡμῶν τῶν ἰδίων ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος πέφτει στοὺς ὤμους μας, στοὺς ὤμους τῶν Ἑλλήνων, στοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων πού δὲν ἔχουν πωρωθῇ καὶ ἐκπορνευθῇ ἀπὸ τὸν Ἑξουσιασμό: Εἶναι πρωτίστη προϋπόθεσις γιὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τὴν ἀποτροπὴν ἐνὸς νέου Μεσαίωνα, πολὺ χειρότερου ἀπὸ τὸν παλαιόν, πού μὲ γοργὰ βήματα ἐπέρχεται, νὰ ἀναλάβωμε ἐμεῖς τὴν εὐθύνην, ὡς ἄτομα, γιὰ τὸ μέλλον. Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἡλία Λεων. Τσατσόμοιρου εἶναι ἀπόδειξις τοῦ τί μπορεῖ κανεὶς νὰ κάνῃ, ἀκόμη κι ἂν δρᾷ μέσα σ' ἓνα περίγυρον πνευματικοῦ ἐρέβους, ἀνθελληνικοῦ μίσους καὶ κτηνώδους ἐξουσιαστικῆς βαρβαρότητος.

Μετέωρος

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Κ. ΓΑΤΣΙΑΣ Ο ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ ΚΙ ΕΓΩ

(Δυὸ τρόποι προσέγγισης πάνω στο ἴδιο θέμα)

Με θλίψη πληροφορήθηκα στίς 20-12-91 ἀπὸ τὸν διευθυντὴ τοῦ «Δαυλοῦ» κ. Δ. Λάμπρου τηλεφωνικῶς τὴν ἀποδημία τοῦ πολὺ γραφοῦ ἐρευνητῆ Ἡλία Τσατσόμοιρου, τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ δὲν εἶχα ποτὲ τὴν τιμὴ νὰ γνωρίσω προσωπικῶς, ἐν τούτοις ἐκτιμοῦσα ὡς ἕναν συνάδελφον, ποὺ ἐργαζόμασταν καὶ οἱ δύο ξεχωριστὰ πάνω σὲ ἓνα ἴδιο θέμα, ἂν καὶ ἀπὸ διαφορετικὲς γωνίες προσέγγισης ὁ καθένας. Ἀπὸ πληροφορίες γνωρίζω ὅτι καὶ ὡς ἄνθρωπος ὑπῆρξε «καλὸς ἀγαθός». Αἰωνία του ἡ μνήμη. Δὲν θὰ ἤθελα ὥστόσο ἐπ' αὐτοῦ νὰ πῶ τίποτε ἄλλο γιὰ τὸν ἄνδρα, διότι ἀρμοδιότεροι ἐμοῦ στὴν νεκρολογία του, ποὺ ἀσφαλῶς θὰ παρατεθῇ στὸν «Δαυλό», τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε βασικὸς συνεργάτης, προφανῶς θὰ μιλήσουν.

Ἐκεῖνο μόνον ποὺ ἔχω νὰ τονίσω, εἶναι ὅτι, κι ἂν ἔφυγε ὁ Τσατσόμοιρος, τὸ ἔργο του μένει πρόκληση καὶ πρόσκληση σὲ κάθε ἀγνὸ ἐρευνητῆ, σὰν ἓνα, τὸ καλύτερο «μνημόσυνο», ποὺ ἐτοίμασε ὁ ἴδιος γιὰ τὸν ἑαυτό του. Φυσικὰ καὶ δὲν χρειάζεται, νομίζω, ν' ἀπαντήσῃ σὲ «σχόλια καὶ παρατηρήσεις», ποὺ γίνονται καὶ θὰ γίνουν ἀσφαλῶς πληθὺς στὸ μέλλον. Αὐτὸς ποὺ δὲν αἰσθάνονταν καλὰ ν' ἀφήνῃ ὅ,τιδήποτε ἀναπάντητο... Φρόντισε μέσα στὸ ἴδιο του τὸ ἔργο, ποὺ ὁμολογουμένως εἶναι ἀρκετὰ ὀλοκληρωμένο (ἂν ὅχι πληρὲς), νὰ βάλῃ τὰ «σπέρματα» τῶν ὁποίων ἀπαντήσεων ζητηθοῦν, καθὼς τὸ ἔργο του δὲν ἔχει μόνον «περιεχόμενο», ἀλλὰ λειτουργεῖ καὶ ὡς **μεθοδολογία** ἐρευνας.

Κι ὅμως δὲν ἔχω σκοπὸ μὲν τὴ νεκρολογία καὶ τὰ «καλὰ λόγια», ποὺ εἴθισται νὰ λέγονται σ' αὐτὲς τὲς περιπτώσεις. Ὁ ἄνδρας ἦταν ἐρευνητὴς καὶ στοὺς ἐρευνητὲς δὲν ἀρέσουν —ἀπάδουν— οἱ ὅποιες «σάλτσες», ὅσο ἀληθινὲς κι ἂν εἶναι. Πολὺ σημαντικὸ ὅμως εἶναι νὰ ἀναφέρω, ὅτι τὰ τελευταῖα του λόγια στὸ κύκνειο ἄρθρο του ἀφοροῦσαν στὸ πρόσωπό μου: «... Ἐν προκειμένῳ παραπέμπω στίς δημοσιεύσεις τοῦ κ. Ἀπόστολου Κ. Γάτσια στὸν “Δαυλό”. Ὁ ἀναγνώστης θὰ κατανοήσῃ πολλὰ ἐκ τῆς πολύτιμης αὐτῆς ἐργασίας...». (Δές: «Δαυλός», Δεκ. 91, τ. 120 ελ. 6917). Ἀληθινὰ πολὺ κολακευτικὰ λόγια, τὰ ὁποῖα ὥστόσο μὲ χαροποιοῦν ἀφάνταστα. Μὲ τὸ κύκνειο ἄρθρο του ὁ μεγάλος αὐτὸς ἐρευνητὴς καὶ μ' αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ ἔδωσε — καὶ στοὺς ἀναγνώστες ἔδωσε — νὰ καταλάβουμε ὅτι αἰσθάνονταν ὁ ἴδιος κάτι πολὺ σημαντικό: ὅτι ἐργαζόμαστε κι αὐτὸς κι ἐγὼ πάνω στὸ ἴδιο θέμα (= τὸν “Ἑλληνα Λόγο”), ἀλλὰ ἀπὸ διαφορετικὲς σκοπιεὲς ἐρευνας, οἱ ὁποῖες ἐν τούτοις ἀλληλοσυμπληρώνονται.

Σ' ὅ,τι μ' ἀφορᾷ, ὁμολογῶ ὅτι ἐγὼ δὲν τόλμησα (παρ' ὅτι εἶχα κάτι ἐρευνήσει καὶ σὲ κάποια συμπεράσματα εἶχα ὀδηγηθεῖ) νὰ κάνω αὐτὸ ποὺ ἔκανε ἐκεῖνος: νὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὴν *Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας*. Ἐγὼ καταπίεστηκα κυρίως μὲ κάτι πολὺ εὐκόλο ἐν συγκρίσει μὲ τὸν προαναφερθέντα χῶρο ἐρευνας τοῦ μακαρίτη. Ἀσχολήθηκα μὲ τὸ τί ἔγινε καὶ γίνεται «ἀπὸ 'κεῖ καὶ πέρα». Πῶς δηλαδὴ ὁ “Ἕνας, ὁ μοναδικὸς Κοσμικὸς Ἑλληνικὸς Λόγος διὰ κακοποιήσεως (ἐκβαρβαρισμοῦ: τυχαίως ἢ ἐξ ἐπίτηδες, κι ἐννοῶ ἀπὸ σκοπιμότητα εἴτε ἀπὸ ἀνι-

κανόνητα των εκάστοτε φορέων ή χρηστών/χειριστών του) καταστράφηκε και παραιοποιήθηκε, εις τρόπον ὥστε νὰ «σχηματισθοῦν» οἱ διάφορες «γλώσσες» τῆς γῆς. Ἄς μοῦ συγχωρήσῃ ὁ ἐκδότης νὰ ἐπαναλάβω ἐδῶ τὰ δυὸ βασικὰ θεωρήματά μου (δὲς καὶ «Δαυλόν», σελ. 6931):

Πρῶτον: Ἡ καταστροφή τῆς Πρωτογλώσσας ταυτίζεται μετὰ τὴν καταστροφή τῆς Πρωτοελληνικῆς. Τὴν καταστροφή τοῦ Πρώτου Ἑλληνικοῦ Λόγου ὡς ἐπίσης καὶ τὴν καταστροφή τῶν κατωπινῶν μορφῶν ποὺ ἔλαβεν αὐτὸς στὴν πορεία τῆς ἱστορίας, μετασχηματιζόμενος δια-χωρο-χρονικῶς σὲ διάφορες σταθερὲς μορφές ποὺ ἀποτελοῦν τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα τῆς ἐκάστοτε ἐποχῆς, μπορούμε, λέγω, τὴν καταστροφή αὐτὴ νὰ τὴν παρατηρήσουμε καὶ νὰ τὴν μελετήσουμε ἐπιστημονικὰ σήμερα μέσα σ' ὁποιαδήποτε «γλώσσα» ἢ διάλεκτο τοῦ πλανήτη μας, ἐφ' ὅσον ὁποιαδήποτε «γλῶσσα» δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μιὰ ὑπο-διάλεκτος τῆς Ἑλληνικῆς.

Δεύτερον: Ὅποιαδήποτε ἐλληνικὴ ὑπο-διάλεκτος (= ὁποιαδήποτε γλῶσσα τοῦ κόσμου) ἀποτελεῖται ἀπὸ παρεμφεθαρμένες ἐλληνικὲς λέξεις, οἱ ὁποῖες δύνανται νὰ ἐτυμολογηθοῦν μέσα τοῦ καταγραμμένου λεξιλογίου τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας, ἀρῶν πρῶτα ἀποκαταστήσουμε τὶς παραφθορές ποὺ οἱ διάφοροι λαοὶ ἐπέφεραν στὶς ἐλληνικὲς λέξεις καθιστώντάς τες τὶς περισσότερες φορές ἀγνώριστες.

Βλέπω μὲ χαρὰ, ὅτι στὸ κύκνειο ἄρθρο τοῦ Ὁ Τσατσόμοιρος (δὲς «Δαυλόν», σελ. 6911) ἀποδέχεται ἓνα συμπέρασμα στὸ ὁποῖο εἶχα καὶ ἐγὼ ὀδηγηθεῖ, ἀλλὰ δὲν τὸ διετύπωσα. Τοῦτο μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ κάλλιστα «θεώρημα τρίτον»: ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα δὲν ἔχει «Ἑτυμολογικὸ Λεξικόν» στὴν πραγματικότητά, τοῦλάχιστον, «ἔτσι» ὅπως οἱ ἄλλες «γλώσσες» ἔχουν (καὶ ὀφείλουν νὰ ἔχουν, ἐφ' ὅσον ἡ κάθε μιὰ τοὺς ἔκλεψε καὶ κλέβει ἑτοιμὲς λέξεις ἀπὸ τὶς ἄλλες καὶ ὅλες μαζί συνειργάστηκαν στὴν κακοποίηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου). Ἔτσι, «...αὐτὸ ποὺ ἐρμηνεύει, διὰ τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν, τὴν λέξιν δὲν εἶναι ἡ ἐτυμολογία αὐτῆς» (δὲς ἀν. μν. ἄρθρο, ὅπου Ὁ Τσατσόμοιρος μνημονεύει τὴν ἀνωτέρω ἀπόφῃ τοῦ Οὔρλικ φόν Βιλαμόβιτς-Μέλεντορφ καὶ καταλήγει ὁ Τσατσόμοιρος: «... Ἡ κωδικὴ σημασίαι τῶν γραμμάτων ἦταν ἴσως τὸ “λεξικόν” τῆς πανάρχαιας γλώσσας...»). Εἶμαι ἀπολύτως σύμφωνος στὰ λόγια αὐτὰ καὶ συνιστῶ νὰ μελετήσῃ ὁ ἀναγνώστης ξανά μετὰ προσοχὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ κύκνειο ἄρθρο τοῦ Τσατσόμοιρου «Ἡ κατὰ γράμμα ἐρμηνεία τῶν λέξεων καὶ ἡ “κλασσικὴ” ἐρμηνεία τῶν λεξικῶν». Πιστεύω μάλιστα, ὅτι στὸ μέλλον θὰ μῦρῃσιν καὶ ἐγὼ νὰ συμβάλω στὴ μεγάλη αὐτὴ ἀποκάλυψιν ποὺ ἄρχισε ὁ Τσατσόμοιρος «καταφεύγοντας... στὴν κρυπτόμενη ἐντὸς τῶν γραμμάτων σημασία».

Κι ἐξηγῶ, γιὰ νὰ μὴν παρεξηγηθῶ: Δὲν πρόκειται ἐδῶ γιὰ «καμπαλισμὸν» ἢ «τεμνοῦρά» ἢ «γκαματριὰ» ἢ παίγνιο. Σοβαροὶ ἐρευνητὲς καὶ φυσικὰ «ἀγνοημένοι», ἀνεκάλυψαν ὅτι ἔφτασαν σὲ ἴδια ἀκριβῶς συμπεράσματα. Ἀνάμεσά τοὺς πρώτη θέση (κατ' ἐμὲ τοῦλάχιστον) κατέχει ὁ δρ. Ἀρνολντ Βάντλερ. Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ πολῦτιμο καὶ ἐξ ἴσου δυσεύρετο ἔργο του «Ὁ πύργος τῆς Βαβέλ» πολὺ σύντομα θὰ παραθέσω μετὰ πρόσθετες παρατηρήσεις μου. Τέλος χάριτας ἄγω [σύμφων. «NPTΣ» λατ. gratias ago, σύμφ. «GRTS», δηλαδὴ «εὐ-χαριστῶ» σύμφ. «ΧΡΣΤ» = ρωσικά: χαρασσώ > (εὐ)χαρισ(τ)ῶ- νά! πῶς κακοποιήθηκε ἀπὸ λατινοφῶ-δχι «ῶ» ἀλλὰ -όνους, λέγει: τοὺς λατινο-φόνους, τὸ «εὐχαριστῶ» μας καὶ ἀπὸ τοὺς σ(κ)λαβοφόνους ὁμοίως...] στὸν ἐλκεκτό μου φίλο ἐξ Ἀμερικῆς κ. Κυριάκο Λαμπαθάκη, ποὺ μοῦ εἶπε ἀγανακτισμένος τὸ θέρος 1991: «-Μᾶς κοροϊδεύουν! Ἑτυμολογικά

λεξικά της 'Ελληνικής δὲν ὑπάρχουν. 'Εξηγούν μιὰ λέξη, μὲ τὸν ἑαυτὸ της. Τζάμπα μού φαίνεται πέταξα τόσα λεφτά σὲ τάχα-ἐτυμολογικά της 'Ελληνικής...». "Αἶντε ἀδέρφια "Ελληνες ἐρευνητές! Πετάξτε τοὺς μισθοθῆρες «ειδικούς» στὸν κάλαθο τῶν ἀχρήστων τῆς ἱστορίας, κι ἀνασκουμπωθῆτε ὅλοι στὴν ἀληθινὴ ἔρευνα, ὥστε ἐγκυκλοαλείποντας τὸν κόσμον αὐτὸν κάποτε νὰ ποῦμε σὰν τὸν Τσατσόμοιρο: «ὄφειλामεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν».

Παρακαλῶ τοὺς ἀναγνώστες νὰ δοῦν καὶ στὸ τεῦχος 118, 'Οκτώβριος 1991 σελ. 6758 τοῦ «Δαυλοῦ», ὅπου ἐπιστολὴ τοῦ κ. Χ. 'Ησαΐα μὲ τίτλο «'Η ρίζα, ἡ κατ'ἀληθὴ καὶ ἡ ἀποκωδικοποίηση τῶν λέξεων», στὴν ὁποία ἄθελά του φυσικὰ ὁ κ. 'Ησαΐας χρησιμοποίησε δικὰ μου πορίσματα γιὰ νὰ «χτυπήσῃ» (ἃς ποῦμε: νὰ πληροφωρηθῇ καλύτερα) τὴν μεθοδολογία ἔρευνας τοῦ Τσατσόμοιρου. Κρίνω, ὅτι ἔπρεπε νὰ τεθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ σὲ μένα τότε ἡ ἐπιστολή. Θὰ ἔλεγα τὰ ἴδια λόγια μὲ κεῖνον: «... ὅτι ἐκτιμῶ τὴν ἐργασία του κ. ... ἀλλὰ δὲν νομίζω ὅτι τὰ μέχρι στιγμῆς πορίσματα τῆς ἔρευνας τοῦ κ. ... ἀντιβαίνουν στίς δικές μου ἀποδείξεις...». "Ομως παρ' ὅτι ὁ ἐκδότης προφανῶς προσπάθησε τότε νὰ μὲ βρῇ, γιὰ καιρὸ δὲν εἴχαμε ἐπικοινωνία. καθὼς προσωπικὲς μου περιπέτειες (= ταλαιπωρία στὸ δημόσιο) μὲ εἴχαν ἀπορροφήσει. "Ημουν πολὺ εὐχαριστημένος ὅμως μὲ τὴν ἀπάντησή τότε τοῦ Τσατσόμοιρου, διότι μού ἔδινε τὸ σινιάλο ὅτι καὶ κεῖνος κατάλαβε: ἐργαζόμεσταν στὸ ἴδιο θέμα (= ἔρευνα τοῦ "Ελλήνα Λόγου), ὅμως ἔχοντας ἄλλον τρόπο προσέγγισης ὁ καθένας. 'Εκεῖνος ἀσχολοῦνταν μὲ τὴν γέννησή τοῦ "Ελλήνα Λόγου κι ἐγὼ μὲ τὸ τί συνέβη μετὰ. Πάντα ἤθελα νὰ τὸ πῶ αὐτό, διότι μ' αὐτὴ τὴν διευκρίνησή κάθε «διαφωνία» στὰ γραφόμενά μας καὶ στὸ παρελθὸν καὶ γιὰ τὸ μέλλον ὀφείλει νὰ πᾶψῃ. Καλύτερα θὰ 'ταν νὰ ἔλεγα: ἡ ἔρευνα τοῦ ἐνὸς συμπληρώνει τὴν ἔρευνα τοῦ ἄλλου.

Τέλος ἀξίζει νὰ μνημονεύσω τὴν ἱστορία μὲ τὸν κ. Στρομπουλή (δὲς «Δαυλὸν» τ. 94, 'Οκτ. 1989: «Γιὰ ποιά 'Ινδοευρωπαϊκὴ μιλιῖται;»), ὅπου μαζὶ μὲ τὸν Τσατσόμοιρο, χωριστὰ ὁ καθένας μας, ἀπαντήσαμε στὴν πρόκλησή τοῦ ἀνωτέρω, ὁ ὁποῖος ὁμως σατανικῶς προσπάθησε νὰ μᾶς βάλει νὰ «φχωθοῦμε» (δὲς «Δαυλὸν» τ. 96, σελ. 5505, ὅπου ὁ Στρομπουλὴς αὐτὸς ἔλεγε: «... Οἱ ἔρευνες τοῦ κ. Τσατσόμοιρου εἶναι πράγματι ριζοσπαστικές. καὶ κατὰ τὴ γνώμῃ μου ἄξιες προσοχῆς καὶ σεβασμοῦ(:), δὲν παύουν ὅμως νὰ εἶναι ἔρευνες. Γιὰ τὸ ἂν οἱ ἔρευνες τοῦ αἰδεσιμώτατου εἶναι πρωτοποριακές, ἀρῶν στούς ἀσχολούμενους μὲ τὴ γλῶσσα νὰ εἰς χαρακτηρίσουν. 'Η γνώμῃ μου δυστυχῶς εἶναι ὅτι ὄζουν ἡμιμαθείας ἐπιστημονικοφανῶς καλυπτομένης. Ρωτήστε καὶ τὸν κ. Τσατσόμοιρο...»). Ναί! Μὲ τόσο δαιμονικὸ τρόπο ὁ Δαμιανὸς Στρ. προσπάθησε τότε νὰ μᾶς βάλῃ νὰ μαλώσουμε μὲ τὸν μακαρίτη, πρῶτα τὸ ὁποῖον φυσικὰ ποτὲ δὲν συνέβη, ἀλλὰ πῆρε τὴν ἀπάντησή ποῦ τοῦ ἄξιζε κι ἂν θέλῃ νὰ χαμογελάσῃ τὸ γεῖλι τοῦ κάθε πικραμένου, τότε νὰ διαβάσῃ ὁ ἀναγνώστης τὴν ἀπάντησή μου στὴν σελ. 5507 τ.96 Δεκεμβρίου 1989 τοῦ «Δαυλοῦ». "Οπως καὶ νὰ 'γῃ, κρῖμα ποῦ μὲ τὸν μακαρίτη δὲν εἴχαμε περισσότερη συνεργασία στὸ παρελθὸν καὶ ἔφυγε τώρα ποῦ συνειδητοποιήσαμε πλέον καὶ οἱ δυὸ ὅτι ἡ ἔρευνα τοῦ ἐνὸς εἶναι συμπληρωματικὴ στὴν ἔρευνα τοῦ ἄλλου. Μένει λοιπὸν νὰ ἀξιωθῶ νὰ ὁλοκληρώσω κάπως τὴν δική μου δουλειά, ὅπως — εὐτυχῶς — ἔκανε 'Εκεῖνος, ὥτως ὥστε ἄλλοι συνέλληνες ἐρευνητὲς στὸ μέλλον καί, ὅπως θὰ 'λεγε ὁ ἀγαπητός μου Nietzsche, «ἀλλὰ πούλιὰ, νὰ πετάξουν μακρύτερα...».

Ἰεκερικὸς διάλογος στὴν ὄχθη τῆς Ἀχερουσίας

“Οχθες τῆς Ἀχερουσίας Λίμνης. Τέλη τοῦ 20οῦ αἰῶνα. Ὁ Χάρων μὲ τὴν παλιά του βάρκα βρίσκεται πάντα ἐκεῖ, ἂν καὶ ἔχει περάσει πιά τὸς καιρός. Ὁ Ἥλιος περπατάει ἀργά, ἀποφασιστικά ὅμως, γιὰ τὸ μεγάλο ταξίδι. Τὸ βλέμμα του ἀγέρωχο.

— Γειά σου-χαρά σου, Χάροντα.

— Γειά σου, Ἥλία Τσατσόμοιρε. Εἴχαμε καιρὸ νὰ δοῦμε ἕναν Ἑλληνα ἀπὸ τὰ μέρη μας, πιστέψαμε πὼς εἴχατε πιά τελειώσει ἐκεῖ στὸν πᾶνω κόσμο. Κοντεύει νὰ σαπίσει πιά ἡ βάρκα μου. Ἀκόμα κι ἐγὼ ὁ ἀθάνατος κοντεύω νὰ πεθάνω, γιατί ἔχω χάσει τὴν ἐλπίδα· μαζί μου κι ὁ Ἑρμῆς ψυχοπομπός· δὲν μᾶς θυμούνται πιά οἱ ἄνθρωποι.

— Ἐχε κουράγιο, Χάροντα. Δὲν τέλειωσαν οἱ Ἕλληνες ἀκόμη. Ὁ δικός μας θάνατος εἶναι ἡ δική σας ἀνάσταση. Ὑπάρχουμε καὶ θὰ ὑπάρχουμε γιὰ πάντα ἐμεῖς οἱ δύο. Ὅσο φυσάει ὁ ἀέρας ἀνάμεσα στὰ ἑλληνικά βουνά, ὅσο ἀνατέλλει ὁ ἥλιος στὶς βουνοκορφές τοῦ Ὀλύμπου καὶ ὅσο δῦει φωτίζοντας τὰ βάθη τῶν πελάγων, πάντα θὲ νὰ ὑπάρχουν Ἕλληνες, γιὰ νὰ φωτίζουν τοῦ Ἄδη τὰ σκοτάδια.

— Ὡστε ὑπάρχουν Ἕλληνες ἀκόμα ἐκεῖ πάνω; Ἄνθρωποι ποὺ πιστεύουν στὴν φιλία, στὴν αὐταπάρνηση, στὴν ἐντιμότητα, στὴν ἀλήθεια, ἄνθρωποι ἐλεύθεροι μὲ ἀνοικτὸ πνεῦμα, ἄνθρωποι ποὺ δὲν φοβοῦνται; Εἶναι ἀλήθεια λοιπόν;

Εἶπε καὶ ἄρχισε νὰ κλαίει γοερὰ ὁ Χάρων. Ὁ Θάνατος εἶχε λιγίσει, εἶχε πονέσει. Ἕνας περίεργος δεσμὸς εἶχε ἀναπτυχθεῖ ἀνάμεσα σὲ αὐτόν, ἕναν ἀθάνατο καὶ σὲ ἕναν φαινομενικὰ θνητό, ποὺ εἶχε κερδίσει τὴν ἀθανασία γιὰ πάντα. Σὲ ἕναν θνητό, ποὺ σὲ ὅλη του τὴν ζωὴ εἶχε μάθει νὰ ἀντιμετωπίζει τὰ πάντα μὲ θάρρος, ψυχραιμία καὶ ἐντιμότητα καὶ ἔκανε τώρα τὸ ἴδιο καὶ μπροστὰ στὸν θάνατο.

Δὲν τοῦ τὸ εἶχε διδάξει κανένας, δὲν τὸ ἔγραφε κανένα βιβλίο· ἦταν ἀπλὰ Ἕλληνας. Ἀνῆκε σὲ αὐτοὺς ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸν συνδετικὸ κρίκο ἀνάμεσα στὴν ζωὴ καὶ στὸν θάνατο. Σὲ αὐτοὺς ποὺ πέθαιναν ἔχοντας κερδίσει τὴν αἰωνιότητα καὶ τὴν τιμὴ σὲ γήινους τόπους καὶ ὄχι σὲ ἐξωπραγματικούς παραδείσους.

— Τὸ ξέρω, Χάροντα, ὁ θάνατος δὲν εἶναι ζωὴ. Ὅμως δὲν τὸν φοβάμαι. Δὲν εἶναι εὐχάριστο νὰ βρίσκεσαι ἐκεῖ καὶ οὔτε πλάσματα ἀγγελικὰ ὑπάρχουν νὰ φτερουγίζουν ἀνάμεσα σὲ πυκνόφυλλα δέντρα καὶ ρυάκια μὲ γάργαρα νερά. Ὁ θάνατος εἶναι ἀπομόνωση, δυστυχία. Δὲν πλάθω στὸ μανλὸ μου παραμύθια γιὰ παιδιά, δημιουργώντας τεχνητὴ εὐδαιμονία. Κερδίζω στὴν γῆ μὲ τίς πράξεις μου τὴν ἀξιοπρέπεια ποὺ θὰ μοῦ δώσει τὴν ἀναγνώριση, μιὰ ἀναγνώριση προσωπικὴ περισσότερο στὰ ἐσώτερα τῆς ψυχῆς μου, ὅταν πιά θὰ ἔχω φτάσει στὸ τέλος. Δὲν πέθανα, γιὰ νὰ κερδίσω μιὰ θέση στὸν παράδεισο. Αὐτὸν τὸν ἔχω μέσ’ στὴν ψυχὴ μου· καὶ ὅσα σκοτάδια κι ἂν ἔχει ὁ Ἄδης, ἐγὼ γιὰ πάντα θὰ τὰ φωτίζω.

— Κόπιασε, Ἥλία, τοῦ εἶπε ὁ Χάροντας καὶ σκούπισε τὰ δάκρυά του. Ἐλα μαζί μου — καὶ τοῦ ἔδωσε τὸ χέρι.

Ἀνέβηκαν μαζί στὴν βάρκα τὴν πλατειὰ καὶ πέρασαν στὴν ἄλλη ὄχθη. Οἱ σταλακτίτες τοῦ σπηλαίου ἔστελναν ἀργὰ ἀλλὰ σταθερὰ τίς σταγόνες τους νὰ σμίγουν μὲ τὰ νερά τῆς λίμνης. Ὅμως αὐτὴ τὴν φορὰ δὲν ἦταν ἀπλὲς σταγόνες νεροῦ. Ἦταν τὰ δάκρυα τῆς φύσης, ποὺ θρηνοῦσε. Μαζί καὶ δάκρυα πράυνσης καὶ περηφάνειας. Εἶχαν τόσο καιρὸ νὰ δοῦν ἕναν πραγματικὸ Ἕλληνα...

Νέμεσις

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ

‘Ο ‘Ηλίας Τσατσόμοιρος ως φαινόμενον π ‘ευματικής αναγεννήσεως της ‘Ελλάδος

‘Ο ‘Ηλίας Τσατσόμοιρος υπήρξεν ό αυθεντικός εκπρόσωπος της επερχόμενης ως χιονοστιβάδος αναγεννήσεως της ανθρωπότητας, μέσω της έρευνής των ελληνικών ριζών, ριζών του παγκοσμίου πολιτισμού. Τήν 23 Δεκεμβρίου 1991 ή ‘Ελληνική γή έδέχθη στά σπλάχνα της ένα γίγαντα έρευνητή των ριζών μας, ένα ακάματο εργάτη της αληθείας (της α+λήθη= μη λήθης = της ‘Ιστορικής Μνήμης), που επί χιλιετίες οί έξουσιασται αποκρύπτουν και διαστρέφουν. ‘Ο θάνατός του κλείει μίαν αναγεννητική περίοδο, αλλά σηματοδοτεί την άφετηρία νέας εποχής έξορμήσεως των άξιών ‘Ελλήνων συνεχιστών του άγώνος αποκαλύψεως άξιών και άρχων, που τροφοδοτούν οί βαθείες ελληνικές ρίζες, άλληγορούμενες από την ‘Αθηνά, που οί έξουσιασται προσπαθούν να επιχρίσουν *μαύρη*, ώστε να πείσουν την ανθρωπότητα, πως ό πολιτισμός δέν είναι ‘Ελληνικός-‘Απολλώνιος, αλλά προήλθεν από την ‘Αφρικήν των μαύρων και την ‘Ασίαν των δούλων.

‘Ο ‘Ηλίας Τσατσόμοιρος ετύχησε να εύρεθι στην αίχμη του δόρατος που διογκούται από τά μέσα του εκπνέοντος είκοστου αιώνας, και ίσοπεδώνει με δύναμι άνεπανάληπτη και έπιστημοσύνη τους ύψηλους πύργους του ψεύδους, της άπάτης και της διαστρεβλώσεως της αληθείας εις όλους τους τομείς. Με την έ-

‘Η γραφίδα έναντίον της συνωμοσίας

‘Ο ‘Ηλίας Τσατσόμοιρος ήταν ένας γνήσιος γιός της ‘Ελλάδας, που άκουσε την κραυγή της σέ ώρες κινδύνου· ό ίδιος άγωνίσθηκε να την άρθρώσει σέ λόγο σαφή, βεβαιώνοντας τά κρίσιμα κατηγορήματα που την σινιστούν, την έλευθερία και την αλήθεια, ως λόγος και ως μορφή, ή την πλαστική όμορφιά ως παραδοχή αίσθητική της εγγένειας του πνεύματός της, που θάμπωσε τους έπήλυνδες ή τους έπίορκους του πολιτισμού της. ‘Αγωνίσθηκε στή σφαίρα της ίστορίας, ενώ κι εκείνη της ύπαρξης του ήταν τó ίδιο έράσμια. Βίωσε έτσι τόν κίνδυνο, που με θυελλώδη όρμη χτυπούσε τις παραδοχές της ‘Ελλάδας, την ελληνική γλώσσα και την άρχέγονη ρίζα της. ‘Ορθωσε την άνεξάντλητη γραφίδα του στο συνωμοτικό μένος διεθνιστικών συγκυριών και ίστορικά άθέμιτων έναντιώσεων, ενώ με δραματικότητα έβλεπε την πραγματοποίηση σχεδίων τους από τά ίδια τά χέρια ‘Ελλήνων έπίορκων. ‘Υπερασπίστηκε την ελληνική γλώσσα ως τό μεγαλοφυέστατο έπίτευγμα των ‘Ελλήνων, που έκανε δυνατή την διατύπωση των άνυπέρβλητων κλασσικών έπιτευγμάτων του πνεύματος, φερόμενος από την πεποίθηση ότι μόνο ή αποκατάσταση της γλώσσας από την άνευλάβεια των είδεχθών πολιτικών κακουργημάτων σέ βάρος της θα μπορούσε να έγγυηθει μιá καινούρ-

ρευνά του, κορυφαίο δημιούργημα της οποίας υπήρξε ή «*Ιστορία Γενέσεως της Ἑλληνικῆς Γλώσσας*». - Ἀπὸ τὸν ἑλλοπα θηρευτὴ μέχρι τὴν Ἑποχὴ τοῦ Διός», ἀπεκάλυψε τὸ σαθρὸ οἰκοδόμημα τῶν «αὐθεντικῶν ἐρευνητῶν» τιτλούχων τῶν ἐξουσιαστικῶν κέντρων, ποὺ καλοῦνται Πανεπιστήμια καὶ Πνευματικὰ Ἰδρύματα καὶ ἀποτελοῦν ἐστίες διαστρεβλώσεως πάσης ἐπιστημονικῆς ἀληθείας καὶ ἐξο- ντώσεως παντός εἰλικρινοῦς τῆς ἀληθείας ἐρευνητοῦ, μὲ σκοπὸν τὴν διαιώνισιν τοῦ ἐξουσιασμοῦ τῶν ἀτόμων ποὺ βαπτίζουν καὶ μετατρέπουν εἰς «μᾶζας», ἤτοι λάσπην καταναλωτῶν τῶν πνευματικῶν καὶ ὑλικῶν τῶν δηλητηριωδῶν ἀπορριμμάτων.

Ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος υπῆρξεν ἕνας πραγματικὸς Ἕλληνα, ὡς ὀρίζεται ἀπὸ τὸν Ἰσοκράτη, ποὺ δὲν ἐστήριξε τίς ἔρευνές του σὲ ψευδεπίγραφους τίτλους, ποὺ δίδονται κατὰ προτίμησιν εἰς τοὺς «προσκυνημένους», ὑποτεταγμένους τοῦ πνευματικοῦ κατεστημένου, κινουμένους στὰ πλαίσια ποὺ χαράσσει ὁ Ἐξουσιασμός μὲ ἀντάλλαγμα τὴν κάρπωσιν παχυλῶν ἀμοιβῶν ἐκ τοῦ «ἐλληνικοῦ» κράτους εἰς ἐξόφλησιν τῆς προδοσίας τους. Αὐτοὶ διδάσκουν, ὅτι δὲν υπῆρξαν προϊστορικά Ἕλληνες, ἀλλὰ κάποιοι «Ἰνδοευρωπαῖοι», μία φανταστικὴ φυλὴ- διασταύρωσις Ἰνδοῦ καὶ Εὐρωπαϊάς ἢ Εὐρωπαίου καὶ Ἰνδῆς, ποὺ ἔκαμαν τὴν «κάθοδό» τους ἐκ τοῦ ψεύδους νοσηρῶν ἐγκεφάλων στὴν χώρα τοῦ αἰωνίου φω- τὸς καὶ τῆς ἀληθείας, ποὺ ἀπὸ τῶν ἀπαρχῶν τῆς προϊστορίας της ἔδωσε τὸ τε- λειότερο πολίτευμα, τὴν Δημοκρατίαν, ὡς ἀνεκοινώσαμε εἰς τὸ περίφημον Συνέ- δριον περὶ «Αἰγαίου» τῆς 21-23 Δεκεμβρίου 1989 (ὁρᾷτε δημοσιευομένη ἀνακοί- νωσί μας ἐκ τῶν τηρηθέντων πρακτικῶν τοῦ Συνεδρίου εἰς τόμον ΑΒ' περιοδικοῦ «Παρνασσός»). Ὁ ἱστορικὸς Διόδωρος ὁ Σικελιώτης εἰς τὸν ΙΙΙ τόμον, σ. 280, τοῦ ἔργου του διαλαμβάνει περὶ τοῦ Διός: «ἐπελθεῖν δι' αὐτὸν καὶ τὴν οἰκουμέ- νην σχεδὸν πᾶσαν, τοὺς μὲν ληστὰς καὶ ἀσεβεῖς ἀναίρουντα, τὴν δ' ἰσότητα καὶ

♦ *για ἀνάστασι τῶν Ἑλλήνων, ὡς παιδεία καὶ ὡς πολιτισμός. Ἐραστής κατὰ τοῦ- το τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ὡς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος, ἀγωνίσθηκε γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὡς καταπίστευμα τοῦ ἀμιγοῦς διθυραμβικοῦ πνεύματος τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς μεγάλης φυσικῆς παιδείας τους. Στὰ κείμενά του ἀναπαύθηκε τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλλάδας ὡς ποίηση ἀνυπέρβλητη. ἐνῶ ὁ ἴδιος προσέδιδε στὰ κλασσικὰ ἐπιτεύγματα τὴν αὐθεντικὴ ἐρμηνεία τοῦ ἀλγοῦντος πνεύματος. Ἦταν πράγματι συνταρακτικὴ ἡ κλήσις τῆς Ἑλλάδας στὰ κείμενα τοῦ Ἡλία Τσατσό- μοιρου. Ὅλα τὰ κείμενά του, κατὰσπαρτα στὸν «Δανλὸ», μιλοῦσαν γιὰ τὴν Ἑλλάδα χωρὶς καμιά ἐξαιρέση. Ἡ Ἑλλάδα ἦταν γιὰ τὸν Ἡλία Τσατσόμοιρο τὸ ἱερὸ μέτρο, ποὺ σὲ σχέση μαζί του θὰ συγκριθεῖ ἢ συμμόρφωση καὶ ἡ ἀπό- κλιση τῆς ἱστορικῆς διαδικασίας ἢ θὰ ἀποφασίσει γιὰ τὴν ποιότητα τοῦ ἐπι- τεύγματος ἢ τῶν ὁψεων τοῦ πρακτικοῦ λόγου. Ἡ Ἑλλάδα προσέφυγε στὸ ἀνι- διοτελὲς πνεῦμα τοῦ Ἡλία Τσατσόμοιρου ζητώντας τὴν υπεράσπισή της, ἐνῶ ὁ ἴδιος ὁ ἀπόδημος περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο σύγχρονο Ἕλληνα διανοητὴ ταυτίσθηκε μὲ τὴν Ἑλλάδα τόσο στὸ ἐπίπεδο τῆς ὑπαρξῆς ὅσο καὶ σ' ἐκεῖνο τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, μαχόμενος νὰ τὴν ἐπανατοποθετήσῃ εἰς ἱστορικότητα σὲ πείσμα τῶν καιρῶν. Γιὰ τὸν Ἡλία Τσατσόμοιρο ἡ αἴσθησις τοῦ ἐλληνικοῦ* ♦

δημοκρατίαν εισηγούμενον» [δηλ. ἐπῆλθεν (ὁ Ζεὺς) σχεδὸν ὁλόκληρη τὴν οἰκουμένην, τιμωρῶν μὲ θάνατο τοὺς ληστὰς καὶ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ (εἰσηγούμενος) διδάσκων τὴν ἰσότητα καὶ δημοκρατίαν]. Διαψεύδονται οὕτω οἱ τιτλοῦχοι, ποὺ ἐδίδαξαν καὶ διδάσκουν, πῶς δῆθεν ἡ Δημοκρατία ἐφευρέθη ἀπὸ τὸν Κλεισθένη περὶ τὸν 5ο αἰῶνα π.Χ., ἐνῶ ἀληθές εἶναι, ὅτι ἦτο θεϊκὴ εἰσήγησις τῆς ἀπωτάτης Ἑλληνικῆς Προϊστορίας, Διογενῆς, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Διὸς ἢ Ζηνός.

Ἄλλ' ὅχι μόνον τὸ «ἐλληνικόν» κράτος, ἀλλὰ καὶ τὰ πνευματικὰ ἱδρύματα, ποὺ συντηροῦμε ἡμεῖς οἱ ἄνευ δικαιωμάτων Ἑλληνες πολῖται, συστηματικὰ ἀποφεύγουν καὶ ἀναφορὰν ἀκόμη ἐπὶ τῶν πηλίνων πινακίδων μὲ τὴν ἀρχαιοτάτην προϊστορικὴν Ἑλληνικὴν Γραμμικὴν Γραφὴν Β καὶ τοῦ περιεχομένου των, ποὺ πρῶτος ἀπεκρυπτογράφησεν ὁ δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐξουσιαστῶν Μ. Ventris. Τοῦτον δὲν διενόηθη νὰ τιμῇ διὰ τὴν προσφορὰν του εἰς τὸν Ἑλληνισμόν καὶ τὴν ἀνθρωπότητα τὸ ἀγνώμον «ἐλληνικόν» κράτος καὶ διδάξῃ εἰς τὰ Πανεπιστήμιά του. Ἡ ἀνάγνωσις τῶν κειμένων τῶν πινακίδων τῆς Γραμμικῆς Β πανικοβάλλει τοὺς φορεῖς τῆς ἐξουσίας, διότι καταρρέουν τὰ ψεῦδη ποὺ διδάσκουν καὶ ἀνατρέπεται τὸ οἰκοδόμημα τῆς πνευματικῆς δουλείας ποὺ ἔχουν ἐπὶ χιλιετίες ἀνεγείρει.

Ἐνδιαφέρουσα καὶ ἐνδεικτικὴ εἶναι ἡ γεωγραφικὴ ἐξάπλωσις τῆς Ἑλληνικῆς Γραμμικῆς Γραφῆς Β. Πινακίδες πῆλινες τῆς Γραμμικῆς Γραφῆς Β ἀρχικῶς εὑρέθησαν ἀπὸ τὸν ἀρχαιολόγον Ἐβανς εἰς Κρήτην (Κνωσὸν κ.λπ.), ἀκολούθως καὶ ἀπὸ ἄλλους εἰς Πύλον, Μυκῆνας, Θήβας, Ἰθάκην καὶ τελευταίως εἰς τὴν ἀρχαιοελληνικὴν πόλιν Φοινίκην, ἐντὸς τοῦ Ἰλλυρικοῦ (Ἀλβανικοῦ) ἐδάφους. Ἄναυδοι οἱ ἐξουσιασταὶ διὰ τῶν φερεφώνων των, ὡς ἄλλοι Ἰουδαῖοι προφητῇ, διδάσκουν εἰς τὰ Πανεπιστήμιά μας τοὺς νέους καὶ τούτων μέλλοντας καθηγητάς, ὅτι ἡ Γραμμικὴ Γραφὴ Α καὶ ὁ Δίσκος τῆς Φαιστοῦ οὐδέποτε πρόκειται νὰ ἀναγνωσθοῦν. Ὁ τροχὸς τοῦ χρόνου ὅμως κινεῖται ἀδυσώπητα καὶ τοὺς φέρει

♦ χρόνου ἦταν μιὰ ἀδιάσπαστη καὶ ἀσύντριπτη καιρικότητα, ἐμπλεη νοημάτων πολιτικῶν μὲ τὴν εὐγενέστερη ἔννοια τοῦ ὄρου, καὶ σὲ ἀντιδιαστολὴ ἐκείνων κάθε ἄλλης θεσπισμένης διάρκειας ἐμάχετο σὲ σχέσιν μὲ αὐτὰ νὰ διαπλάσσει τὸ πεπερασμένο, ἐλαύνοντάς το στίς λάμπεις τῆς ἀποθέωσης. Ἡ θεοποίηση τοῦ ἀνθρώπου, ὡς κρίσιμη παραδοχὴ τῆς τελεολογίας τοῦ ἐλληνικοῦ χρόνου, ἦταν ἡ ἴδια μιὰ ἀθλήσις στίς ἀπόκρεμνες παραδοχάς τοῦ ἐφήμερου, ποὺ τὸ περιπτύσσεται γιὰ νὰ τὸ θέσει ὡς αἰωνιότητα. Ὁ ἴδιος ἦταν φορέας τῆς ἰθαγένειας ἐκείνης, ποὺ ἔθεσε τὸν διθυραμβικὸ ἑλληνισμό ὡς παιδεία καὶ ὡς πολιτεία, ὡς αἶμα καὶ ὡς πολίτη, μιὰ ἀριστοκρατικὴ παραδοχὴ τοῦ δρῶντος λόγου ὅπως ὁ ἴδιος ἀπλώνεται στὸν στίβο τῆς Ὀλυμπίας ἢ στὴ σαγηνευτικὴ ἱερὴ αἴσθησις τῶν Δελφῶν. Στὰ βλέμματα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἔβλεπε τὸ πνεῦμα αὐτὸ νὰ κατατίθεται σ' ὅλη τὴν οἰκουμένην, ἀκολουθώντας τὴν ἀκάθεκτη προέλαση τοῦ νεαροῦ στρατηλάτη. Ἀκουμποῦσε τὸ αὐτὶ στὰ χῶματα κι ἄκουγε ψιθύρους καὶ μηνύματα θάνατα, τίς ἴδιες τίς βιολογικὰς παραδοχὰς τῆς ἐλληνικῆς αὐτοσυμπεριφοράς, ποὺ ὁ ἴδιος κλήθηκε νὰ ὑπερασπισθεῖ.

Ἕνα κλαδί ἐλιᾶς ἀκουμπῶ στὸν ἀπέρητο τάφο σου, ἀείμνηστε φίλε καὶ συναθλητῇ.

Μανώλης Μαρκάκης

πλησιέστερα στην κυλιόμενη ελληνική χιονοστιβάδα. Ίσως ήδη έρευνεται να έχουν αναγνώσει και την Γραμμική Α και τον Δίσκο της Φαιστοῦ και τὰ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην διάσπαρτα ἑλληνικὰ γραπτὰ κείμενα, ὡς τὰ δημοσιευθέντα εἰς τὰ «*Ὀρφικά*» καὶ τὴν «*Προϊστορίαν*» ἀπὸ τὸν Ἰωάννην Πασσᾶν, πού ἡ ἀποκάλυψις καὶ λάμπις τοῦ περιεχομένου των δὲν θὰ εἶναι διόλου εὐχάριστη εἰς τοὺς κύκλους τῶν σκοταδιστῶν ἐξουσιαστῶν.

Ἡ ἀναφορά μας εἰς τὸν Ἰωάννην Πασσᾶν φέρει εἰς τὴν μνήμην καὶ ἄλλους κολοσσοὺς τῆς διανοήσεως καὶ ἐρεύνης, πού ἐξεμέτρησαν τὸν βίον τους κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὡς οἱ Θεοφάνης Μανιάς ἐρευνητῆς τῶν τριγώνων τῶν ἱερῶν τόπων κ.λπ. γεωμετρικῶν σχέσεων τῶν ἀρχαιοελλήνων, Σάκης Γεωργιάδης ἐκδότης τῶν ἀρχαιοελλήνων συγγραφέων, προῶπως θανών, Εὐάγγελος Σταμάτης μεγαλοφυῆς ἐρευνητῆς καθηγητῆς Μαθηματικῶν καὶ διεθνoῦς ἀκτινοβολίας ἐπιστήμων, πού ἄφησε κολοσσιαῖον ἐρευνητικὸν ἔργον περὶ τοὺς ἀρχαίους Ἑλλήνας διανοητάς, ἐπιστήμονας καὶ μαθηματικούς, ὡς οἱ Εὐκλείδης καὶ Ἀρχιμήδης, τῶν ὁποίων ἐξέδωσε τὴν πληρεστέραν ἑκδοσιν *Ἀπάντων* των, ὡς καὶ πολλές ἄλλες δημοσιεύσεις, ἀνακοινώσεις καὶ ἐκδόσεις ἐνταῦθα καὶ εἰς τὴν ἀλλοδαπήν καὶ Ἀπολλωνίου τοῦ Περγαίου τὰ *Κωνικά*.

Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ «ἐλληνικοῦ» κράτους ὑπῆρξεν ἐχθρική καὶ ἀθλία πρὸς τὴν προσφορὰν καὶ τὸ ἔργον των, πού οὐδόλως ἐστήριξεν, ἀλλ' ἐδυσχέρανε καὶ καταπολέμησεν ὅπου καὶ ὅσον ἠδύνατο. Ἀλλὰ καὶ τὸν θάνατόν των ἀκόμη ἐφοβήθη καὶ δὲν ἐσεβάσθη. Οἱ φορεῖς του, δουλόφρονες ὑπηρεταὶ ἀλλοεθνῶν συμπερόντων, σπεύδουν δακρύοντες εἰς τὰς κηδεῖας ἀνωμάτων καὶ μὴ ἀλλοεθνῶν, πού οὐδὲν προσέφεραν εἰς τὴν ἰδικὴν μας Πατρίδα, ἢ ἀσημάντων ἀνθρώπων, ὑπηρετῶν τῶν ἐξουσιαστῶν καὶ πλέκουν ἐγκώμια τῶν, παθαίνουν ὁμως γλωσσοδέτη πρὸ τῆς σοροῦ τῶν γιγάντων ἐρευνητῶν μας, τὴν ὁποία δὲν κρίνουν ἀξίαν οὔτε στεφάνου. Ἐκθέτουν σὲ δημόσιο προσκύνημα πτώματα, πού ζῶντα ἐμαγάρισαν μὲ τίς ἀνηθικότητές τους τὸν τόπον καὶ ἐτιμῶντο ὡς συνδαιτυμόνες τῶν ἐπωνύμων καὶ ἀγνοοῦν αὐτοὺς πού ἀπεκάθηραν τοὺς ρύπους καὶ τὰ παραμορφωτικὰ φίλτρα τῆς ὁράσεώς μας καὶ διεύρυναν τοὺς ὀρίζοντες τῆς σκέψεως καὶ γνώσεώς μας. Τὰ μέσα ἐνημερώσεως ἔχουν κυριολεκτικῶς χάσει πᾶν μέτρον, προβάλλοντα κατὰ κόρον ὅτι ἐπιβλαβές ἔπρεπε νὰ στιγματίζουν καὶ ἀποσιωπῶντα ὅτι ἐπωφελῶς ὤφειλον νὰ ἐξάρουν.

Οἱ ἐχθροὶ μας караδοκοῦν γύρω γύρω καὶ ἐμεῖς παρακολουθοῦμε στὴν τηλοψία ρωμαϊκὲς φιέστες μὲ πανάκριβα εἰσιτήρια διανθισμένες μὲ φωνῆς ἀφῶνων, διαφημίσεις παιδικῶν παιχνιδιῶν, πού διδάσκουν πῶς ἡ μαφία θὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸν νόμον, πῶς οἱ «ἀθληταί» τοῦ κᾶτς μουγκρίζουν καὶ ἀπειλοῦν μὲ τεμαχισμό καὶ ἐξόντωσι τοὺς ἀντιπάλους των καὶ πῶς ἀποκεφαλίζονται στὸ κάστρο τῶν φαντασμάτων ἐπισκέπται' ὑπουργικὰ χεῖλη διδάσκουν, πῶς νὰ ἀνεχώμεθα ἐξευτελισμοὺς ἀπὸ ὅλους ἐντὸς τῶν τειχῶν μας· ἀστυνομικοὶ ἀφοπλίζονται καὶ περιπολικὰ καταλαμβάνονται ἀπὸ κακοποιoὺς καὶ οἱ πολιτικοὶ ἡγέται παίζουν μὲ τὸν πηλό.

Οἱ Ἕλληνες πού ἀσκοῦνται εἰς τὸ σπὸρ νὰ κυνηγοῦν τὸν θησαυρὸ τοῦ μεροκάματου καὶ τὸ κράτος τοὺς πουλᾷ ἐλπίδες νὰ πλουτίσουν μὲ τὸ Λόττο, τὸ Προπὸ καὶ τὰ λαχεῖα, μετατρέπουν τὴν Ἑλλάδα εἰς ἀπέραντο καζίνο καὶ χώρα παπατζήδων, ἀγωνίζονται μέσα ἀπὸ τίς ἀναθυμιάσεις ἑνὸς σεσηπότος κράτους νὰ ἀ-

ναπνεύσουν τὸ ὀξυγόνο τῆς γνώσεως, διὰ ν' ἀποφύγουν τὴ μόλυνσι πού ἐμπλουτίζεται συνεχῶς με κρατικές ἐπιχορηγήσεις. Ἀπογοητευμένοι ἐρωτοῦν, πῶς θὰ σωθοῦν. Δὲν πιστεύουν πλέον στοὺς ἐπαγγελματίες σωτῆρες, στοὺς παλαιοὺς καὶ νέους κοιματικούς ὁργανισμοὺς καὶ τὶς συνεχεῖς μεταμορφώσεις τους, στίς ἐκκλησιαστικές καὶ παραεκκλησιαστικές ὁργανώσεις, ἀλλ' ἀρχίζουν καὶ διαισθάνονται ὅτι τὸ Ἑλληνικὸ δένδρον δὲν σώζεται με ραντίσματα δηλητηριωδῶν ἐξωγενῶν παρασκευασμάτων, ἀλλὰ ἐπανασυνδεόμενο με τὶς βαθύτατες ρίζες του καὶ τοὺς ἀτέλειωτους χυμούς τους ἀποκτᾷ σφρίγος καὶ ἀντοχὴ πρὸς ἀντιμετώπισιν οἰασδήποτε καταιγίδος.

Ὁ Ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος ἀνεδίφησε στὰ βάθη τῆς προΐστορίας καὶ βρῆκε τὶς ἄκρες τῶν ριζῶν τοῦ γλωσσικοῦ μας δένδρου καὶ τὶς ἐπανασυνέδεσε, ἀποκαταστήσας τὴν ἄρδυσίν του, καὶ οἱ Ἑλληνες ὅλων τῶν ἡλικιῶν, με τὸ αἰσθητήριο πού τοὺς προίκισε ὁ γενετικός τους κώδιξ, προμηθεύονται τὸ μέγα καὶ ὕστατον ἔργον του, τὴν *Ἱστορίαν Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας*. πού διαλύει σκότη αἰώνων πού ἐπεσώρρευσαν οἱ ἐξουσιασταί. Τὸ ἔργο αὐτό, ἄξιο βραβείου ἀδιαβλήτου ὑπερτέρου τῶν διαβλητῶν συγχρόνων Νόμπελς καὶ λοιπῶν, ὁμοῦ μετ' ἄλλων πού καμινεῦονται στὴν ὑποφώσκουσα στίς καρδιές καὶ τοὺς ἐγκεφάλους τῶν Ἑλλήνων ἐρευνητῶν φλόγα, θὰ κάμῃ ἀξιόμαχος τοὺς Ἑλληνες νὰ πολεμήσουν γιὰ τὴν ἐξυγίανσιν τῆς πατρίδος των καὶ τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἡ ὥρα αὐτὴ θὰ ἔλθῃ, ὅταν, ὡς εἰς τὸν ρήτορα Ὑπερείδην ἐρωτήσαντα *«Πότε οὖν, ὦ Φωκίων, συμβουλευσεῖς πολεμεῖν Ἀθηναίους; ὅταν, εἶπε, τοὺς μὲν νέους ἴδω τὴν τάξιν βουλομένους φυλάττειν, τοὺς δὲ πλουσίους εἰσφέρειν, τοὺς δὲ ρήτορας ἀπέχεσθαι κλέπτειν τὰ δημόσια»* [δηλ.: Πότε λοιπόν, ὦ Φωκίων, θὰ συμβουλεύσῃς τοὺς Ἀθηναίους νὰ πολεμοῦν, ἀπήντησεν, ὅταν δῶ οἱ μὲν νέοι νὰ θέλουν νὰ φυλάττουν τὴν τάξιν, οἱ δὲ πλούσιοι νὰ εἰσφέρουν καὶ οἱ ρήτορες (σημ.: πολιτικοί) νὰ ἀπέχουν νὰ κλέπτουν τὸ Δημόσιο].

Σήμερα ἡ ἀπάντησις εἶναι ὁμοία. Διὰ νὰ φθάσωμεν ἐκεῖ, θ' ἀντλήσωμεν ἀπὸ τὶς ρίζες μας καὶ θὰ μεγαλουργήσωμεν πρὸς ὄφελος ὅχι μόνον ἡμῶν, ἀλλὰ ὅλων καὶ τῶν ἐχθρῶν μας.

Δὲν ὑπάρχει παρὸν καὶ μέλλον γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἂν δὲν ξέρῃ τὸ παρελθόν της. Ὁ «Δαυλός» ἀγωνίζεται νὰ τὸ ἀνασύρῃ κάτω ἀπὸ τὸν ὄγκο τοῦ ψεύδους καὶ τῆς λησμονιᾶς καὶ νὰ τὸ ἀναστηλώσῃ. Ἀξίζει καὶ εἶναι συμφέρον τοῦ καθενός, Ἑλλήνος ἢ μὴ, νὰ συμπαρασταθῇ στὸν σκληρὸν αὐτὸν ἀγῶνα.

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΕΝΑ ΦΙΛΟ

‘Αείμνηστε ‘Ηλία,

‘Η είδησι τοῦ θανάτου σου ἔπεσε σὰν κεραυνὸς στοὺς γνωστοὺς καὶ φίλους σου. Κανένας μας δὲν πίστευε, ὅτι θὰ μᾶς ἄφηνες τόσο γρήγορα καὶ τόσο ἀπρόοπτα. ‘Η δραστηριότητά σου μέχρι τὴν τελευταία στιγμή, οἱ ἐπαφές σου μὲ φίλους, οἱ κοινωνικὲς σου σχέσεις καὶ ἡ ὅλη σου συμπεριφορὰ δὲν ἄφηναν καμμιὰ ὑποψία, ὅτι θὰ συνέβαινε τὸ ἀναπάντεχο τοῦ πρόωγου θανάτου σου. Γνωστοὶ καὶ φίλοι συγκλονιστήκαμε ἀπὸ τὴν ἀπρόσμενη εἶδησι. ‘Όλοι ὅσοι γνωρίζαμε τὸ πρόβλημα τῆς ὑγείας σου πιστεύαμε, ὅτι θὰ ξεπερνοῦσες τὸν κίνδυνο, γιατί σε βλέπαμε ψύχραιμο μὲ ἀκμαῖο ἡθικὸ καὶ ὑπερβολικὰ αἰσιόδοξο. Δὲν πιστεύαμε, ὅτι θὰ λύγιζες. ‘Αλλὰ ἡ ὑπουλὴ ἀρρώστια σὲ εἶχε τόσο ὑπονομεύσει, ὥστε σὲ κατέβαλε καὶ μάλιστα γρήγορα. ‘Ο ἀδυσώπητος χάρος, ζηλότυπος ὅπως πάντα, ἐζήλεψε τὴν λεβεντιά σου, τὴν ὑπερηφάνειά σου καὶ τὴν ἀγάπη σου γιὰ τὴν ζωὴ καὶ ἐπέπεσε μὲ μανία ἐναντίον σου καὶ σὲ κατέβαλε, τὸν γίγαντα. ‘Εφυγες ὅμως ὑπερήφανα, χωρὶς πόνο, ἡρεμος, νηφάλιος καὶ χωρὶς τίς ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας στὸ τέρμα τῆς ζωῆς, ποῦ ἐσύ, εἶμαι βέβαιος, τὸ ἐγνωρίζεις καὶ τὸ περιμένεις.

‘Αείμνηστε ‘Ηλία, θεωρῶ ἀνήμπορο τὸν ἑαυτό μου νὰ περιγράψῃ τις ἀρετές σου, τὰ χαρίσματά σου, τὴν πνευματικὴ σου καλλιέργεια, τὴν εὐγένειά σου, τὴν καλωσύνη σου, τὴν ἀνθρωπιά σου, τὴν ψυχικὴ σου δύναμι, τὴν ἀρχοντιά σου καὶ γενικὰ τὰ προσόντα ποῦ σὲ κοσμοῦσαν καὶ σὲ ἔκαναν ἀγαπητό, συμπαθὴ καὶ ἀποδεκτὸ ἀπὸ ὅλους, πολὺ γνωστοὺς καὶ λίγους γνωστούς. ‘Υπῆρξες ἕνας γίγας σωματικῶς, πνευματικῶς, ψυχικῶς καὶ ἠθικῶς. ‘Ησούνα ὑπόδειγμα ἐντιμότητος, ἀξιοπρέπειας καὶ εὐπρέπειας.

Τὰ δύο τελευταῖα χρόνια, ποῦ ἀσχολήθηκες μὲ τὴν συγγραφὴ τοῦ μοναδικοῦ στοῦ εἶδους τοῦ βιβλίου μὲ τίτλο «‘Ιστορία Γενέσεως τῆς ‘Ελληνικῆς Γλώσσας», ἔδειξες ζωτικότητα, ἐργατικότητα, ἀντοχή καὶ δύναμι πρωταγωνιστοῦ στὸν στίβο τῆς γλωσσολογίας καὶ μὲ τίς ἀπουκαλύψεις σου γιὰ τὸ ἐργαλεῖο αὐτὸ ποῦ λέγεται ‘Ελληνικὴ Γλῶσσα, τὴ «μητέρα ὅλων τῶν γλωσσῶν», κατέπληξες καὶ τοὺς ἐπαίοντας. Τὸ βιβλίο σου αὐτὸ γραμμένο μὲ παλμὸ καὶ ἐθνικὴ ἔξαρσι κρατᾷ ἀδιάπτωτο τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ὁποιοδήποτε ἀναγνώστη καὶ πλημμυρίζει τὴν ψυχὴ του μὲ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια καὶ θαυμασμό γιὰ τὴν πνευματικὴ μας κληρονομιά.

Τί ἄλλο θὰ μπορούσε νὰ προσθέσῃ κανεὶς στὸν περιωρισμένο χρόνο; Νομίζω τίποτε.

‘Ησούνα ἕνας ἀκαταπύνητος σκαπανέας, ποῦ ἔσπερνες ἀγάπη στὸ μίσος, πίστη στὴν ἀμφιβολία, ἐλπίδα στὴν ἀμφιβολία, φῶς καὶ γνῶσι στὴν ἀμάθεια, χαρὰ στὴν λύπη καὶ παρηγοριά στὴν δυστυχία. Μὲ ὁμιλίες, συνομιλίες, συζητήσεις καὶ τὰ δημοσιεύματά σου χάριζες τὸν ψυχικὸ σου πλοῦτο καὶ σκόρπιζες ἀγάπη, καλωσύνη καὶ αἰσιοδοξία. Στὶς συναναστροφές σου ἡσούνα εὐγενικός, εὐθύς, εὐκρινής, ἡμέτερος καὶ πάντα αἰσιόδοξος. Κάποτε σὲ ἐρώτησα, ἂν κουράζεσαι μὲ τὴν συγγραφὴ τοῦ τελευταίου βιβλίου σου καὶ μοῦ ἀπῆντησες γεμάτος ζωὴ καὶ αὐτοπεποίθησι: «‘Ακουσε, φίλε Γιῶργο, ἡ γλῶσσα δὲν εἶναι σπάθη καὶ ὅμως κόβει. ‘Αν θέλεις νὰ κῆνῃς πρόβλεψι γιὰ ἕνα χρόνο, σπείρε σπόρους. ‘Αν γιὰ δέκα χρόνια, φύτεψε δένδρα. ‘Αν γιὰ μιὰ δολοκλήρη ζωὴ, καλλιέργησε ἀνθρώπους, γράψε ὠφέλιμα βιβλία. Τὰ βιβλία, πρέπει νὰ γνωρίζεις, δίνουν φωνὴ καὶ στοὺς νεκρούς». ‘Αλησμόνητε ‘Ηλία, μὲ πόσο πάθος πίστευες σ’ αὐτά. ‘Ηταν βίωμά σου. Κάποτε ἄλλοτε, ἴσως πρὸ ἐξαμήνου, σὲ κάποιο περίπατο στὴν πλατεία τῆς γειτονιάς μας, ποῦ θέλησα νὰ σοῦ πῶ τί εἶναι ἡ λεβεντιά, μὲ σταμάτησες, ἔβγαλες ἀπὸ τὴν τσέπη σου ἕνα ἀπλὸ σημείωμα καὶ μοῦ τὸ διάβασες. ‘Ηταν ὁ δεκάλογος τῆς λεβεντιάς. ‘Ελεγε: «Νὰ στέκεσαι: στοὺς ἄλλους χαμογελαστός: στὸν ἑαυτό σου αὐστηρός: στὴν ἀνάγκη γενναῖος: στὴ βιοπάλη πρόσχαρος: στὶς ἀντιξοότητες ἀπτόητος: στὶς πεποιθήσεις σου ἐδραῖος: στὶς μικρότητες ἀγέρωχος: στοὺς εὐτελεῖς γενναϊόψυχος. ‘Όταν σὲ χειροκροτοῦν, ἀπαθής: ὅταν σὲ σφυρίζουν, ἀσάλευτος».

Στὴν πονεμένη σου σύζυγο Μαρίκα, ποῦ στάθηκε βράχος δίπλα σου σὲ ὅλο τὸ διάστημα τῆς περιπέτειάς σου καὶ στοὺς συγγενεῖς σου εὐχομαι καλὴ παρηγοριά καὶ νὰ ζήσουν, γιὰ νὰ σὲ θυμῶνται.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη, ἀδελφε ‘Ηλία.

Γ. ‘Αναγνωστόπουλος

‘Αγίας Λαύρας 24 ΑΘΗΝΑΙ 111 41

ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ ΠΟΥ ΧΑΡΑΞΕ Ο ΗΛΙΑΣ Λ. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

“Όσο κι ἂν τὸ σύνολο τῶν ἰσχυόντων ρευμάτων, ἰδεῶν, καταστάσεων καὶ προσώπων τῆς ἀντιδημιουργικῆς πολιτικοπνευματικῆς ζωῆς τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ Τόπου ἀντιμετώπισαν τὸ ἔργο τοῦ Ἡλία Τσατσόμοιρου ὄχι ἀπλῶς μὲ τὴν «μέθοδο τῆς σιωπῆς» ἀλλὰ μὲ τὴν συκοφάντηση καὶ τὴν δικολαβίστικη «ἀπόρριψη» του. τὸ ἔργο αὐτὸ ἀποτελεῖ πραγματικὴ βραδυφλεγὴ βόμβα στὰ θεμέλια τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ ψεύδους, τοῦ δογματισμοῦ καὶ τοῦ Παρα-λόγου. Τὸ ἔργο τοῦ Τσατσόμοιρου, ὅπως καὶ γενικὰ τὶς ἔρευνες ποὺ ἀπὸ τὸν «Δαυλὸ» καὶ διὰ τοῦ «Δαυλοῦ» οἱ συνεργάτες του παρουσιάζουν, δὲν ὑπάρχει δύναμη νὰ τὶς «θάψῃ». ὅπως μὲ σκοταδιστικὴ κυνικότητα δηλώνουν (καὶ προσπαθοῦν νὰ κάνουν) οἱ διάφοροι κύκλοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὀρισμένοι ἀνήκουν στοὺς λεγόμενους πνευματικούς, ἐπιστημονικούς καὶ ἐκπαιδευτικούς ταγούς... Καὶ τοῦτο, διότι ἀπλῶς τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι προϊόν ἐλευθέρης καὶ ἀδογματίστης κι ἑλλογῆς ἀναζητήσεως, ποὺ δὲν ὑπηρετεῖ καμμιὰ σκοπιμότητα παρὰ μόνον τὴν δίψα τῆς ἀλήθειας.

Σ’ ἓνα τόπο, ὅπως ἡ σημερινὴ Ἑλλάς, ὅπου δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ἔρευνα καὶ καμμιὰ ἀναζήτηση (οὔτε ἀπὸ τὸ Κράτος οὔτε ἀπὸ τοὺς ἐπιστημονικούς φορεῖς οὔτε ἀπὸ τὰ Πανεπιστήμια οὔτε ἀπὸ κανέναν ἄλλον — καὶ μὴν αὐταπατάσθε περὶ τοῦ ἀντιθέτου...), ἡ ἐρευνητικὴ κι ἀναζητητικὴ προσπάθεια ποὺ γίνεται στὸν «Δαυλὸ» εἶναι μοιραῖο ἀφ’ ἑνὸς νὰ προκαλῇ τὸ μῖσος τοῦ Σκοταδισμοῦ καὶ ἀφ’ ἑτέρου νὰ συσπειρώνῃ γύρω ἀπὸ τὸ περιοδικὸ τὰ ἐνεργὰ πνεύματα καὶ τὶς φωτεινὲς συνειδήσεις ποὺ συνθλίβονται μέσα στὸ ἀσφυκτικὸ πλαίσιο τῆς βαρβαρότητας καὶ τῆς γενικῆς παρακμῆς. Μεταξὺ τῶν ἐπιτευγμάτων τῶν ἐλευθέρων ἐρευνητῶν ποὺ βρίσκονται πρὸς ἀνακοίνωσιν στὸ πνευματικὸ θησαυροφυλάκιο τοῦ «Δαυλοῦ» διαλέξαμε καὶ παρουσιάζομε κατωτέρω τρία πρωτοποριακὰ καὶ ριζοσπαστικὰ ἀνέκδοτα κείμενα ποὺ προῆλθαν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἀπὸ τοὺς ἐρεθισμοὺς καὶ τοὺς πνευματικοὺς κραδασμοὺς ποὶ προκάλεσε μὲ τὶς ἔρευνές του ὁ μακαριστὸς μεγάλος ἐταῖρος καὶ συμπολεμιστὴς μας. Καὶ τὰ τρία εἶναι γραμμένα ἀπὸ μὴ εἰδικούς (οἱ «εἰδικοί» μόνον περὶ τὴν ἀθλιότητα τυρβάζουν), τὸν κ. Βασίλειο Κατσιαδράμη πολιτικὸ μηχανικὸ, τὸν κ. Διαμαντῆ Κούτουλα φιλόλογο τοῦ 3ου Λυκείου Θήβας καὶ τὸν κ. Λάζαρο Πολυμενάκο γεωλόγο-σεισμολόγο.

Καὶ οἱ τρεῖς εἶναι ἡλικίας κάτω τῶν 30 ἐτῶν.

Δ.Ι.Λ.

1. — Ἡ Ἑλληνικότητα τοῦ γράμματος Δέλτα

Εἶναι γνωστὴ ἡ ἄποψη ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζουν τὴν «σημιτικὴν» καταγωγὴ τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου. Τὰ γράμματα εἶναι τὰ ἀρχικὰ γράμματα τῶν λέξεων, τῶν ὁποίων τὸ νόημα ἀποδίδεται διὰ τοῦ σχήματος τοῦ γράμματος. Ἔτσι τὸ γράμμα Δέλτα,

σύμφωνα με την ανωτέρω άποψη, είναι το πρώτο γράμμα της εβραϊκής λέξεως *Δέλτ* ή *Δέλθ* (που σημαίνει θύρα), το οποίο παριστά την τριγωνική θύρα της σκηνής των Έβραίων νομάδων. Η δε λέξις *Δέλτα* δεν αιτιολογείται διά της Έλληνικής Γλώσσης και παρελήφθη ως έχει από των σημειτών¹, κατά τον χρόνο παραλαβής του αλφαβήτου, περί το 1100 π.Χ.¹. Συμφώνως με την ανωτέρω άποψη, θα πρέπει ή λέξις *Δέλτα* να είναι άφ' ένος μὲν έντελώς ξένη πρὸς τὴν Έλληνική Γλῶσσα, άφ' έτέρου δὲ ή ρίζα *Δελ-* να άπουσιάζη από το έλληνικό λεξιλόγιο.

Έντυφόντας στὸ θέμα με τὴν βοήθεια μερικῶν λεξικῶν περιέπεσα από άπορίας εἰς άπορίαν, καὶ ἐκπληξέως εἰς ἐκπληξιν, ὅσον άφορᾷ τὸ «*ἀνεξελλήνιστον Δέλτα*»¹, τὸ ὁποῖον, τόσον αὐτὸ ὅσον καὶ ή ρίζα *Δέλ-*, παρουσιάζονται ὄχι ξένα, ἀλλὰ ἔχοντα ἄμεσον σχέσηιν με τὴν Έλληνική Γλῶσσα. Ὅπως κατωτέρω αναφέρεται, ἐκ λέξεων Έλληνικῶν προκύπτουν τὰ *Δέλτα*, *Δέλτος* ἀλλὰ καὶ τὸ ἀριθμητικὸν *Τέταρτος*. Αἱ λέξεις αὗται ἔχουν ἄμεσον ἢ ἔμμεσον σχέσηιν μετὰ τοῦ δέρματος. Χωρὶς νὰ ἔχω εἰδικές γνώσεις γλωσσολογίας, ἐπιτρέψτε μοι νὰ παρουσιάσω μία άποψη τῆς Έλληνικῆς καταγωγῆς τοῦ γράμματος *Δέλτα* διὰ παρατηρήσεων ἐκ τῆς Έλληνικῆς Γλώσσης καὶ τῶν πρωτοελληνικῶν γραφῶν (Γραμμική Β, Δίσκος τῆς Φαιστού). Θά ἤμουν δὲ ὑπόχρεως ἔναντι οἰασδήποτε καλοπίστου κριτικῆς.

1: Σὰν εἰσαγωγή, ἐκκινούντες ἐκ τοῦ *Δέλτα*, ἔχομεν:

Δέλτα (ἀντικατάσταση λ ὑπὸ ρ) > *Δέρτα* (ἀντικατάσταση ὀδοντικού δ ὑπὸ τ) > *Τέρτα* (ἀντιμετάθεση τ, ρ) > *Τέτρα* (καὶ ἂν τὸ *Τέτρα* τὸ γράψουμε κατὰ τὸν τρόπον τῆς γραμμικῆς Β) > *Τέτερα* = *Τέτορα* = *τέσσερα*. Δηλαδή *Δέλτα* > *Τέτερα* = *τέσσερα*. Περιέργως άφ' ένος μὲν τὸ *Δέλτα* ἐκφράζει κατὰ τὸν Έλληνικὸν τρόπο παραστάσεως τῶν ἀριθμῶν τὸ *Τέσσερα*, τοποθετημένο τέταρτο στὴ σειρά τῶν γραμμάτων, άφ' έτέρου δὲ ἐκ τοῦ ὀνόματός του, ὡς ανωτέρω ἐδείχθη, προκύπτει αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀριθμητικόν.

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμητικοῦ *Τέταρτος* προκύπτει τὸ *Δέλτα* καὶ τὸ *Δέλτος*. Πράγματι ἐκ τοῦ *Τέ-τα-ρτος* καθ' ἄλλολογίαν προκύπτει *Τέρτος* > *Δέρτος* > *Δέλτος* > *Δέλτα*. Τοιούτου εἶδους συντομογραφίαι, δηλ., *Τέ-τα-ρτος* = *Τέρτος*, εἶναι συνήθεις στὴν Έλληνική Γλῶσσα, π.χ. *Δίφορος* > *Δίφρος*², *Τεσσαράκοντα* > *Σαράντα*, *πρόβατα* > *πράτα*. Η ανωτέρω δὲ συντομογραφία *Τέρτος* τοῦ *Τέταρτος* μαρτυρεῖται, ὡς κατωτέρω αναφέρεται, καὶ στὴν Κρητομυκηναϊκὴ Γραμμικὴ Γραφή Β³.

Τὰ ανωτέρω κατὰ τὴν προσωπικὴ μου άποψη δὲν ἀποτελοῦν ἀπλὴν σύμπτωσιν, ἀλλὰ σχετίζονται με τὴν καταγωγή καὶ τὴν δημιουργία ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐλλήνων τόσον τοῦ γράμματος *Δέλτα* εἰδικῶς, ὅσον καὶ τοῦ αλφαβήτου γενικώτερον. Κατωτέρω ἐπιχειρεῖται νὰ συσχετισθῇ τὸ ὄνομα τοῦ γράμματος *Δέλτα* καὶ τὸ *Δέλτος*, καθὼς καὶ τὰ ἀριθμητικὰ *Τέταρτος* καὶ *Τετράς*, με τὴν ἔννοιαν τοῦ δέρματος. Ἀλλὰ ἄς συνεχίσουμε.

2: Ὡς ὑπαρξίς τῆς ρίζας *Δελ-* στὴν Έλληνική: Ὅπως διαπιστώνεται, ὑπάρχουν ἄρκετες λέξεις στὴν ἀρχαία Έλληνική, αἱ ὁποῖαι περιέχουν τὰς ρίζας *Δελ-*, *Δερ-*, *Δορ-*, *Τελ-*, *Τερ-*. (Αἱ ανωτέρω ρίζαι προέρχονται ἐκ τῆς ρ. *Δελ-* διὰ ἀντικαταστάσεως τοῦ δ ὑπὸ τοῦ τ καὶ τοῦ λ ὑπὸ τοῦ ρ, τὰ ὁποῖα, ὡς γνωστόν, ἐναλλάσσονται συχνὰ στὴν Έλληνική Γλῶσσα). Αἱ λέξεις αὗται σχετίζονται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως με τὴν ἔννοιαν τοῦ *δέρ-ματος*. Οὕτως ἔχομεν:

2.1: *Δέρ-μα*, *Δέρ-ρις*, *Δορ-ά*, *Τελ-αμῶν* (= δερμάτινος ἰμάς)¹, *Δέλ-φας* (= χοιρίδιον)², *Τέρ-φος* (= δέρμα: μαρτυρεῖται στὴν Κρητομυκηναϊκὴν Γραμμικὴν Β)³.

2.2: Ἐκ τοῦ *Τέρφος* (με ἀντικατάσταση τοῦ τ ὑπὸ τοῦ δ) > *Δέρφος* καὶ ἐξ αὐτοῦ *Δερ-φός* καὶ ἁ-*Δερ-φός*, δηλ. οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ δέρματος καταγόμενοι (ὅταν στίς παλαιότατες ἐποχὲς οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ἐνδεδυμένοι ἢ, τὸ αὐτό, περιβεβλημένοι με δέρματα). Ἀλλὰ ἁ-*Δερ-φός* = ἁ-*Δελ-φός*. Σχετικῶς με τὴν λ, ἁ-*Δελ-φός* εἶναι γνωστόν: Ἀ-*Δελ-φός* = ἁ+*Δελ-φός*¹. Ἀλλὰ *Δελ-φός* καὶ *Δολ-φός* ὀνομάζετο ἡ μήτρα τῆς γυναικός. Δηλαδή ἁ-*Δελ-φός*: ὁ ἐκ τῆς ἰδίας μήτρας καταγόμενος. Ὡς λέξις *Δελ-φός* = *Δολ-φός* σχετίζεται γλωσσολογικῶς ἀμέσως με τὴν ανωτέρω λέξιν *Τέρφος* > *Δέρφος* > *Δέλφος* > *Δελ-φός* > *Δολ-φός*. Δηλαδή ἡ αὐτὴ ἔννοια ἀποδίδεται διὰ λέξεως προερχομένης ἐκ δύο διαφορετικῶν πηγῶν, *Τέρφος* (δέρμα) καὶ *Δελφός-Δολφός* (μήτρα). Τοῦτο ὅμως σημαίνει καὶ ταυτότητα τῶν πηγῶν. Ἀλλὰ δύναται νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι καὶ ἡ μήτρα ὁμοιάζει πρὸς ἓνα ἀντεστραμμένο *Δέλτα* (τοῦ ὁποίου τὸ σχῆμα, ὅπως περαιτέρω αναφέρεται, ὁμοιάζει πρὸς ἓνα σχηματοποιημέ-

νο Δέρ-μα). Ἐάν λοιπὸν τὸ «ἀνεξελληνιστον Δέλ-τα»¹ δὲν ἔχη καμμίαν σχέσιν μετὰ τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, ἄρα καὶ ἡ ρίζα Δελ-θὰ εἶναι ξένη πρὸς αὐτήν, θὰ πρέπει δηλ. πρῶτα νὰ ἐδανείσθωσαν οἱ Ἕλληνες τὸ Δέλτα, ἄρα καὶ τὴν ρίζα Δελ- καὶ μετέπειτα νὰ ὠνόμασαν τὰ ἁ-Δέλ-φια μετὰ αὐτὸ τὸ ὄνομα. Προφανῶς ὅμως ὄχι. Ἁ-Δέλ-φια ὑπῆρχαν καὶ πρὶν δημιουργηθῇ τὸ Δέλτα καὶ τὸ ἀλφάβητον, ἡ δὲ ρίζα Δελ-, ὅπως εἴκοლა ἀπεδείχθη, εἶναι Ἑλληνικωτάτη. Ἐδῶ θὰ ἤθελα νὰ ἀναφέρω, ὅτι στὰ ἐβραϊκὰ ὁ ἀδερφὸς λέγεται *ἀχάβ*¹⁴.

Οὕτω ἂν ἑνὸς μὲν ἡ ἀνωτέρω σχέσις τῆς λ. Δελ-φὺς (μήτρα) πρὸς τὸ *Τέρφος* (δέρμα) τὸ ὁποῖον, ὡς ἀνωτέρω ἀναφέρθη, μαρτυρεῖται εἰς τὴν Γραμμικὴν Β, δηλαδὴ εἰς τὴν ἐποχὴν ἀπὸ 1450 ἕως 1250 π.Χ. κατὰ τὴν συμβατικὴν χρονολόγησιν, ἤτοι ἀρχαιότεραν ἐκείνης κατὰ τὴν ὁποίαν, ὑποτίθεται, ὅτι παρελήφθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὸ ἀλφάβητον (1100 π.Χ.), ἂν ἑτέρου δὲ ὁμοιότης τῆς μήτρας πρὸς ἓνα ἀντεστραμμένον Δέλ-τα (ἢ, ὡς κατωτέρω ἀναφέρεται, πρὸς ἓνα σχηματοποιημένον Δέρ-μα), δημιουργεῖ εὐλογα ἐρωτηματικὰ σχετικὰ μετὰ τὴν ὑποτιθεμένη μὴ Ἑλληνικὴ καταγωγὴ τοῦ γράμματος Δέλτα.

2.3: Στὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ εὐρίσκεται ἡ λέξις Δέρ-τρον¹, ἡ ὁποία σημαίνει τὴν μεμβράνη πού περιβάλλει τὰ ἐντόσθια (στὴν σύγχρονον Ἑλληνικὴ λέγεται «σκέπη»). Ἐκ τῆς λ. Δέρτρον προκύπτουν τόσον τὰ Δέλτα καὶ Δέλτος ὅσον καὶ τὸ ἀριθμητικὸν Τετράς. Ἡτοι ἔχομεν:

α. Ἐκ τοῦ Δέρτρον (κατ' ἀνομοίωσιν)² > Δέρτρον καὶ ἐξ αὐτοῦ (ἀντικατάστασις τοῦ δ ὑπὸ τοῦ τ) > Τέτρον > Τετράς. Κατὰ σειρὰν δηλ. Δέρτρον > Δέρτρον > Τέτρον > Τετράς.

β. Ἐκ τοῦ Δέρτρον (ἀντιμετάθεσις τοῦ ρ καὶ τοῦ τ) > Δέρτρον (ἀντικατάστασις τοῦ ρ ὑπὸ τοῦ λ) > Δέλτρον > Δέλτος > Δέλτα. Κατὰ σειρὰν δηλ. Δέρτρον > Δέρτρον > Δέλτρον > Δέλτος > Δέλτα.

2.4: Παρομοίως ἀνευρίσκωμεν τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν λέξιν Δερτὰ (= δαρτὰ, θύμα-τα)³, δηλ. γδαρμένα ἐκ τοῦ Δαρτός ἢ Δερτός, δηλ. γδαρμένος. (Πρβλ. «*δέρμα βοδὸς νεό-δαρτον*». Ὀδύς. 22, 363)⁴. Ἀλλὰ ἡ λέξις Δερτός, εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ λέξις Δέλτα (Δέλτος). Πράγματι Δερτός > Δελτός > Δέλτος > Δέλτα.

2.5: Συμφώνως πρὸς τὸν πίνακα τῆς φωνητικῆς ἀξίας τῶν σημείων τῆς Γραμμικῆς Γραφῆς Β κατὰ Ventris-Chadwick δὲν ὑπάρχει σημεῖον τὸ ὁποῖον νὰ ἀποδίδῃ τὸ λ. Τοῦτο, δηλ. τὸ λ, ἀποδίδεται διὰ τοῦ ρ. Οὕτως τὸ Δέλτα ἡμπορεῖ νὰ ἀποδοθῇ ὡς Δέρτα. Ἀλλὰ τὸ Δέρτα καθ' ἑαυτὸ εἶναι ἡ ἀνωτέρω λ. Δερτὸν τῆς παραγράφου 2.4. Ἐδῶ δύναιται νὰ ἀναφερθῇ, ὅτι ἡ διαφορὰ ἡ ὁποία παρουσιάζεται μεταξὺ τῶν λ. Δέρ-μα καὶ Δέρ-τα (ἢ, τὸ αὐτόν, Δέλ-τα) εἶναι μόνον τὸ γράμμα μ ἀντὶ τοῦ τ.

2.6: Ὅπως καθίσταται φανερόν ἐκ τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων 2.3, 2.4 καὶ 2.5, ἡ λ. Δέλτος ἀνευρίσκεται μαζί μετὰ τὴν λ. Δέλτα. Ὅπως κατωτέρω ἀναπτύσσεται, αἱ δύο αὗται λέξεις ἔχουν κοινὴν καταγωγὴν (ἐκ λέξεων αἱ ὁποῖαι σχετίζονται μετὰ τὸ Δέρ-μα) καὶ δὲν ἐδημιουργήθη ἡ λ. Δέλτος ἐκ τοῦ Δέλτα μετὰ τὴν ὑποτιθεμένη υἱοθέτησιν τοῦ ἀλφαβήτου ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλὰ ἂς δοῦμε ποῖαι εἶναι αἱ ἀπόψεις σχετικῶς μετὰ τὴν ἔννοια τῆς λ. Δέλτος.

α. Δέλτος: τριγωνικὴ πινακὶς πρὸς γραφὴν καὶ μετέπειτα καθοριστικὸν ὄνομα παντὸς στοιχείου γραφῆς⁵.

β. «...οἱ Ἕλληνες πῆραν τὸ ξενικὸ αὐτὸ ὄνομα μαζί μετὰ τὸ ἀλφάβητον καὶ τὴν κηρωμένην πινακίδα γραφῆς. Καὶ μέσα μὲν στὴν σειρὰ τῶν ἀκατανοήτων ὀνομάτων τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου τὸ κράτησαν ἀνεξελληνιστον καὶ ἄκλιτον σὰ δέλτα. Στὴν μεμονωμένην του χρήσιν ὅμως ἀνάμεσα σὲ λέξεις ἑλληνικὰς, δηλαδὴ σὰν ὄνομα τῆς κηρωμένης πινακίδος, τὸ ἐξελληνίσαν σὰν κλιτὸ δέλτος, ἢ καὶ τὸ μετέφρασαν σὰ θύρα ἢ δίδυρον ἢ δίπτυχον ἢ πτυκτὸν πίνακα...»¹.

Σχετικῶς μετὰ τὴν πρώτη ἄποψιν ἔχω νὰ ἐπισημάνω τὰ ἑξῆς:

α.1. Δὲν ἰσχύει νὰ διαπιστώσω ἐκ ποίων πηγῶν καὶ πῶς τεκμηριώνεται ἡ ἀνωτέρω πληροφορία σχετικῶς μετὰ τὸ τριγωνικὸν σχῆμα τῆς πινακίδος.

α.2. Προσωπικῶς θὰ μοῦ ἐφαίνετο ἐξαιρετικῶς παράδοξον νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ γράψῃ τις εἰς τριγωνικὴν πινακίδα, γράφων ἔτσι (εἰς διαρκῶς μεταβλητὸν μήκος γραμμῆς). Ἐπὶ πλέον ποῖος λόγος, νὰ δοθῇ τριγωνικὸν σχῆμα στὴν γραφικὴ ὕλη (ἐνέργεια περιττὴ, ἡ ὁποία καθιστᾷ τὴν γραφὴν περίπλοκον), ἐνῶ ὅλες οἱ γεγραμμένες πινακίδες (καὶ ὄχι μόνον στὴν

Ἑλλάδα) είχαν ὀρθογώνιο σχῆμα, ἐκτός τοῦ Δίσκου τῆς Φαιστοῦ: Ἡ ἄποψις ὅτι ἡ λ. *Δέλτος* ἀναφέρεται σὲ τριγωνικὴ πινακίδα γραφῆς ἀποτελεῖ, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἐκ τῶν ὑστέρων ἐσφαλμένην ἐρμηνείαν τῆς λ. *Δέλτος*, λόγῳ ἅφ' ἑνὸς μὲν τῆς γλωσσολογικῆς σχέσεως τῆς λ. *Δέλτος* πρὸς τὸ *Δέλτα*, ἅφ' ἑτέρου δὲ τοῦ τριγωνικοῦ σχήματος τοῦ γράμματος *Δέλτα*, ὅταν ἡ γνώση τῆς καταγωγῆς τόσον τοῦ *Δέλτα* ὅσον καὶ τῆς *Δέλτος* εἶχε χαθῇ. Ὡς πρὸς τὴν δευτέραν ἄποψιν, ὅτι δηλ. ἡ λ. *Δέλτος* προέρχεται ἐκ τοῦ *Δέλτα* καὶ ὅτι μὲ τὴν παραλαβὴν τοῦ ἀλφαβήτου παρελήφθη καὶ ἡ κηρωμένη πινακίδα γραφῆς, ἔχω νὰ παρατηρήσω τὰ ἑξῆς:

β.1. Ὅπως εἶναι γνωστόν, μεγάλος ἀριθμὸς στοιχείων Ἑλληνικῆς γραφῆς ἔχει εὐρεθῇ στὶς πινακίδες τῆς Γραμμικῆς Β. Ὅπως ἀναφέρει ὁ κ. Σιαμάκης¹: «Τὰ γράμματα ἔχουν γραμμὴ πολὺ λεπτὴ γιὰ πηλὸ κι ἐμφανίζουν κύρτωση μεγάλου βαθμοῦ. Αὐτὸ δείχνει, ὅτι οἱ Ἀχαιοὶ ἔγραφαν κυρίως μὲ χρωστικὴ γραφὴ σὲ μαλακὰς γραφικὰς ὕλες, διφθέρα, ὕψασμα, φλοιὸ φιλύρας, φύλλα φοίνικος... Διότι βέβαια δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ δεκτόν, ὅτι μόνον ἐπὶ τοῦ πηλοῦ ἔγραφον οἱ Μυκηναῖοι»¹¹. Οὕτως οἱ γραφεῖς ἀπλῶς ἐκ συνηθείας ἔδωσαν κυρτὸ σχῆμα στὰ συλλαβογράμματα, ἐπειδὴ ἔγραφαν κυρίως εἰς ἄλλες ὕλες. Ἄρα ἡ γραφὴ εἰς τὰς πινακίδας ἦτο περιστασιακὴ καὶ ὄχι μόνιμος.

3.2. Μεταξὺ τῶν διαφορῶν ὑλικῶν τὸ δέρμα (διφθέρα) ἀσφαλῶς θὰ κατεῖχε πρωτεύουσα θέσι, διότι ἅφ' ἑνὸς μὲν, ὅπως ἀποδεικνύουν αἱ πινακίδες τῆς Γραμμικῆς Β, ἦτο κοινόν, ἐντοπίας παραγωγῆς καὶ ἐν χρήσει ὑλικόν, ἅφ' ἑτέρου δὲ διότι τὸ δέρμα εἶναι ἀνθεκτικώτατον καὶ μπορεῖ νὰ ἐπαναχρησιμοποιηθῇ (εἶναι γνωστοὶ οἱ μεταγενέστεροι παλίμψηστοὶ κώδικες). Εἶναι γνωστόν ἐξ ἄλλου, ὅτι στὴν Κυπριακὴ διὰ τῆς λ. *διφθερ-αλοι-φός*¹² ἐννοεῖται ὁ γραμματοδιδάσκαλος, προφανῶς λόγῳ τῆς κυρίας χρήσεως τῶν κατεργασμένων δερμάτων (διφθερών) ὡς γραφικῆς ὕλης¹².

β.3. Ὅπως ἀνεφέρθη εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς παρούσης παραγράφου, ἡ λ. *Δέλτος* δύναται νὰ παραχθῇ ἐκ λέξεων αἱ ὁποῖαι ἀμέσως ἢ ἐμμέσως σχετίζονται μὲ τὸ δέρμα, ὡς ἡ λέξις *Δερτός* > *Δέρτος* > *Δέλτος*.

Ἐν συμπεράσματι πιστεύω πὺς δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ, ὅτι ἅφ' ἑνὸς μὲν ἡ λ. *Δέλτος* ἔχει ἑλληνικὴν καταγωγὴν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὑποστηρίζεται τόσον ἐκ τῆς λέξεως καθ' ἑαυτὴν (ἐνθ' ἄνωτέρω), ὅσον καὶ ἐκ τοῦ ὑλικοῦ γραφῆς (κατεργασμένου δέρματος), ἅφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ἡ μετέπειτα χρήσις τῆς λ. *Δέλτος*, ὡς δηλωτικῆς κάθε ὕλης γραφῆς, δηλώνει κατὰ τὴν γνώμην μου ἐπέκτασιν τῆς ἀρχικῆς ἐννοίας τῆς λέξεως καὶ σὲ ἄλλες ὕλες γραφῆς, ὡς συνήθως συμβαίνει μὲ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀρχικῆς ἐννοίας τῶν διαφορῶν λέξεων καὶ σὲ ἄλλες, καὶ ὄχι ἐξελληνισμό τῆς λ. *Δέλτα* ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς λ. *Δέλτος*, κατὰ τὴν ὑποτιθέμενην παραλαβὴν ἐκ τῶν σημιτῶν τόσον τοῦ ἀλφαβήτου ὅσον καὶ τῆς κηρωμένης πινακίδος γραφῆς, περὶ τῆς ὁποίας κατωτέρω.

β.4. Ὁ κ. Ἰωάννης Προμπονᾶς ἀναφερόμενος στοὺς Μυκηναῖους γραφεῖς ἀναφέρει: «Οὗτοι ἦσαν οἱ ἀνακτορικοὶ γραφεῖς καὶ ἀσφαλῶς ἐξεπαιδεύοντο εἰς σχολεῖα, ὅπως δεικνύει ἡ πολὺ μεγάλη ὁμοιομορφία τοῦ τρόπου συντάξεως τῶν πινακίδων καὶ τῆς χρησιμοποιομένης γλώσσης»¹¹ (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι τοῦ γράφοντος). Αὐτὸ δὲ γιὰ κείμενα (τῆς Κνωσοῦ), τὰ ὁποῖα ἐγράψαν ἀπὸ «ἐκατὸν περίπου γραφεῖς»¹¹. Ἐπομένως ἡ ὑπαρξὶς μαθητείας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν γραφὴν, εἶναι βεβαία τὴν ἐποχὴν τῆς Γραμμικῆς Β.

β.5. Τὸ πὺς ἐλέγοντο οἱ ἀνακτορικοὶ οὗτοι γραφεῖς εἶναι ἄγνωστον: «Ἴσως ἐδολοῦντο διὰ τοῦ α-το-πο: ἀλοιφός, ... Ἀλλ' οὐδὲν εἶναι βέβαιον»¹¹... Ἡ χρῆσις ἀκριβῶς τοῦ ἀλοιφῶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ «γράφω», ποὺ μαρτυρεῖται ἀποκλειστικὰ στὴν Κύπρο, δηλαδὴ σ' ἓνα τόπο ποὺ ὑπῆρξε σὲ πολλὰ θεματοφύλακας τῆς Μυκηναϊκῆς παράδοσης, κάνει, νομίζω, πιθανότερη τὴν ἐρμηνείαν τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀλοιφᾶς μὲ τὸ «γραφέας»¹².

Σχετικῶς μὲ τὸ ἀλοιφῶ ἰσχύει ἡ χρησιμοποίησις του καὶ ὑπὸ τὴν ἐννοιαν τοῦ ἐπιχρίω¹³. Ὅπως πιστεύω, γίνεται κατανοητόν, ἂν δεχθούμε καὶ τὴν συνέχειαν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης τῶν ἱστορικῶν μὲ ἐκείνην τῶν Μυκηναϊκῶν χρόνων, τὸ ἀλοιφῶ = ἐπιχρίω, ὑπὸ τὴν ἐννοιαν τοῦ γράφω, δύναται νὰ αἰτιολογηθῇ μόνον μὲ τὴν ἐπιχρῖσιν κάποιας πινακίδας μὲ κάποια ὕλη. Τοῦτο ἐπιβάλλουν αἱ ἀπαιτήσεις τῆς μαθητείας. Δηλαδὴ τῆς χρήσεως προχείρων ὑλῶν μὲ μικρὸ ἐργασιακὸ κόστος, αἱ ὁποῖαι θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπαναχρησιμοποιηθοῦν καὶ νὰ διορθωθοῦν. Ἐν μέρει αὐτὴν τὴν χρῆσιν εἶχον αἱ πῆλιναι πινακίδες τῶν ἀνακτορικῶν γραφῶν, αἱ ὁποῖαι ἠδύναντο νὰ διορθωθοῦν λόγῳ τοῦ εὐπλάστου τοῦ

πηλού, ὡλλὰ καὶ νὰ ἀνακυκλωθῶν καὶ νὰ ἐπαναχρησιμοποιηθῶν. Ἄλλὰ ἕνα παρεμφερὲς ὕλικόν, τὸ ὁποῖον συγκεντρώνει ἐπὶ μόνιμου βάσεως τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ πηλοῦ, εἶναι προφανῶς τὸ κερί. ὕλικόν καθόλου ἄγνωστον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην¹. Ὁ μόνος τρόπος, προκειμένου νὰ χρησιμοποιηθῇ τὸ κερί διὰ γραφικοῦς σκοποῦς, εἶναι ἡ ἐπιχρυσίς του εἰς ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν. Τοῦτο δὲ πιστεύω, ὅτι ὑπονοεῖται διὰ τοῦ Μυκηναϊκοῦ ἀλφειῶς ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐπιχρῖω καὶ κατ' ἐπέκτασιν τοῦ γράφω. Ἐπομένως εἶναι, ἐπιτραπέντ' μου νὰ πῶ, βέβαιον, ὅτι ἡ κηρωμένη πινακίδα γραφῆς ἦτο ἐν χρήσει ἤδη κατὰ τὴν Μυκηναϊκὴν ἐποχὴν, ἐποχὴν παλαιότεραν ἀπὸ τὸν ὑποτιθέμενον χρόνον παραλαβῆς τοῦ ἀλφαβήτου καὶ τῆς κηρωμένης πινακίδος γραφῆς ἐκ τῶν σημάτων κατὰ τὸ ἔτος 1100 π.Χ.

Τοῦναντίον, ἐάν γίνῃ παραδεκτόν ὅτι ἡ λ. *Δέλτος* προήλθεν ἐκ τοῦ *Δέλτα*, ὅταν οἱ Ἕλληνες παραλαβόντες τὸ ἀλφάβητον παρέλαβον καὶ τὴν μὲ δύο φύλλα κηρωμένη πινακίδα γραφῆς, τὴν ὁποῖαν ὠνόμασαν *Δέλτον* ἢ *Δίθυρον* (πτυκτόν πίνακα), ἐπειδὴ *Δέλι* σημαίνει θύρα στὰ σημεῖα καὶ ἐπομένως τὰ δύο φύλλα μεταφράζονται σὲ δύο θύρες (ἡτοι δίθυρον)², πρέπει νὰ καταστή καὶ ἀποδεκτόν, ὅτι οἱ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ἀνέπτυξαν ἰσχυρότατον πολιτισμὸν μὲ ἰδικὴν τοὺς γραφὴν καὶ οἱ ὁποῖοι ἔγραφον εἰς ποικιλίαν ὕλικῶν, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν δερμάτων ἢ *Δερτῶν* > *Δελτῶν* > *Δέλτων*, οὐδέποτε ἐσκέφθησαν νὰ ἐπιστρώσουν μία πινακίδα μὲ κερί καὶ περίμεναν νὰ διδασχῶν τοῦτο ἀπὸ τρίτους καὶ μάλιστα κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑποτιθέμενης παραλαβῆς τοῦ ἀλφαβήτου· αὐτὸ δὲ παρὰ τὰς παρεμφερεῖς ιδιότητας τῆς ἄσητης πινακίδας ἐκ πηλοῦ τῶν ἀνακτορικῶν γραφῶν — πρῶγμα, ὡς μοῦ ἐπιτραπῇ, ὃν ὄχι παράλογον, ὁπωσδήποτε ὁμῶς περιεργον.

Ὅπως λοιπὸν φαίνεται ἐκ τῶν μέχρι τώρα ἀναφερθέντων εἰς τὰς προηγουμένας παραγράφους ὡλλὰ καὶ εἰς τὴν συγκεκριμένην παράγραφο, καὶ ἡ λ. *Δέλτος* ἐχαρακτήριζε πιθανώτατα τὴν ἐκ δέρματος ὕλην γραφῆς καὶ ἡ κηρωμένη πινακίδα γραφῆς ὑπῆρχεν ἤδη εἰς τὴν Μυκηναϊκὴν ἐποχὴν ἥτοι τὸν 14-13ον π.Χ. αἰῶνα, δηλαδὴ εἰς ἐποχὴν παλαιότεραν τῶν χρόνων τῆς ὑποτιθέμενης εἰσαγωγῆς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τοῦ ἀλφαβήτου κατὰ τὸ 1100 π.Χ.

3: Στὴν Κρητομυκηναϊκὴ Γραμμικὴ Γραφὴ Β ἔχει διαπιστωθῇ τὸ σύμβολον $\frac{2}{2}$. Ὁ κ. Ν. Μασουρίδης ἀναφέρει³: «β) ὅτι τὸ σύμβολον $\frac{2}{2}$ ἀποτελεῖται ἐκ δύο ἐπαλλήλων 2 = τε, δύναται συνεπῶς νὰ ἀναγνωσθῇ τε-τε, ἥτοι *τέρ-τη, η, ἐκ τοῦ τετάρτη, ἢ (ἀπλολογία) = 1, 4 καὶ γ) ὅτι εἰς τὸ μυκηναϊκὸν σύστημα βαρὺν τὸ σύμβολο $\frac{2}{2}$ παριστάνει τὸ 1/4 τοῦ #, ... Πιθανὸς ἐπὶ δερμάτων τὸ $\frac{2}{2}$ παριστάνει τὸ 1, 4 τοῦ ὅλου δέρματος». Παρουσιάζεται λοιπὸν ὁ τύπος Τέρτος ὡς σύντησις καὶ ἀπλολογία τοῦ Τέταρτος καὶ μάλιστα ἐπὶ δερμάτων. Ἐκ τοῦ Τέρτος δὲ πολὺ εὐκόλῳ προκύπτει τὸ *Δέλτα*, ὡς προανεφέρθη, *Τέρτος* > *Δέρτος* > *Δέλτος* > *Δέλτα*. Ἦτοι πάλιν παρατηρεῖται ἡ ἄμεσος σχέσις τῶν *Δέλτα*, *Δέλτος* καὶ *Τέσσαρα*. Ἀλλ' ἀπλολογία περιέχουσα τὸ Τετράς εἶναι ἡ λ. *Τράπεζα*, περὶ τῆς ὁποίας κατωτέρω.

4: *Τράπεζα* < *τετρά-πεζα καθ' ἀπλολογίαν, ἐν τοῖς βοιωτ. *τρέπεδδα*⁴. Ἡ λέξις πιθανῶς ἔχει συντηθῇ ἐκ τοῦ *τετράπεζα*, ὅθεν ἐρώτησις, «καὶ πόθεν ἐγὼ τρίπων τράπεζαν λήψομαι»⁵. Ἡ λ. *Τράπεζα* ἐννοιολογικῶς ταυτίζεται μὲ τὸ φαγητόν, ἀφοῦ πάνω της τρώμε. Στὸ 114ο τεῦχος τοῦ «Λαυλοῦ» ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος αἰτιολογεῖ τὴν καταγωγὴν τῆς λέξεως ἐκ τοῦ *τρά-γω* (τρώγω) καὶ *πέδη*, ἀφοῦ ὑπάρχουν τράπεζες καὶ μὲ λιγότερα ἀπὸ τέσσαρα πόδια ἢ καὶ καθόλου, π.χ. ἕνα δῆμα ἀλωμένο. Θεωρεῖται δηλαδὴ κατὰ τὴν ἄποψιν τοῦ Τσατσόμοιρου, ὅτι ἡ λ. *Τρά-πεζα* δὲν ἀποτελεῖ ἀπλολογίαν τοῦ *Τετράπεζα*, ἀλλὰ τὸ συνθετικὸν *τρα-* ὑπάρχει αὐτοτελὲς καταγόμενον ἐκ τοῦ *τρά-γω*. Ἡ ἄποψις ἡ ὁποία διατυπώνεται ἔδω εἶναι, ὅτι ἡ λ. *τράπεζα* μεταφέρει ἐπίσης τὴν πληροφορίαν, ὅτι ἡ τροφή παρέχεται ἐκ τῶν τετραπόδων, δηλ. ἐκ τῶν ζώων μὲ τὰ τέσσαρα κύρια ἄκρα, τὰ ὁποῖα φέρουν δῆμα (δηλ., *δερμιο-πόδα* κατὰ τὸ *δερμα-τόπτερον* = τάξις ἐντόμων) καὶ αὐτὸ σὰν κατάλοιπο παναρχαιῆς ἐποχῆς, ὅποτε τὸ τετράποδο ἀποτελοῦσαν κύρια πηγὴ τροφῆς. Τὸ συνθετικὸν *τρά-* τῆς λ. *τρά-πεζα*, συμφώνως πρὸς τὴν παρούσα ἄποψιν, κατάγεται καὶ ἐκ τῶν ἐννοιῶν τοῦ δέρματος.

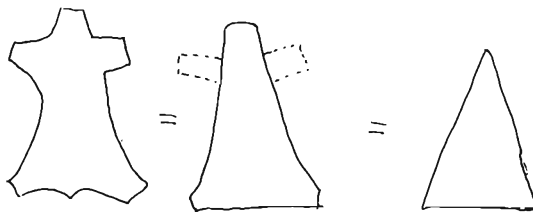
Τὸ ἀριθμητικὸν *τέτορα* (τέσσαρα) μαρτυρεῖται στὴν Γραμμικὴ Β, π.χ. στὶς λέξεις *τε-το-ρο-πο-το* = ὁ ἔχων τέσσαρας πόλους⁶ καὶ στὴν λέξιν *τε-το-ρό-τε* = ὁ ἔχων τέσσαρα ὠτά⁷. Ἡ λ. *τράπεζα*, ἐάν κατήγετο ἐκ τοῦ τετράπεζα, πιθανώτατα θὰ ἐλέγετο *τε-το-ρό-πε-ζα*. Ἀντ' αὐτῆς μαρτυρεῖται ἡ λέξις *τό-πε-ζα*^{8, 9} = *τόρπεζα*. Βεβαίως τὸ *τόρπεζα* δύναται νὰ

ἀποτελεῖ ἀπλολογία τοῦ *τε-τορόπεζα*. Δύναται ὁμως νὰ ὑπάρξη αὐτοτελῶς ὡς ἀκολούθως: *Τόρπεζα* = *Δόρπεζα* = *Δορ* + *πέζα* = *Δορά* + *πεζά*, δηλ. τὸ ἐκ δοράς, δηλ. δέρματος, καὶ ποδῶν ἀποτελούμενον. Στὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς Βρετάννης (Bretagne), ἐνθα ὑπάρχουν τὰ γνωστὰ μεγαλιθικὰ μνημεῖα Dolmen (Ντόλμεν), “Dolmen” σημαίνει λιθινὴ τράπεζα, ἐκ τοῦ *Dol* = τράπεζα καὶ *men* = λιθινός¹⁰. Ἀλλὰ τὸ *Dol* = τράπεζα ἐνθυμίζει τὸ *Δόλ* > *Δορ*, δηλ. τὴν δορά! Ἐνῶ λοιπὸν μαρτυρεῖται ὁ τύπος *τόρ-πε-ζα* ἐκ τοῦ *Δο-ρά* (κατὰ τὴν παρούσαν ἀνάπτυξιν), μετέπειτα ἐμφανίζεται ὁ τύπος *τράπεζα* (ὑποτίθεται ἐκ τοῦ *Τετράς*).

Συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω καὶ κατὰ τὴν ἄποψή μου, φαίνεται ἡ ἐμπλοκὴ τῶν ἐννοιῶν καὶ συνεπῶς καὶ τῶν λέξεων *Δορά* (γενικῶς τὸ δῆρμα) καὶ *Τέσσερα*, ὅπου τὸ ἀριθμητικὸν *Τετράς*, *Τέτορα*, *Τέσσερα* προέρχεται ἐκ τῶν συναφῶν ἐννοιῶν τοῦ δέρματος. Δηλαδή ἡ λ. *Τράπεζα* δὲν ἐσχηματίσθη σὲ ἐποχὲς ποὺ εἶχε καθιερωθῇ πλέον τὸ ἀριθμητικὸν *Τετράς*, ἀπομακρυνθὲν γλωσσολογικῶς ἐκ τῆς ἀρχικῆς τοῦ καταγωγῆς καὶ ἡ τράπεζα ὡς ἐπιπλὸν ἀπέκτισεν τέσσερα στιηρίγματα (πόδια), ἀλλὰ ἀπλῶς ὁ ἀρχικὸς τύπος τῆς λέξεως, ἵχνης τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ λ. *Τόρπεζα*, ἡ ὁποία ἐξελίχθη εἰς *Τράπεζα*, ἔλκει τὴν καταγωγὴν ἐκ τῶν συναφῶν ἐννοιῶν τοῦ δέρματος (*Δορά*, *Δέρρις*, *Δέτρον* κ.τ.λπ.), ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀριθμητικὸν *Τετράς* ἔχει ἄμεση καταγωγὴ ἐκ τῶν συναφῶν λ. καὶ ἐννοιῶν τοῦ δέρματος.

5: Στὴν Γραμμικὴ Β ὑπάρχει τὸ ἰδεόγραμμα τῆς χωρητικότητος τῶν ὑγρῶν καὶ στερεῶν Δ^1 ἢ Δ^2 . Ἰσχύει $1 \Delta = 4 \Delta^1$. Τὸ Δ^1 λοιπὸν περιέχει τὴν ἐννοία τοῦ 4, τὸ σχῆμα τοῦ δὲ ὁμοιάζει καὶ μὲ τὸ Δ ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ 4. (Τὸ ἀριθμητικὸν 4 ἀποτελεῖ ἐξέλιξιν τοῦ Δ). Στὶς πινακίδες τῆς Γραμμικῆς Β ἐμφανίζεται τὸ ἰδεόγραμμα Δ^1 , τὸ ὁποῖον παριστᾷ τὸ δῆρμα¹¹. Τοῦτο δύναται νὰ ἀπλοποιηθῇ ὡς ἐξῆς: $\Delta^1 = \Delta^2 = \Delta$. Ἐδὼ θὰ ἤθελα νὰ ἀναφέρω τὴν ὁμοιότητα τοῦ συμβόλου τῶν πινακίδων καὶ τοῦ Δ^1 , τὸ ὁποῖον παριστᾷ τὸ ἐβραϊκὸν Δ τὴν ἐποχὴ τοῦ Δαυὶδ (περίπου τὸ 1000 π.Χ.)¹². Ὅπως φαίνεται, ὑπάρχει ἄμεσος σχέσις μεταξὺ τοῦ Δ -ἔλτα ὡς σχήματος, τοῦ ἰδεογράμματος Δ^1 τοῦ δέρματος, ὅπως τοῦτο ἐμφανίζεται στὶς πινακίδες καὶ τοῦ ἰδεογράμματος Δ , τὸ ὁποῖον περιέχει τὴν ἐννοίαν τοῦ 4. Ἀηλ. τὸ Δ^1 σχετίζεται μὲ τὸ $\Delta = [\Delta] = 4$.

6: Στὸν Δίσκου τῆς Φαιστοῦ παρουσιάζεται ὁμοίως τὸ ἰδεόγραμμα τοῦ δέρματος μὲ διευρυμένο τὸ κάτω μέρος, λεπτὸ τὸ ἄνω καὶ μὲ ἐμφανῆ τὰ τέσσερα κύρια ἄκρα. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἰδεογραμμάτων τοῦ Δίσκου τῆς Φαιστοῦ καὶ τῶν τῆς Γραμμικῆς Β ὀφείλεται κατὰ κύριον λόγον ἀφ' ἑνὸς μὲν στὴν προσεγμένη καὶ καλλιγραφικὴ γραφὴ τοῦ Δίσκου, ἀφ' ἑτέρου δὲ στὴν πρόχειρὴ γραφὴ τῶν γραφέων τῆς Γραμμικῆς Β. Τὸ περιγράμμα τοῦ ἰδεογράμματος τοῦ Δίσκου τῆς Φαιστοῦ δύναται νὰ ἀποδοθῇ δι' ἑνὸς Δ -ἔλτα:

7: Ἀνωτέρω ἀνεφέρθη ἡ ἄμεσος σχέσις τοῦ ἀριθμητικοῦ *Τέτορα*, *Τέταρτος* καὶ τοῦ Δ -ἔλτα, ὅπως τοῦτο ἀποδεικνύει ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα. Παρομοία σχέσις δὲν ὑπάρχει στὴν ἐβραϊκὴ γλῶσσα, στὴν ὁποία τὸ ἀριθμητικὸν *Τέσσερα* λέγεται *Arba*¹³ (προφέρεται ἄρβα), τὸ ὁποῖο δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴν σχέσιν μὲ τὸ ὄνομα τοῦ γράμματος Δ ἔλ ἢ Δ ἔλθ ἢ Δ άλεθ.

8: Λόγω τῆς μνημονευθείσης ὑπόψεως σχετικῶς μὲ τὴν ὑποτιθεμένην ἐβραϊκὴν καταγωγὴν τοῦ γράμματος Δ -ἔλτα καὶ τὴν σχέσιν του πρὸς τὸ ἐβραϊκὸν Δ ἔλτ ἢ Δ ἔλθ ἢ Δ άλεθ, τὸ ὁποῖον σημαίνει θύρα, ἐπιτρέψτε μου νὰ ἀναφερθῶ σχετικᾶ:

Ἐν προκειμένῳ ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ μία προσέγγιση εἰς τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λ. θύρα, ἡ ὁποία εἶναι συναφὴς πρὸς τὸ Δ -ἔλτα, ἀφοῦ τοῦτο συνάπτεται πρὸς τὸ Δ -ἔρμα, συμφώνως πρὸς τὴν παρούσαν ἀνάπτυξιν. Ἐκ τῆς λ. Δ -ἔρρις δύναται νὰ προκύψῃ Θ -ἔρρις, ἐξ αὐτῆς

Θύρρις (κατὰ τὸ σύρω-σέρω) καὶ ἐν τέλει *Θύρα*. Κατὰ σειρὰν δηλαδή: *Δέρρις* > *Θέρρις* > *Θέρη* (ἰωνικός τύπος τῆς λ. *Θύρα*) > *Θύρα*. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς λ. *Δέρας* > *Θέρας* > *Θέρα* > *Θέρη* > *Θύρα*. Ἡ γλωσσολογικὴ σχέσις *Δέρματος* γενικῶς καὶ *Θύρας* κατὰ τὴν παροῦσαν ἀνάπτυξιν φαίνεται πὺς ἀπηχεῖ ἀναμνήσεις ἀρχαιοτάτων ἐποχῶν, ὅποτε τὰ ἀνοίγματα τῶν καταλυμάτων τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων ἐκλείοντο ὑπὸ δερμάτων, δερρῶν, δορῶν, δερτῶν καὶ ὄχι ὑπὸ θυρῶν, ὑπὸ τὴν ἔννοια ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐννοοῦμε σήμερον τὴν θύρα. Αὐτὴν τὴν σχέσιν φαίνεται νὰ ἔχη καὶ τὸ ἐβραϊκὸν Δέλτ ἢ Δέλθ ἢ Λάλεθ, ἀν' ἐπιτραπὴ καὶ σὲ αὐτὸ ἡ μετατροπὴ σὲ *Θάρεθ* > *Θύρα*.

Ἐπίλογος

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναφερθέντων παραδειγμάτων συνάγω, ὅτι καθίσταται κατανοητὴ ἡ σχέσις μεταξὺ τοῦ δέρματος γενικῶς καὶ τοῦ γράμματος δέλτα, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὄνομα ἀλλὰ καὶ τὸ σχῆμα. Εἶναι ὅμως γνωστὸς καὶ ὁ ρόλος τῶν ὁποίων διεδραμάτισε τὸ δέσμα στὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφοῦ τοῦτο ἀπετέλεσε ἓνα ἐκ τῶν πρωτογενῶν ὀλικῶν τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποίησεν ὁ ἄνθρωπος πρὸς ἐνδυσιν, στρωμνὴν, προστασίαν, δημιουργίαν καταλυμάτων (σκηνὴς παλαιοῦ λυθικῶν κυνηγῶν)⁵ κ.λπ. Ἐδῶ μπορεῖ νὰ ἀναφερθῇ, ὅτι ἡ σκηνὴ στὴν Γερμανικὴ γλῶσσα λέγεται *Zelt* (προφέρεται τσέλτ).

Τὸ δέσμα σὺν ὀλικῷ ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ χρησιμοποιεῖται ἕως σήμερον. Μέρος δὲ τῶν Κρητομυκηναϊκῶν πινακίδων ἀναφέρεται στὴν κατεργασίαν τῶν δερμάτων⁶, δορὲς ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ σὲ τελετὴς μυσσεως, δορὰν δὲ ἔφερε καὶ ὁ Ἡρακλῆς, τὴν λεοντήν. Εἶναι δὲ γνωστὸν, ὅτι καὶ ὁ χαλκὸς μεταφέρετο ὑπὸ μορφὴν πλακῶν ἐχουσῶν τὸ σχῆμα δέρματος⁷. Στὰ «*Ἀργοναυτικά*» ὁ Ἀρκάς Ἀγκαῖος⁸ παρουσιάζεται ἐνδεδυμένος μὲ δέρματα ἄρκτων, αὐτὴ δὲ ἡ Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία εἶχεν ὡς αἰτίαν τὸ χρυσόμαλλον *Δέρας*.

Ὅπως φαίνεται λοιπὸν, τὸ δέσμα ὑπὸ τὴν μορφὴν ἰδεογράμματος εἰσήλθε στὴν γραφὴν, ἱερογλυφικὴν, Γραμμικὴν Β, Ἀλφαβητικὴν καὶ διετήρησε τὸ σχῆμα καὶ τὸ ὄνομα του. Ἀλλ' ὅστε εἶναι πολὺ λογικώτερον καὶ φυσιολογικόν, νὰ παγιωθῇ στὴν γραφὴν τὸ ὑπάρχον σύμβολο ἐνὸς ὀλικῷ, τὸ ὁποῖον διαρκῶς ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ χρησιμοποιεῖται, παρὰ νὰ ἀνακαλυφθῇ ἡ «*τριγωνικὴ θύρα*» τῆς σκηνῆς τῶν νομάδων, ἡ ὁποία «θύρα» εἶναι περισσώτερον ἀνοίγμα ἢ σχισμὴ παρὰ θύρα. Ὡς ἀνωτέρω δὲ ἀνεφέρθη, ὑπάρχει ἄμεσος σχέσις μεταξὺ τῶν δέλτα, δέλτου καὶ δέρματος.

Ἐπὶ πλέον πόσες πιθανότητες δίδονται, ὥστε μία ξένη λέξις, ὅπως τὸ ὑποτιθέμενον μὴ ἐλληνικὸν δέλτα (ἢ, τὸ αὐτόν, δέρτα), νὰ ἔχη εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν τὰ αὐτὰ γράμματα μὲ τὴν ἀναμφισβητήτως Ἑλληνικὴν λέξιν *Δέρμα*, μὲ ἐξαίρεση μόνον τὸ τ ἢ ἡ *Δέλτος* (*Δέρτος*) νὰ εἶναι ἡ αὐτὴ λέξις *Δερτὸν*. Καὶ γιατί, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέρθη, ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ Ἑλληνικὸν *Δέλτα* καὶ τὸ *Δέλτος* ὑποστηρίζονται ὑπὸ ἀρκετῶν στοιχείων γλωσσολογικῶς καὶ ἱστορικῶς συναφῶν, ἐνῶ τὸ ἐβραϊκὸν *Δέλτα* ἀπλῶς ὑπάρχει; Καὶ γιατί τὸ ὑποτιθέμενον σημιτικὸν *Δέλτα* ἔχει ἄμεση σχέσις μὲ τὸ Ἑλληνικὸν *Τέσσερα*, ἂν τὸ ἀλφάβητο (καὶ συνεπῶς καὶ τὸ *Δέλτα*) δὲν εἶναι Ἑλληνικόν;

Ἐν τέλει δὲ θὰ ἤθελα νὰ παρατηρήσω, πὺς τὸ *Δέλτα* ἐτοποθετήθη τέταρτον κατὰ σειρὰν γράμμα εἰς τὸ ἀλφάβητον, διότι: Ἀπλῶς οἱ δημιουργοὶ τοῦ ἀλφαβήτου, ὡς Ἑλληνες, ἐγνώριζαν τὴν σχέσιν τοῦ *Δέλτα* πρὸς τὸ *Τέσσερα* (καὶ πρὸς τὸ *Δέρμα*, ὡς καὶ τοῦ *Δέλτος*) καὶ τὸ ἐτοποθέτησαν *Τέ-τα-ρτο* = *Τέρτο* > *Δέρτο* > *Δέλτο*, κατὰ τὴν ἐπιλογὴν τῆς σειρᾶς τῶν γραμμάτων, ὥστε τὸ γράμμα τοῦτο νὰ «κατέχη σταθερῶς τὴν τετάρτην κατὰ σειρὰν θέσιν ἀφ' ἧς ἐνεφανίσθη ἀλφάβητος ἐν τῇ Ἱστορίᾳ»⁹. Ἀπόηχος, ὡς μοῦ ἐπιτραπῇ, τῆς ἐμπλοκῆς γραμμάτων καὶ ἀριθμητικῶν κατὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀλφαβήτου ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἡ μετέπειτα ὑπ' αὐτῶν καὶ μόνον, κατὰ τὸ πρῶτον, χρησιμοποίησις τῶν γραμμάτων καὶ ὡς ἀριθμῶν.

Ἄν λοιπὸν τὸ ἀλφάβητον δὲν εἶναι Ἑλληνικόν, γιατί νὰ ὑπάρχουν αἱ ἀνωτέρω σχέσεις καὶ συσχετισμοί; Μήπως κάποιοι εἰδικὸς θὰ μᾶς ἔλυνε τὶς ἀνωτέρω ἀπορίες;

Βοηθήματα:

1α: Ἡλία Τσατσόμοιρον, «*Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας*», ἔκδ. «*Δαυλός*», 1991.

1: Κωνσταντίνου Σιαμάκη, «*Τὸ Ἀλφάβητον*».

2: Ἰωάν. Σιαματάκου, «*Λεξικὸν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσας*».

- 3: Henry G. Liddell-Robert Scott, «*Μέγα λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης*».
- 4: Νικ. Α. Μασουρίδης, «*Ἀποκριπτογράφησις τῆς Γραμμικῆς Β. - Μέθοδος καὶ ἐφαρμογὴς τῆς*», «Οἱ ἐκδόσεις τῶν Φίλων» 1987.
- 5: Gracham Hill, «*Προϊστορικὴς κοινωνίες*».
- 6: Ἰωάννου Πασσά, «*Τὰ Ἀργοναυτικά*».
- 7: Gilbert Pillot, «*Ὁ μυστικὸς κώδικας τῆς Ὀδύσσειας*».
- 8: Νικόλαου Ἀντ. Μασουρίδης, «*Ἡ Γραμμικὴ Β*», «Οἱ ἐκδόσεις τῶν Φίλων» 1989.
- 9: Ἰωάννου Μ. Ἀποστολάκης, «*Ἡ δικαιοσύνη στὴν Μυκηναϊκὴ ἐποχὴ*».
- 10: Βασιλείου Μ. Βέλλα, «*Ἑβραϊκὴ ἀρχαιολογία*».
- 11: Ἰωάννου Κ. Προμπονά, «*Σύντομος εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Μυκηναϊκὴν φιλολογίαν*».
- 12: Γιάννη Κ. Προμπονά ὁ.φ., «*Λεξικὸ τῆς μυκηναϊκῆς ἑλληνικῆς*».
- 13: Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἑγκυκλοπαίδεια Παύλου Δρανδάκη.
- 14: Αἱ σχετικαὶ πληροφορίαι ἐδόθησαν προφορικῶς εἰς τὸν γράφοντα ἐς ἔδρας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Βασίλειος Κατσιαδράμης

2. — Ἦλιος καὶ Γλῶσσα γέννησαν τὸν Πολιτισμὸ

Δύο εἶναι οἱ ἀναγκαῖες προϋποθέσεις γιὰ τὴ δημιουργία ὑψηλοῦ πολιτισμοῦ σ' ἕναν τόπο: α) τὸ κλίμα καὶ β) ἡ γλῶσσα. Οἱ κλιματολογικὲς συνθήκες μιᾶς χώρας εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς γεωλογικῆς τῆς θέσης, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξαρτᾶται ἡ ἡλιακὴ ἀκτινοβολία, ποὺ εἶναι ἡ μητέρα τῆς ζωῆς. Ἡ γεωγραφικὴ θέση ἐνὸς τόπου καθορίζει τὴν ἀπόσταση καὶ τὴν γωνία κλίσης τοῦ Ἥλιου ἀπ' τὴ Γῆ. Εἶναι φανερό ἐπίσης ὅτι, ὅπου ὑπάρχει ἡ ἁρμονικότερη ἡλιοφάνεια (ὅπως π.χ. στὴν Ἑλλάδα), ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ τὸ ἰδανικότερο κλίμα. Συνεπῶς ἡ γεωγραφικὴ θέση ἐνὸς τόπου ὡς πρὸς τὸν ἥλιο παίζει καθοριστικὸν — ἂν ὄχι πρωτεύοντα - ρόλο στὴ διuμύρφωση τοῦ κλίματος. Τὸ φυσικὸ περιβάλλον στοῦ ὁποῦ ὑπάρχει ἡ ἁρμονικότερη ἡλιακὴ ἀκτινοβολία, λειτουργεῖ ὡς τὸ τελειότερο «θερμοκήπιο» γιὰ τὴν δημιουργία ἀνθρώπων ὑψηλοῦ νοητικοῦ ἐπιπέδου. Δὲν εἶναι τυχαῖο, ὅτι ὅλοι οἱ (ὑψηλοὶ) πολιτισμοὶ τῆς Ἱστορίας δημιουργήθηκαν στὴν εὐκρατὴ ζώνῃ τῆς Γῆς, ὅπου ἡ ἀπόσταση καὶ ἡ γωνία κλίσης τοῦ Ἥλιου πρὸς τὸ ἔδαφος εἶναι ἡ ἰδανικότερη.

Ἔτσι λοιπὸν ἀντιλαμβανόμεσθε πῶς ἦταν ἀναμενόμενο, νὰ εἶναι ὁ ὑψηλότερος πολιτισμὸς τῆς Ἱστορίας ὁ Ἑλληνικὸς, ἀφοῦ ἡ Ἑλλάδα βρίσκεται στοῦ ἰδανικότερου σημείου τῆς ὑδρογείου σὲ σχέσιν πρὸς τὸν ἥλιο, μὲ τὸν τελειότερο συνδυασμὸ στεριάς καὶ θάλασσας (ὀριζόντιο καὶ κάθετο γεωγραφικὸ διαμελισμὸ). Στὸν θεὸ Ἀπόλλωνα λοιπὸν, τὸν Ἥλιο (καὶ τὸν Σείριο, τὸ πιὸ κοντινὸ μας μεγάλο ἥλιο τοῦ Γαλαξία) ὀφείλουμε ὄχι μόνον τὴν ὑπαρξὴ μας ἀλλὰ καὶ τὸν πολιτισμὸ μας ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες. Αὐτὸ τὸ ἀναφέρει ὁ Πλάτων στὸν «*Τίμαιον*» (24d): «*Ἡ θεὸς προτέρως ὑμᾶς διακοσμήσας κατὰκτισεν, ἐκλεξαμένη τὸν τόπον ἐν ᾧ γεγέννησθε τὴν εὐκρασίαν τῶν ὥρων ἐν αὐτῷ κατιδοῦσα, ὅτι φρονιμωτάτους ἀνδρας οἴσειν*». [Ἡ θεὰ (Ἀθηνᾶ) λοιπὸν ἱδρυσε πρώτην τὴν ἰδική σας πόλιν (τὴν Ἀθῆνα) ἀφοῦ... ἐδιᾶλεξε τὸν τόπον ὅπου γεννηθήκατε, γιατί ἐπρόσεξε καλὰ τὴν εὐκρασίαν τῶν ἐποχῶν καὶ κατενόησε ὅτι θὰ ἀναδείξει ἀνθρώπους πολὺ συνετοῦς...].

Ἡ δευτέρα προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἡ γλῶσσα. Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ σῶμα τῆς σκέψης. Γλῶσσα καὶ σκέψη εἶναι δεμένες μὲ τρόπο ἀξεχώριστο. Ὁ μεταξὺ τους δεσμὸς εἶναι ἀκατάλυτος. Εἶναι οἱ δύο ὅψεις τοῦ ἴδιου νομίσματος. Μαζί τρέφονται, ἀναπτύσσονται καὶ δυναμώνουν. Ἡ γλῶσσα εἶναι ὁ ἡχητικο-φωνητικὸς συμβολισμὸς τῶν ἐννοιῶν τῆς ἀνθρώπινης σκέψης. Κάθε λέξη συμβολίζει καὶ μιὰ ἐννοία, κάθε ἐννοία ἐκφράζεται σὲ μιὰ λέξη. Γι' αὐτὸ ὅσο πιὸ πολλὰς λέξεις διαθέτει τὸ λεξιλόγιό μιᾶς γλώσσας, τόσο πιὸ πολλὰς ἐννοίας ἐμπεριέχονται στὴ σκέψη ἐνὸς λαοῦ. Τὰ ὅρια τῆς γλώσσας μας εἶναι τὰ ὅρια τῆς σκέψης μας. Καὶ τὰ ὅρια τῆς σκέψης μας εἶναι τὰ ὅρια τοῦ πολιτισμοῦ μας. «*Ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ λόγου του*» (Πανελλήνια Ἑνωσι Φιλολόγων, Σεμινάριο 5, «Γλῶσσα καὶ Ἑκπαίδευση», Ἀθῆνα, Ἰούνιος '85, σ. 3).

Δέν είναι τυχαίο, ότι λαοί με φτωχή γλώσσα, ὅρα καὶ φτωχή σκέψη, ἔχουν ἢ εἶχαν χαμηλὸ ἐπίπεδο πολιτισμοῦ καὶ ἀντιστρόφως λαοί με πλούσια γλώσσα, ὅρα καὶ πλούσια σκέψη, ἀνέπτυξαν ὑψηλὸ πολιτισμό. Ὁ Γερμανὸς ἱστορικὸς Ulrich Wilcken γράφει: «Οἱ Ἕλληνες εἶναι οἱ δημιουργοὶ τοῦ πρὶ ὑψηλοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος» (Ulrich Wilcken, «Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Ἱστορία», μετφ. Ἰω. Τουλουμάκου, Ἐκδ. Παπαζήση, Ἀθήνα 1976, σ. 34). Αὐτὸ εἶναι εὐκολο νὰ ἐξηγηθεῖ, ἂν λάβουμε ὑπόψη μας ὅτι ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Γλῶσσα εἶναι ἡ πλουσιότερη στὸν κόσμο. Γι' αὐτὸ ἡ Φιλοσοφία, οἱ Ἐπιστήμες, τὰ Γράμματα καὶ οἱ Τέχνες βρῆκαν μόνον στὴν Ἑλληνικὴ τὴν ἔκφρασή τους. Δέν εἶναι τι χαῖτο, πὼς δὲν ἦταν δυνατό ν' «ἀνακαλυφθεῖ» τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα ἢ ἡ τραγωδία καὶ ὁ Ὀλυμπισμὸς στὶς μεγάλες μοναρχίες τῆς Ἀνατολῆς, Βαβυλῶνα, Αἴγυπτο, Κίνα: με μιὰ γλώσσα φτωχοῦ λεξιλογίου καὶ με συλλαβικὴ ἢ ἱερογλυφικὴ γραφὴ.

Ὅμως ἡ δημιουργία μιᾶς γλώσσας εἶναι προῖον τοῦ ἴδιου τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ὁ ἄνθρωπος δημιουργεῖ ἡχητικὰ-φωνητικὰ σύμβολα μιμούμενος τοὺς ἤχους τοῦ φυσικοῦ του περιβάλλοντος. Ἀκούγοντας τὸν ἄερα τοῦ Βοριά θὰ καταγράψει τὸν ἤχο «Β» ἢ ἀπὸ τὸν ἠχο τοῦ κελαρύσματος τοῦ νεροῦ θ' ἀποτυπώσει τοὺς ἤχους «Λ» καὶ «Ρ» ἢ πάλι ἀπ' τὸ θρόισμα τῶν φύλλων τῶν δέντρων στὸν ἄνεμο θὰ καταγράψει τὸ φθόγγο «Θ». Ἔτσι ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς ἤχους τοῦ περιβάλλοντος ὁ ἄνθρωπος θὰ λάβει τὸ ἐρέθισμα τῆς δημιουργίας τῶν φθόγγων τοῦ Ἀλφαβήτου. Τὴν διαπίστωση αὐτὴ ἐπεσήμανε πρῶτος ὁ Πλάτων στὸν «Κρατύλο»: «ὠνόμα ἐστίν, ὥς ἔοικε, μῆμημα φωνῇ ἐκείνου ὃ μμεῖται...» («Κρατύλος», 423c). (Γιὰ περισσότερες πληροφορίες ὑπάρχει ἡ ἐνδελεχὴς μελέτη τοῦ Ἡλία Τσατσόμοιρου «Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας» ἔκδ. ΔΑΥΛΟΣ 1991).

Ὅμως οἱ δύο περίπου δεκάδες τῶν φθόγγων τοῦ Ἀλφαβήτου μόνο στὸ φυσικὸ περιβάλλον τοῦ Ἑλληνικοῦ Χώρου μποροῦν ν' ἀντικατοπτρισθοῦν, ἀφοῦ μόνον ἐδῶ ὑπάρχει ἡ πληθώρα τῶν ἀντιστοιχῶν φυσικῶν ἤχων (θάλασσες, λίμνες, δάση, πηγές, ποτάμια, τρεχοῦμενα νερά, ἔλη, κ. ὅλα αὐτὰ χάρι στὴν ἰδανικὴ ἡλιοφάνεια). Μόνο ἡ Ἑλληνικὴ Φύση παράγει τοὺς ἤχους ποὺ θὰ γίνουν φθόγγοι τοῦ Ἀλφαβήτου. Γιὰ παράδειγμα: Θὰ μπορούσαν ποτὲ νὰ πρωτοκαταγραφοῦν οἱ ἤχοι «Λ» ἢ «Ρ» ἢ «Θ» στὶς ἀραβικὲς ἐρήμους, τὸν Βόρειο Πόλο ἢ τὴν στέππα, ὅπου ἐκεῖ ἀπουσιάζουν τὰ τρεχοῦμενα νερά καὶ τὰ δάση, ποὺ θὰ παρήγαγαν τοὺς ἀνάλογους φυσικοὺς ἤχους; Θὰ μπορούσαν ποτὲ Σημίτες, Βεδουῖνοι, ἢ Ἑσκιμῶι νὰ ἐφεύρουν τὸ Ἀλφάβητο;

Ἀντιλαμβάνομαστε λοιπόν, πὼς μόνο τὸ μεσογειακὸ περιβάλλον τοῦ εὐρύτερου Ἑλληνικοῦ Χώρου (Κυρίως Ἑλλάς — Αἰγαῖο — Μεγάλῃ Ἑλλάς — Μ. Ἀσία) θὰ ἀποτελοῦσε τὴν κοιτίδα τῆς γένεσης τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας, τῆς πρώτης πολιτισμικῆς γλώσσας στὸν κόσμο. Κι αὐτὸ, γιατί, ὅπως διδάσκει ἡ Γεωλογία, ἡ πρώτη χέρσος γῆ ποὺ ἀνεδύθη ἐκ τῶν ὑδάτων τῆς «Πανθάλασσας» πρὸ 140.000.000 χρόνων ἦταν ἡ Πελαγονικὴ ὁροσειρὰ τοῦ Αἰγαίου με κορυφὴ τὸν Ὀλυμπο («Ἱστορία Ἑλλ. Ἔθνους», τ. Α', «Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν»). Τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ προϊστορικοὶ κάτοικοι τῆς Αἰγιῆδας ἦσαν οἱ δημιουργοὶ τῆς πρώτης «φυσικῆς» γλώσσας, ὅρα καὶ τοῦ πρώτου πολιτισμοῦ στὴ Γῆ, μαρτυροῦν σήμερα πολλοὶ εἰδικοὶ ἐπιστήμονες (βλ. Ἐγκ. «ΗΛΙΟΣ», τόμος «Ἀθηθινὴ Προϊστορία», Ἀθήνα 1985). Κι ἂν ἀκόμα χαθοῦν ὅλες οἱ ἱστορικὲς καὶ ἀρχαιολογικὲς μαρτυρίες, ἄρκει ἡ ὑπαρξὴ καὶ μόνο τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας με τοὺς φθόγγους τοῦ ἀλφαβήτου τῆς, ποὺ ἀντιπροσωπεύουν ἀνάλογους φυσικοὺς ἤχους, γιὰ νὰ ἀποδειχθῇ ὁ χῶρος κι ὁ λαὸς ποὺ τὴν δημιούργησε. Μόνο στὸ φυσικὸ περιβάλλον τοῦ Ἑλληνικοῦ Χώρου, τῆς πρώτης στεριᾶς ποὺ ἀναδύθηκε ἀπ' τὸ νερὸ (ἡ ἐπόμενη στεριὰ ἀναδύθηκε ἀπὸ τὴ θάλασσα 100.000.000(!) χρόνια μετὰ), μόνο στὴ γῆ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἀπόλλωνα θὰ μπορούσε νὰ γεννηθεῖ ἡ πλουσιότερη καὶ τελειότερη γλώσσα στὸν κόσμο, ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ. Καὶ χάρι σ' αὐτὸ τὸ τέλει ὄργανο ἔκφρασης ὁ ἄνθρωπος διεύρυνε τοὺς νοητικούς του ὀρίζοντες καὶ ἔγινε ὁ δημιουργὸς τοῦ ἀνυπέρβλητου Ἑλληνικοῦ Κλασσικοῦ Πολιτισμοῦ.

Δημοκρατία, Μουσική, Τραγωδία, Φιλοσοφία, Ἱστορία, Θέατρο, Ἀθλητισμός, Ὀλυμπισμός, Πολιτισμός, Γεωμετρία, Θεολογία εἶναι μερικὲς ἀπὸ τίς λέξεις ποὺ μόνο στὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ὑπῆρχαν ἐκπροσωπώντας τίς ἀντίστοιχες ἐννοιες καὶ πράγματα τῆς Ἑλληνικῆς Σκέψης καὶ Ἱστορίας, ὥσπου δωρήθηκαν ὡς ἱερὴ κληρονομιά στὴν ἀνθρωπότητα. Κι ὅλα αὐτὰ εἶναι δημιουργήματα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας, ποὺ κι αὐτὴ με τὴ σειρὰ τῆς εἶναι ἔργο τῆς Ἑλληνικῆς Φύσης καὶ τοῦ Ἥλιου, ποὺ χάρι στὴν ἰδανικὴ ἀκτινο-

βολία του και την αρμονική του απόσταση και κλίση πρὸς τὴν Ἑλληνική Γῆ γίνεται ὁ πατήρ πάντων, θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. Γι' αὐτὸ δὲν θάπρεπε νὰ λησμονήσουμε ποτὲ τὰ πιὸ ἱερά μας ζωντανὰ κειμήλια, τὸν Ἥλιο καὶ τὴν Γλῶσσα μας, ποὺ εἶναι οἱ γεννήτορες τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ ἢ ἀλήθεια καὶ οἱ πιὸ ἱεροὶ ναοὶ μας! Κι ὅσο ἡ απόσταση Ἑλίου-Γῆς παραμένει ἴδια, ἡ Ἑλλάδα εἶναι αἰώνια.

Διαμαντῆς Κούτουλας

3.— Εἶναι ὁ Ποσειδῶν ἡ δύναμη τῆς Φύσης;

Στὴν ἀναζήτηση στοιχείων γιὰ τὴ σκιαγράφηση τῆς ἀντίληψης τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων γιὰ τὸ φαινόμενο τοῦ σεισμοῦ παρατηροῦμε ὅτι ὁ Ποσειδῶν [ἀρχαιότερος τύπος: Πο-σε(ι)-δά-(ο)ν¹] ἀποτελεῖ τὴν κυρίαρχη μορφή. Ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρον εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ἀρχικὲς ιδιότητες τῆς ὄντοτητας αὐτῆς καλύπτουν πολὺ εὐρύτερο φάσμα ἀπὸ τὴν ἀντίληψη ποὺ τὴ θέλει ἀποκλειστικὰ συνδεδεμένη μὲ τὴ θάλασσα. Ὁ Ποσειδῶν, μέχρι τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς ὀλύμπιας θρησκείας, βρίσκεται στὸ ἐπίπεδο τῶν ἀδελφῶν του θεῶν Δία καὶ Ἄδη, μὲ τοὺς ὁποίους συμμετέχει στὴν ἐξουσία τοῦ κόσμου². Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴ μελέτη καὶ ἐρμηνεία τῶν πινακίδων τῆς Πύλου³, συνάγεται, ὅτι ὁ Ποσειδῶν κατέχει τὴ δευτέρη θέση ἀνάμεσα στίς ἱερὲς ὄντοτητες ποὺ λατρεύονταν κατὰ τὴν μυκηναϊκὴ ἐποχὴ, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν Δία, ὁ ὁποῖος ἔρχεται μὲ σειρά σπουδαιότητας μετὰ ἀπὸ τίς ὄντοτητες αὐτές.

Ἡ πλέον ἀποκαλυπτικὴ ἀναφορὰ γίνεται στοὺς Ὀρφικοὺς Ὕμνους. Ὁ Ποσειδῶν, τὸ τέκνο τῆς Ρέας μὲ τὸν Κρόνο, ἐπικαλεῖται: «... γαιήοχε, κυανοχαίτα, ἴππιε..., ἀλίδουπε (ποὺ τaráσσεις τὴ θάλασσα), βαρύκτυπος (ποὺ βαριὰ βροντᾷς), ἐννοσίγαιε (ποὺ σείεις τὴ γῆ)... εἰναλίους ροῖζοισι τινάσσων ἄλμυρόν ὕδωρ... ἔδρανα γῆς σῶζεις...».

Ἀπὸ τίς ἀκόλουθες ἀναφορὲς στὴ Ρέα: «... Κρόνου σύλλεκτρε μάκαιρα... μήτηρ μὲν τε θεῶν δὲ θνητῶν ἀνθρώπων, ἐκ σοῦ γάρ γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθεν, καὶ πόντος, πνοιαί τε... κόλποισιν ἀφράστοις δεξαμένη γενεὴν ἐπὶ πᾶν προχέει τροιχάουσαν» (ποὺ ἐπαναλαμβάνεις τὴ γέννηση σὲ ὅλα τὰ μέρη, ἐνῶ κινεῖσαι γρήγορα); καὶ στὸν Κρόνο: «...αἰῶνος (Κρόνε) παγγενέτωρ, ...γέννα, φυῆς μείωσι, Ρέα πόσι...⁴», μπορεῖ κανεὶς νὰ συμπεράνει, ὅτι ἡ Ρέα καὶ ὁ Κρόνος ἐκφράζουν περισσότερο ἢ λιγότερο τὴ Γῆ καὶ τὸ Χρόνο.

Ὁ δὲ Ποσειδῶν δὲν εἶναι ἀπλῶς κύριος τῶν σεισμῶν καὶ τῆς Γαίας-γῆς: θεωρῶ, ὅτι ἐκφράζει τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μεταβολῆς τῆς κατάστασης τῆς Γῆς μὲ τὸν Κρόνο, τὴν κινητήριον δύναμη ὅλων τῶν φαινομένων ποὺ συμβαίνουν στὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὴν ἐπιφάνειά της⁵: σεισμοί, ἡφαίστει, ἀτμοσφαιρικὲς διαταραχές, ἀνάμεσά τους. Ἡ ιδιότητά του νὰ τaráζει τὴ θάλασσα ἀφ' ἑνὸς ἀπηρεῖ ἀτμοσφαιρικὴ διαταραχὴ (καταιγίδα), ἀφ' ἑτέρου φαίνεται ὅτι ἐμπεριέχει τὴν ἐμπειρία τῶν θαλάσσιων σεισμικῶν κυμάτων, τὰ ὁποῖα συνήθως συνοδεύουν μεγάλους σεισμούς τοῦ ἐλλαδικοῦ χώρου. Θὰ πρέπει νὰ ἦταν γνωστὰ στοὺς κατοίκους παραθαλάσσιων περιοχῶν, τῶν ὁποίων ἀρκετὲς φορὲς ἀπείλησαν τίς καλλιέργειες καὶ τὰ πλοῖα τους μὲ καταστροφὴ⁶ (δὲς ἐπίσης κατωτέρω). Ἡ ἀρχαιότερη (καὶ βασικότερη) ιδιότητά του ὡς Κυρίου (τῶν βαθῶν) τῆς γῆς καὶ συζύγου τῆς Γαίας

ἐκφράζεται μὲ τὰ ἐπίθετα *ΓαῖάΦοχος*, *Ἐνοσίχθων* καὶ *Ἐνοσίγαιος* (ὁ σείων τὴ γῆ) καθὼς καὶ *Γαῖήοχο*ς (ὁ κατέχων τὴ γῆ ἢ ὁ φέρων τὴ γῆ στήν ἀγκαλιά του)⁷.

Ἡ ἀνωτέρω διαπίστωση συνάγεται ἀπὸ τὶς ἀναφορὲς στὸν Ποσειδῶνα, τόσο στὰ μινωϊκὰ-μυκηναϊκὰ κείμενα ὅσο καὶ στὰ ἡσιόδεια καὶ ὁμηρικά, ἰδιαίτερα ἔργα. Ἀπὸ τὶς διασωθεῖσες ἀναφορὲς σὲ πινακίδες σὲ Γραμμικὴ Γραφή Β, ὁ Π. ἀναφέρεται μόνο ὡς *Ἐννοσίδης* (*Ἐνοσίγαιος*) καὶ *ΓαῖάΦοχος*. Περισσότερο δὲ χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ γεγονὸς τῆς συνεχοῦς ἀναφορᾶς στὸν Ποσειδῶνα ἔνοσίγαιον, ἔννοσίγαιο καὶ γαῖήοχο σὲ ὅλη τὴν ἑκτασὴ τῆς *Ἰλιάδας*, τῆς *Ὀδύσσειας* καθὼς καὶ τῶν ἡσιόδειων ἔργων —στὰ τελευταῖα γίνεται καὶ ἐλάχιστες φορὲς ἀναφορὰ στὸν Π. ὡς *κυανοχαίτην* καὶ *ταράσσοντα πόντον*. Ἐπιπλέον οἱ ἀναφορὲς αὐτὲς συνοδεύονται μονίμως ἀπὸ ἔμμεσες ἢ ἄμεσες ἀναφορὲς-περιγραφὲς σεισμῶν, τοὺς ὁποίους χαρακτηρίζουν κινήσεις τῆς θάλασσας, πού ἀποδίδονται σαφῶς στοὺς σχετικoὺς σεισμοὺς (πβλ. «πάντες δ' ἑσσεῖοντο πόδες πολυπίδακος Ἰδης καὶ κορυφαί. Τρώων δὲ πόλις καὶ νῆες Ἀχαιῶν»: *Ἰλ.* Υ 59-60 καθὼς καὶ Ξ 393 καὶ Φ 387). Ἀκόμη καὶ στίς περιπτώσεις ἀναφορᾶς σὲ θαλάσσια κύματα δὲν εἶναι ξεκάθαρο τὸ ἂν προέρχονται ἀπὸ τρικυμία ἢ ἀπὸ κάποιο ἄλλο αἴτιο (πβλ. *Ὀδ.* Ε. 366, ὅπου ἀναφέρεται μεγάλο κύμα χωρὶς ἄνεμο). Μὲ βάση τὶς προαναφερθεῖσες πληροφορίες θεωρῶ ὅτι, παρ' ὅτι ὁ Ποσειδῶν ἔχει τὴν κλῆρο τῆς θάλασσας (*Ἰλ.* Ο 184-205), σχετίζεται ἰδιαίτερα μὲ τοὺς σεισμοὺς, πού ἔχουν τὸ ἐπίκεντρό τους στὴ θάλασσα, εἶναι καταστροφικοὶ γιὰ τὶς παράκτιες περιοχάς, συνοδεύονται δὲ ἀπὸ ἀξιόλογης ἔντασης θαλάσσια σεισμικὰ κύματα, αἰσθητὰ τόσο σὲ θέσεις στὴ θάλασσα ὅσο καὶ στήν ξηρά⁸.

Λατρεῖται τόσο σὲ ἡπειρωτικὲς ὅσο καὶ σὲ παραθαλάσσιες περιοχές⁹ — ὅλες ἔχουν ἓνα κοινὸ στοιχεῖο: πλήττονται ἀπὸ σφοδροὺς σεισμοὺς σὲ ὄχι μεγάλα χρονικὰ διαστήματα. Τὰ ἐπίθετα *ἀσφάλειος*, *ἐννοσίγαιος*, *ἐλελίχθων*, *σεισίχθων* εἶναι χαρακτηριστικὰ¹⁰ τῆς στάσης τῶν κατοίκων τῶν περιοχῶν αὐτῶν ὡς πρὸς τὸ φαινόμενο τοῦ σεισμοῦ. Ἐξάλλου οἱ διενέξεις τοῦ Ποσειδῶνα μὲ ἄλλες ὀντότητες τῆς ἑλληνικῆς θρησκείας (περιπτώσεις Ποσειδῶνα-Ἀθηνᾶς, Ποσειδῶνα-Ἥρας κ.ἄ.) πραγματοποιιοῦνται σὲ περιοχές πού εἶτε, ἀκόμη καὶ σήμερα, εἶναι ἢ βρίσκονται κοντὰ σὲ ζῶνες ὑψηλῆς σεισμικότητος, εἶτε θὰ πρέπει νὰ ὑπῆρξαν τέτοιες στὸ παρελθόν. Μάλιστα οἱ διενέξεις αὐτὲς πού πραγματοποιιοῦνται σὲ περιοχές κατὰ παράδοση στενὰ συνδεδεμένες μὲ τὸν Ποσειδῶνα συνοδεύονται ἀπὸ τὴν ὑποχώρηση τῆς λατρείας του τόσο σὲ τοπικὸ ὅσο καὶ εὐρύτερο πλαίσιο (βλ. καὶ σημ. ^{11,12}).

Ὅπως ἐπίσης εἶναι σημαντικὸ τὸ γεγονὸς ὅτι μιὰ ἀπλὴ χαρτογράφηση τῶν τοπωνυμῶν πού φέρουν ὀνόματα σχετικὰ μὲ τὸν Ποσειδῶνα (γιοί, κόρες, ἔρωτες κ.λπ.: βλ. ἐπίσης σημ. ¹²) σὲ συνάρτηση μὲ αὐτὰ τῶν περιοχῶν ὅπου λατρεῖται, δείχνει μιὰ καλὴ συσχέτιση μὲ περιοχὲς ὑψηλῆς σεισμικότητος τῆς ἐποχῆς μας. Αὐτὰ τὰ πρόσωπα θεωρεῖται ὅτι ὑποδηλώνουν ἓνα ἢ περισσότερα ἀπὸ τὰ πολλὰ γνωρίσματα τῆς φυσιογνωμίας τοῦ Ποσειδῶνα. Ἀποτελοῦν μορφὲς βγαλμένες ἀπὸ τὴν προσπάθεια ἐρμηνείας φαινομένων τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος σὲ εὐρεῖα ἢ καὶ τοπικὴ κλίμακα: στὸ τελευταῖο πολὺ πιθανόν νὰ ἀναφέρονται ἱστορίες γιὰ «ἄγριους» γιούς του (Σαρπηδῶν, Σκίρων, Προκρούστης κ.ἄ.)¹³.

Ἀκολουθῶς θέλω νὰ ἐπιχειρήσω μιὰ προσπάθεια ἐτυμολογικῆς ἀνάλυσης τοῦ ὀνόματος *Ποσειδῶν-Ποσειδῶν*, σὲ μιὰ προσπάθεια γιὰ πληρέστερη κατα-

νόηση της έννοιας Ποσειδῶν. Ἡ ἀνάλυση τόσο ὡς πρὸς τὰ συνθετικά του στοιχεῖα ὥς καὶ ὡς πρὸς τὰ μεμονωμένα γράμματα πού τὸ ἀποτελοῦν, στηριζόμενος στὴν πρωτότυπη ἔρευνα τοῦ κ. Η. Τσατσόμοιρου¹⁴, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ἀπὸ βαθειὰ γνώση ὅλων τῶν πτυχῶν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας καὶ ἀποδίδει σὲ κάθε σύμφωνο καὶ φωνῆεν τὸ συμβολικὸ χαρακτηριστὴρ μιᾶς έννοιας πού ἐκφράζεται μέσα ἀπὸ τὸ γράμμα-ὄρο, καταλήγοντας σὲ ὀνόματα-ὄρους-ὀρισμοὺς έννοιῶν, ὅπου, θὰ φανεῖ, ἀνήκει καὶ τὸ Ποσειδάων.

Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τὰ παραπάνω, ὁ Ποσειδῶν ἐκφράζει τὴν πνοή (Π) τὴν κατοικοῦσα στὸν παγκόσμιον χῶρο-κόσμον (Ο) ἡ ὁποία, μὲ γνώρισμα (σημα) τὴν ἀδιάκοπη ταλάντωση-παλινδρόμηση (Σ), ὠθεῖ (Ε) μὲ ἰσχύ (Ι) τὴ δύναμη-δημιουργὸ αἰτία (Δ) πρὸς τὸν ἄνθρωπον (Α) στὸν χῶρον (Ο) στὸν ὁποῖον ναίει (κατοικεῖ) καὶ νέμεται (μοιράζεται μὲ ἄλλους ἄνθρώπους) (Ν).

Ἐὰν δὲ θεωρήσουμε τίς συλλαβὲς στίς ὁποῖες ἀναλύεται τὸ Ποσειδάων, παρατηροῦμε τὰ ἑξῆς: οἱ συλλαβὲς εἶναι ΠΟ-ΣΕ(Ι)-ΔΑ-(Ο)Ν: προσεκτικὴ παρατήρηση μᾶς ἀποκαλύπτει, ὅτι πρόκειται γιὰ συνθετικά μὲ αὐτόνομη έννοια: ΠΟ- τὸ αἶτιον, τὸ ἐκ τῆς γῆς προερχόμενο, πού αὐξάνεται καὶ μειώνεται μέσα σ' ἓνα ἔτος¹⁵. ΣΕ(Ι)- ὠθεῖ μὲ ἰσχύ, παλλόμενη, σείει. ΔΑ-τὴν γῆ. (Ο)Ν- (πού) ναίει τὸν κόσμον, ἀποδίδει δὲ τὴν ἴδια σημασία μὲ αὐτὴ πού προέκυψε προηγουμένως.

Ἀνάλογη ἀνάλυση τοῦ τύπου ΤΡΙΑΙΝΑ δηλώνει ὅτι ἡ τρίαινα εἶναι ἡ τύπουσα (Τ) ροή (Ρ), μὲ ἰσχύ (Ι), ἡ πρὸς τὸν ἄνθρωπον (Α) ἰθύνουσα (Ι) καὶ νέμουσα (Ν) τὴν Ἀρχὴν (Α). Ἔχει ἐπομένως τὴν έννοια τοῦ φορέα τῆς ἀρχῆς (ἐνέργειας) πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὅπως ἀκριβῶς ὁ Κεραυνὸς πού χαρακτηρίζει τὸ Δία. Ἀλλωστε ἡ τρίαινα θεωρεῖται ὅτι δόθηκε στὸν Ποσειδῶνα ἀντὶ γιὰ τὸν κεραυνό, καθὼς οἱ ιδιότητές της, ὅπως παραθέτονται στίς πηγές, εἶναι παραπλήσιες μ' αὐτόν.

Τὸ ὄνομα-ὄρος Ποσειδάων ἐκφράζει λοιπὸν τὴ σχέση μεταξὺ τῆς παγκόσμιας ζωοποιῶς πνοῆς-δυνάμεως, πού ἔχει σὰν χαρακτηριστικὸ τὴν ἀέναη ταλάντωση-παλινδρόμηση, ἔνδειξη συνεχοῦς μεταβολῆς μὲ περιοδικὲς ἐναλλαγές, καὶ τῆς Γῆς, στὴν ὁποία κατοικεῖ ὁ ἄνθρωπος. Καὶ εἰδικότερα, τὴν ἐπίδραση τῆς συμπαντικῆς δυνάμεως στὴ Γῆ, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας εἶναι ἡ μεταβολὴ τῆς κατάστασης τῆς Γῆς. Προϊόντα τῆς μεταβολῆς αὐτῆς εἶναι τὰ φυσικὰ φαινόμενα, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ οἱ σεισμοί. Ὁ Ποσειδῶνας ἐνσαρκώνει λοιπὸν τὴν αἰθαλὴ καὶ συνεχῶς ἐναλλασσόμενη δημιουργὸ «δύναμη τῆς Φύσης».

Παράλληλα ἡ ἀριθμολογικὴ ἀνάλυση τοῦ τύπου Ποσειδάων σύμφωνα μὲ τὴν πυθαγόρειον θεωρίαν ἔχει ὡς κατάληξιν τὸν ἀριθμὸ τέσσερα (4), πού συμβολίζει τὴν πυθαγόρειον τετρακτύν (Ποσειδάων= Π+Ο+Σ+Ε+Ι+Δ+Ω+Ν = 80+70+200+5+10+4+1+70+50 = 490 = 4+9+0 = 13 = 1+3 = 4 - ὁμοίως καὶ τὸ Ποσειδῶν). Εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτον τὸ γεγονός ὅτι παρόμοια ἀνάλυση τοῦ ὀρου Τρίαίνα, τοῦ συμβόλου πού κυρίως συνοδεύει τὸν Ποσειδῶνα, ἔχει ὡς κατάληξιν ἐπίσης τὸν ἀριθμὸ 4 (Τρίαίνα= Τ+Ρ+Ι+Α+Ι+Ν+Α = 300+100+10+1+10+50+1 = 472 = 4+7+2 = 13 = 1+3 = 4). Διαφαίνεται μιὰ ταύτιση Ποσειδῶνος-Τρίαίνας: ἴσως μάλιστα ἡ τελευταία νὰ προῦπηρχε τοῦ ὀνόματος-ὀρου. Ἡ δὲ τετρακτὺς ἐκφράζει τὴν κινητήρια δύναμη, τὴν πηγὴ τῆς ἀνάου πνοῆς τοῦ σύμπαντος: ἐπομένως ὁ Ποσειδῶν ἀποτελεῖ ἔκφραση αὐτῆς τῆς κινητήριας δυνάμεως¹⁶.

Ὡστόσο αὐτές οἱ ιδιότητες τοῦ Ποσειδῶνα ἀγνοοῦνται κατὰ τὴν μετὰ-ὀμη-

ρική εποχή¹⁷, όπου, ως και σήμερα, είναι μόνο γνωστός ως Κύριος του ύγρου στοιχείου. Προοδευτικά έχουμε την υποβάθμιση της σημασίας του Ποσειδῶνα..., ἐνῶ παράλληλα παρατηρεῖται μιὰ προσπάθεια μελέτης καὶ ἐρμηνείας τοῦ κοσμικοῦ γίνεσθαι - κάποτε καὶ μετὰ τὴ βοήθεια τῶν ἀπελπιστικὰ ἀποσπασματικῶν πληροφοριῶν τοῦ παρελθόντος.

Σὰν σπουδαιότερη παρατήρηση θεωρῶ τὸ γεγονὸς ὅτι σύμφωνα μετὰ τις παρατεθείσες πληροφορίες ὑπῆρχε μέχρι τὸν Ὅμηρο μιὰ ἐνιαία καὶ ὁλοκληρωτικὴ θεώρηση τῶν φυσικῶν διεργασιῶν (καὶ τῶν σεισμῶν, ὡς μέρος αὐτῶν), ὅπου οἱ διεργασίες αὐτὲς ἀπηχοῦν μετὰ διαφορετικὸ τρόπο τὴ δράση μιᾶς γενεσιουργοῦ αἰτίας. Ἐπεκτείνοντας, μπορούμε νὰ παρατηρήσουμε ὅτι ἀναγνωρίζεται μὲν μιὰ δύναμη ποῦ διέπει τὸ σύμπαν, διακρίνεται ὅμως ἡ συγκεκριμένη ἐπίδραση αὐτῆς τῆς δυνάμεως στὴ Γῆ, ἐκφραζόμενη ἀπὸ τὴν ὄντοτητα τοῦ Ποσειδῶνα ὡς κυρίου τῶν φυσικῶν διεργασιῶν.

Ἡ ἔκταση ποῦ ἔλαβε ἡ λατρεία τοῦ Ποσειδῶνα ὡς βασικῆς ὄντοτητας τοῦ σύμπαντος πρέπει νὰ συνδέεται μετὰ ἀντίστοιχης ἔντασης καὶ ἔκτασης γεωφυσικὲς διεργασίες στὸν εὐρύτερο ἑλλαδικὸ χώρο, οἱ ὁποῖες ἀπὸ κάποιο χρονικὸ σημεῖο καὶ μετὰ ὑποχώρησαν: αὐτὸ φαίνεται νὰ σχετίζεται μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυση τοῦ ὀλύμπιου θρησκευτικοῦ συστήματος, ἀπ' ὅπου ἀρχίζει μιὰ βαθμιαία υποβάθμιση τῆς ὑπόστασής του μετὰ παράλληλη ὑποχώρηση τῆς λατρείας του, κατὰ τόπους χαρακτηριστικὴ (Ἀθήνα, Ἄργος κ.ἄ.).

Σημειώσεις

1. Ventris & Chadwick, *Documents in Mycenaean Greek*, 1956.
2. Pauly-Wyssowa's *Real Enzyklopedie* (RE) καὶ *Ἑλληνικὴ Μυθολογία* (EM). Οἱ θεοὶ (Ἐκδ. Ἀθηνῶν): λήμμα «Ποσειδῶν», βλ. ἐπίσης σημ. (7).
3. Ν. Μασουρίδης, *Ἡ Γραμμικὴ Β*. Ἐκδ. τῶν Φίλων, 1989, σ. 131 κ.ἑ.
4. Ι. Πασσᾶς: *Τὰ Ὀρφικά*, *Ὀρφικοὶ Ὕμνοι*, ὕμνος στὸν Ποσειδῶνα (ἀρ. 17), τὴ Ρέα (14) καὶ τὸν Κρόνο (13). Ἐπίσης, *Ὀρφικὰ Ἀποσπάσματα*, Franc. Patric. Discuss. Peripat. 3.5, p. 326, (XXXIV) καθὼς καὶ RE, λήμμα «Ποσειδῶν». Γιὰ τὸν Ποσειδῶνα δὲς καὶ σημ. 17.
5. Ἡ θεώρηση αὐτὴ, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐκφραστικὴ καθαρότητα καὶ τὴν ποιητικότητα ποῦ ἀποπνέει, ἀποκτᾷ ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον σήμερα, καθὼς τὰ τελευταῖα χρόνια ὑπάρχουν ἰσχυρὲς ἐνδείξεις ὅτι τὰ φαινόμενα τόσο στὸ ἐσωτερικὸ ὅσο καὶ τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς (σεισμοί, ἠφαίστεια, ἀτμοσφαιρικὲς διαταραχὲς) ὀφείλονται σὲ διεργασίες στὸ ἐσωτερικὸ τῆς, οἱ ὁποῖες ὅμως φαίνεται ὅτι καθορίζονται ἀπὸ τὴ στάση τῆς Γῆς στὸν πλανητικὸ χώρο καὶ εἰδικότερα στὴν κίνησή της, — ἡ ὁποία, ἐμμέσως, ἀποτελεῖ μεταβολὴ τῆς κατάστασης μετὰ τὸ χρόνο (βλ. σχετ. Lambeck & Horgood, *Geoph. Jour.* R.A.S. 1982). Δὲς ἐπίσης σημ. 17. Ἡ ἄποψη αὐτὴ ἐνισχύεται καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι στὴ *Θεογονίᾳ* ὁ Ποσειδῶν κρατᾷ κλεισμένους στὰ Τύρταρα τοὺς Τιτᾶνες: αὐτὸ μπορεῖ νὰ σημαίνει ὅτι ὁ Π. ἐγγυᾶται γιὰ τὴ δεδομένη τάξη τοῦ φυσικοῦ κόσμου (EM λ. Ποσειδῶν), εἶναι κύριος ὁπλ. τῆς ἐξέλιξης τῶν φυσικῶν διεργασιῶν.
6. Βλ. σχετ. Παπαζάχος καὶ Παπαζάχου, *Οἱ σεισμοὶ τῆς Ἑλλάδος* («Ζήτησις», 1989).
7. RE, λ. Ποσειδῶν καὶ Ὀμήρου, *Ἰλιάδα* καὶ *Ὀδύσσεια* (δὲς εἰδικ. σημ. 8). Ἐπίσης σχετικὴ παράδοση ἀναφέρει ὅτι ὁ τόπος τῶν Δελφῶν ἀνῆκε ἀρχικὰ ἀπὸ κοινοῦ στὸν Ποσειδῶνα καὶ τὴ Γῆ, ἐνισχύοντας ἔτσι τὴν ἐτυμολόγησιν τοῦ ὀνόματός του ὡς *πόσις* τῆς *δᾶς*, ὁ ἀντρας-σύζυγος-Κύριος τῆς Γῆς (EM λ. Ποσειδῶν).
8. Δὲς σχετικὰ: Ὅμηρος, *Ἰλιάδα*, ραψ. Η,Θ,Ν,Ξ,Ο,Υ,Φ, ἰδιαίτερα ραψ. Ν 10-135, Ο 184-205 καὶ Υ 54-70 Ὅμηρος, *Ὀδύσσεια*, ραψ. Α,Ε,Ζ,Ι,Ν, Ἡσίοδος, *Ἔργα καὶ Ἡμέραι*, «*Θεογονία*», «*Ἠοῖαι*», «*Ἀσπίς*», «*Ἡρακλέους*», Ἐπικὸς κύκλος, Ὀμηρικοὶ ὕμνοι (Loeb Classical Library). Τὸ το-

πωνήμιο Αιγές αναφέρεται σὲ περισσότερες ἀπὸ μιά περιοχὲς τοῦ ἐλλαδικοῦ χώρου, ὅπως στὴ Λίμνη τῆς Εὐβοίας ἀλλὰ καὶ Α. τῆς Τήνου (τὸ τελευταῖο σὲ Ἰλ. Ν 10-135).

10. Βλ. σημ. 1.

11. RE, λ. Ποσειδῶν καθὼς καὶ: Δ. Κοσκύρας, *Ἡ συμβολὴ τῆς μυθολογίας καὶ ἀρχαιολογίας στὴ σεισμολογία*, Δελτ. Ἑλλ. Γεωλ. Ἑταιρ., τ. XVIII, σ. 5-15, 1986.

12. Ἀκολουθῶς παραθέτω ὀνόματα ποῦ ἀφοροῦν τῇ σχέσει τοῦ Ποσειδῶνα μὲ γεωφυσικὲς διεργασίες (RE λ. Ποσειδῶν):

α. Τόποι λατρείας (ἐπιθετο): Βοιωτία, Ἀρκαδία, Ἀθήνα, Ἐλική, Σπάρτη, Γύθειο, Θήρα (*γαιήοχος*), Λέσβος, Ἐφεσσος, Δελφοί (*σεισίχθων*), Κιλικία, Τήνος, Κάμιρος, Μεγαλόπολη, Κίζικος, Ἐλική (*ἀσφαλείας*).

β. Γιοῖ-θυγατέρες: Ἀβδηρος, Ἀθως, Ἄλμων, Ἀσωπός, Δελφός, Δυρράχιος, Θάσος, Θησεύς, Ἰάλυσος, Κάμιρος, Λέχης, Λίνδος, Μεγαρεύς, Ναύπλιος, Παρνασσός, Πολύφημος, Σελινούς, Τηλεβόας, Ὑπερήνωρ, Φαίαξ, Φοινῖς, Χίος, Λαμία, Ρόδος, Τορώνη.

γ. Ἐρωτες τοῦ Π. μὲ πρόσωπα ἀπὸ: Θράκη, Πλευρόν, Τροιζήνα, Ρόδο, Βοιωτία, Ἐλευσίνα, Ἄργος.

δ. Λιενέξεις μὲ ἄλλες ὀντότητες (τόπος): Ἀθηνᾶ (Ἀθήνα, Τροιζήνα, Θῆβα), Ἥρα (Ἄργος), Ἀπόλλων (Δελφοί), Ζεὺς (Αἴγινα), Διόνυσος (Νάξος), Ἥλιος (Ἀκροκόρινθος).

13. Βλ. ἐπίσης EM, λ. Ποσειδῶν.

14. Η.Λ. Τσατσόμοιρος, ἄρθρα στὸ «Δαυλό», τεύχη 97, 101, 108 κ.ά. Τοῦ ἰδίου «*Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας*», ἔκδ. «Δαυλός», Ἀθήναι 1991.

15. Στὸ *Lexicon Etymologicum Magnum*, ed. T. Gaisford καθὼς καὶ στὸ *Λεξικὸ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας* (Greek-English) τῶν Liddell-Scott παρατίθεται ὅτι: ἡ *ΠΟ-α*, εἶναι «αὐτὸ» ποῦ φυτρώνει στὴν (προέρχεται ἀπὸ τὴ) γῆ, αὐξάνει δὲ καὶ ξηραίνεται κατὰ τὴ διάρκεια τῆς *ΠΟΙ-ᾶς*, τοῦ ἐνιαυτοῦ (ἐτους). Γενικότερα ἡ ἔννοια *ΠΟ-* εἶναι συνδεδεμένη μὲ κάτι τὸ ἄρρηκτα δεμένο μὲ τὴ Γῆ καὶ τίς διεργασίες ποῦ τὴ χαρακτηρίζουν. Παράβαλε καὶ τὰ *ΠΟ-ύς*, *ΠΟ-σις*.

16. Ἀπὸ τὸν ὄρκο τῶν πυθαγορείων πληροφοροῦμαστε ὅτι: *Οὐ μὰ τὸν ἀμιάτερα γενεὰ παραδόντα* (ἐνν. τὸν Πυθαγόρα) *τετρακτὴν, παγὰν ἀεινάου φύσιος ρίζωμα τ' ἔχουσαν*. Ἡ δὲ *τετρακτὴς* θεωρεῖται ὡς ἰσοδύναμη πρὸς τὴν πυραμίδα, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ (σχηματοποιεῖ) στὸ πῦρ (βλ. Βίος τοῦ Πυθαγόρα στὰ «*Χρυσὰ Ἐπη*», ἔκδ. Πάπυρος, σ. 8).

Πληροφορίες γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς μεθόδου τοῦ ἀθροίσματος τῶν μονάδων τῶν ἀριθμογραμμάτων δέξ: Ι. Δάκογλου, «Δαυλός», 108, 6166 καθὼς καὶ τοῦ ἰδίου: «*Ὁ Μυστικὸς Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα*, τόμος Β'».

17. Βλ. σημ. 1. Ἐπίσης στὴν EM, λ. *Ποσειδῶν*, ἀναφέρεται ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὴ σχέση τῆς ὀντότητας τοῦ Π. μὲ τὰ γεωλογικὰ-γεωφυσικὰ φαινόμενα ἀξιόλογη παρουσιάζεται καὶ ἡ σχέση τῆς μὲ τὰ «*συστήματα τῶν ὑδάτων*» καὶ τίς διακινήσεις τους στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς καὶ κάτω ἀπ' αὐτήν, ὅπως ἐπίσης καὶ μὲ τὸ θαλάσσιο περιβάλλον καὶ τίς ἐκεῖ ἐνδημούσες δυνάμεις: χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ ἀκόλουθα ἐπιθετα: *Κρηναῖος*, *Πετραῖος*, *Ἐπιλίμνιος*, *Ἐνάλιος*, *Ἀλιμέδων*, *Πελάγιος*, *Πόντιος*, *Βύθιος*, *Ναιμέδων*, *Σωτήρ νηῶν*.

Ὅμως «ὁ ἐντοπισμὸς τοῦ Π. στὸ θαλάσσιο ὅρο ἀποτελεῖ τὴν τελευταία φάση στὴν ἐξέλιξη τῆς φυσιογνωμίας αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ περιορίζει τὸ γενικότερο κύρος, ποῦ φαίνεται νὰ εἶχε στὴν προο-λυμπιακὴ θρησκεία..., ὅπου ἡ λατρεία τοῦ Π. ἐμφανίζεται τόσο ἰσχυρὴ, ὥστε νὰ ἀνταγωνίζεται... τὴ λατρεία τοῦ Δία... Ὁ περιορισμὸς τῆς γενικότερης σημασίας τοῦ Π. ...ἔχει ἀποτυπωθεῖ στοὺς μύθους μὲ τὴ διανομὴ τῆς ἐξουσίας τοῦ κόσμου σὲ ἐπικράτειες... καὶ μὲ τοπικὲς, οἰκιστικὲς καὶ λατρευτικὲς παραδόσεις, ποῦ παρουσιάζουν τὸν Π. νὰ χάνει τὴν ἐπικυριαρχία του πάνω σὲ ἀγαπημένους ἢ διαφιλονικούμενους τόπους, ὥστε ἀπὸ σύγκρουση μὲ ἄλλους θεοὺς...», ὅπως στὴν περίπτωση τῆς ἔριδας μὲ τὴν Ἀθηνᾶ γιὰ τὴν κηδεμονία τῆς Ἀθήνας.

Λάζαρος Πολυμενάκος

ΤΟ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ:

Ἡ κηδεία ἐνὸς Ἑλλήνου

Ἕνα ἀπροσδόκητο τηλεφώνημα: «Πέθανε ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος! Ἡ κηδεία εἶναι τῇ Δευτέρᾳ 23 Δεκεμβρίου στὶς 3 ἡ ὥρα στὸ Α΄ Νεκροταφεῖο».

Λέν μπορῶ νὰ πῶ, ὅτι δὲν τὸ περίμενα. Ἦξερα ὅτι πάλευε πάνω ἀπὸ χρόνον μὲ τὴν ἐπάρατη νόσο. Ἀλλὰ παρ' ὅλ' αὐτὰ ἐξεπλάγην, γιατί πνευματικά μέχρι τέλους ἦταν διαυγέστατος καὶ δημοσίευε ἀνελλιπῶς τὶς βαθυνούστατες ἔρευνές του στὸ «Δαυλὸ» μέχρι τὸ τεῦχος Δεκεμβρίου.

Ἄφησα ἐσπευσμένως τὴ δουλειά μου καὶ πῆγα ἐκεῖνο τὸ μεσημέρι στὸ νεκροταφεῖο. Ὁ καιρὸς ἦταν μουντὸς καὶ ψιλόβρεχε. Κάθε φορὰ πού πάω στὸ νεκροταφεῖο βρέχει. Ἀνάμεσα στὰ ἄλλα εἶδα καὶ δύο μεγάλα στεφάνια μὲ γαρύφαλλα καὶ χρυσάνθεμα σὲ πολλὰ χρώματα, πού ἔγραφαν μὲ κεφαλαῖα γράμματα πάνω στὴν ἄσπρη ταινία τους: Τὸ πρῶτο: «ΣΤΟΝ ΕΞΕΧΟΝΤΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ ΗΛΙΑ ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "ΔΑΥΛΟΣ"». Καὶ τὸ δεύτερο: «ΣΤΟΝ ΑΞΕΧΑΣΤΟ ΦΙΛΟ ΗΛΙΑ ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟ — ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ Λ.Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ».

Ὅταν μπήκαμε στὸ ναὸ — πάρα πολλὰ ἄτομα μέχρι καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα —, ὁ ἱερέας πῆρε τὸ χρυσὸ βιβλίον καὶ ἄρχισε νὰ διαβάξει: «Ἄρπασον ὁ Θεὸς τὸν δοῦλόν σου καὶ ἀνάπαυσον αὐτόν.... μετὰ δικαίων τὸν δοῦλόν σου». Κύτταγα ἀφηρημένος τὶς σταυρωτὲς λευκὲς λαμπάδες μὲ τὶς ἄσπρες μαργαρίτες καὶ τὶς κάλλες καὶ σκεφτόμουν τὸν Ἡλία Τσατσόμοιρο. Ἦταν θεόρατος καὶ εὐσταλὴς σὰ Σπαρτιάτης πολεμιστῆς ἢ Βυζαντινὸς αὐτοκράτωρ τῆς ἐποχῆς τῶν Κομνηνῶν. Τοῦ ἀρχικόρακος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὄνεσε ὁ ὦμος νὰ τὸν σηκώσουν. Ὁ Ἡλίας ἦταν λεβεντάνθρωπος μὲ ἐπιβλητικὴ προσωπικότητα ἐκτὸς ἀπὸ παρουσιαστικό, εἶχε εὐγενικὴ φυσιογνωμία καὶ χαρακτηῖρα σὰν Ἀρχαῖος Ἑλληνας. Ἐκεῖνῃ τῇ στιγμῇ στὴν ἐκκλησία — ἀνάμεσα στὸν εὐώδη καπνὸ ἀπὸ τὸ θυμίαμα — ἀναπολοῦσα τὸν ἄνθρωπο-Τσατσόμοιρο καὶ καθόλου τὸ ἔργο του. Μοῦ τὸ θυμισε ὁμοίως ὁ ἐκδότης τοῦ «Δαυλοῦ» κ. Δημήτρης Λάμπρου μὲ τὸν ὡραῖο του ἐπικήδειο, πού μόνον αὐτὸς ἐκφώνησε, εὐθυτενῆς καὶ ἀπὸ στηθούς:

«... Ἡ Ἑλληνίδα γῆ πού τόσο ἀγάπησες σὲ ἀνακαλεῖ στὰ σπλάγχνα της... πλήρῃ ἔργου... ὅπως ὁ Ἑρμῆς ἐπέστρεψε στὸν αἰγλήεντα Ὀλυμπο, μόλις ἐκτελοῦσε τὶς ἀποστολές του... Εἶχες φλογερὸ ἔρωτα τοῦ εἰδέναι, δίψα γιὰ ἀλήθεια.... σ' ἓναν πλανήτη πού τὸν ἔχει ἐξευτελίσει ὁ παραλογισμὸς, τὸ ψεῦδος, ὁ ἐξουσιασμός, τὸ παρὰ φύσιν καὶ ἡ γενικὴ παρακμὴ... Ὑπερασπίστηκες ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ τὸν ὁμφάλιο λῶρο, πού μᾶς συνδέει μὲ τὴ μεγάλη μητέρα μας... μὲ τὸ ἔργο σου, πού εἶναι δαυλὸς πυρπολητῆ· τὴν πυρκαγιά τοῦ Λόγου πού ἀναψες, δὲν ὑπάρχει δύναμη νὰ τὴ σβήσει... Φίλε μου, ἐταῖρε μου, συμπολεμιστῇ μου! Πορεύου ἐν εἰρήνῃ στὰ φωτεινὰ πεδία τῆς Γῆς τῶν Μακάρων, μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι ὁ Ὀρκος μας γιὰ τὸ Ὀραμὰ μας θὰ τηρηθεῖ μέχρι κεραίας».

«Συγκινητικὸς εἶναι», ψιθύρισε μιὰ κοπέλλα δίπλα μου.

Ἐλάχιστος ἐγὼ μπροστὰ σ' ἓναν κορυφαῖο μελετητῆ, φίλησα τελευταῖος τὸ ξύλινο φέρετρο. Βγαίνοντας ἀπὸ τὴν ἐκκλησία παρατήρησα ὅτι

- ♦ οί επίσημοι εκπρόσωποι του πνευματικού σωματείου, στο όποιο ο Τσατσόμοιρος ήταν έκπαλαι μέλος, έλαμψαν διά της άπουσίας τους. Παραβρέθηκαν μόνο ένιοι εκπρόσωποι της «άντιπολίτευσης» φορώντας στην μπουτονιέρα τους επιδεικτικά την κονκάρδα του σωματείου, κάτι που ό ν'ν πρόεδρος του έχει απαγορεύσει, όπως ό Χίτλερ είχε απαγορεύσει στους Γερμανούς νά φορούν την κονκάρδα της Βαναρίας. 'Ο λόγος της άπουσίας της διοίκησης ήταν άπλός: Τό σωματείο αυτό, που ήταν από της ίδρύσεώς του μέχρι και πρό έτών πυρσός έλληνικότητας (έκει έγινε τό 1987 ή μεγαλειώδης έκδήλωση του «Δαυλού» για τό 'Αλφάβητο), είναι σήμερα άντρο του φοινικισμού και βασιλεύει αυτού κυρίαρχος ό στυνγνός καισαροπαπισμός, ή στρεβλότης των άναρθρων ίαχών ή της παραπειστικής σιωπής του ούτως είπειν «καθηγητικού» κατεστημένου και ή έχθρότης έναντίον οίουδήποτε νέου και έλεύθερου, πράγμα που με ανάγκασε τόν μικρόν έμένα μετά βδελυγμίας νά παραιτηθώ, αν και ήμουνα 200 (!) χρόνια μέλος (στά πρόσωπα του παππού μου και του προπάππου μου). 'Αλλά αυτή είναι μιá άλλη ιστορία. 'Ισως κάποτε την πώ κι αυτήν.

Πηγαίνοντας μαζί με όλο τόν κόσμο στον τάφο περπάτησα δίπλα σ' ένα νεαρό συνεργάτη του «Δαυλού», και μιλάγαμε για τό έρευνητικό έργο του μεταστάντος:

«'Ο Τσατσόμοιρος ανάμεσα στ' άλλα απέδειξε όριστικά με μαθηματική λογική και την έλληνική προέλευση του αλφαβήτου», είπα έγώ. «'Αλλά, για χάρη της συζήτησής μας, ας υποθέσουμε πως τίποτα δέν έχει αποδειχτεί. 'Εμείς όμως, γιατί νά μην νίοθετήσουμε την άποψη που μάς συμφέρει σά λαός; Βλάκες είναι οί "Έλληνες φοινικιστές;"

«Και αυτό», μου άπάντησε ό νεαρός συνεργάτης του «Δαυλού».

Τά καντήλια στους τάφους ήταν τά περισσότερα άναμμένα. Τά αγαπημένα πρόσωπα φροντίζουν τους δικούς τους έστω και νεκρούς. Μά τά μαύρα γράμματα σέ πολλούς σταυρούς είχαν μισοσβήσει. Μιά ήλικιωμένη ξανθιά γυναίκα ντυμένη όλη στα πένθιμα -- προφανώς στενή συγγενής του εκλιπόντος -- φίλησε άδελφικά στα μάγουλα τόν κ. Λάμπρου και του είπε δακρύζοντας: «Νάσαι καλά. Σ' εύχαριστούμε για όλα».

Καθώς εγκατέλειπα μοναχός τόν περίβολο του νεκροταφείου περπατώντας πάνω στο δρόμο των προγόνων μου, σκεφτόμουνά ότι στον άπεριττο τάφο δέν βάλανε τόν 'Ηλία Τσατσόμοιρο. 'Εκείνος βρίσκεται πλέον σέ άλλες σφαίρες. Στο μνημιούρι τοποθέτησαν τους μίσθαρνους άγύρτες του φοινικισμού, που σκυβάλισαν την αλήθεια. Γιατί ή λέξη «αλήθεια» προέρχεται έτυμολογικά από τό «α» στερητικό και τό «λήθη»: αυτό που δέν ξεχνιέται. Και ό λεβέντης 'Ηλίας Τσατσόμοιρος ύπηρέτησε άνιδιοτελώς την αλήθεια. Τό νήμα της ζωής του ήταν δυνατό. Άγγιξε την κλωστή των καθηγητίσκων έπαγγελματιών της δεκάρας και την ξέφτισε.

Και αυτή ή σκέψη με παρηγοούσε χαρούμενα, καθώς γύριζα πίσω στο άσκητικό μου έρημητήριο.

Όθων Μ. Δέφνερ

Ἡλίας Τσατσόμοιρος: Τοῦ χρόνου ταξιδευτής

Ὅταν στὰ γραφεῖα τοῦ «Δαυλοῦ» πληροφορήθηκα πὼς ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος εἶχε φύγει γιὰ τὸ ταξίδι τ' ἀγύριστο, «ἀπώλεια», εἶπα καὶ ἡ λέξη αὐτὴ ἀντήχησε κρύα καὶ παγωμένη σὲ μένα τὴν ἴδια. Κι ὅταν ὕστερα βρέθηκα νὰ περπατῶ στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας, ἐνοιῶθα ἓνα περίεργο συναίσθημα ὀρφάνιας, ἀνεξήγητο, γιατί τὸν ἄνθρωπο αὐτὸν δὲν τὸν εἶχα συναντήσει ποτέ. Οἱ δημοσιεύσεις του μὲ εἶχαν ἐντυπωσιάσει. Ὅταν τὶς πρωτοδιάβασα στὸ «Δαυλό», ἓνα πρωτόγνωρο ζάφνιασμα μὲ μαγνήτισε καὶ μὲ τράβηξε πέρα, κατὰ τὴν ὁδὸ Κυδαθηναίων, καὶ τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ ἦταν τυχαῖο, ἀφοῦ κανένας ἐκδότης περιοδικοῦ εἶτε ἄλλου ἐντύπου δὲν μ' ἔχει δεῖ ποτέ ἕως τότε μὲ τὰ μάτια του. Ἡ βιαστικὴ ὁμῶς ἀνάγνωση, ὅπως καὶ τοῦ βιβλίου του, μέσα στὴ σκληρότητα τῶν ἡμερῶν καὶ τὸ ἀδυσώπητο τοῦ χρόνου, τὰ περιττὰ κι ἄχρηστα μὲ τὰ ὁποῖα ἔχουμε φορτώσει τὴ ζωὴ μας καὶ μᾶς ταλανίζουν, δὲ μπορῶ νὰ πῶ πὼς μοῦ εἶχε πληρῶς ἀποκαλύψει τὸ φαινόμενο Ἡλίας Τσατσόμοιρος. Παρέμενε γιὰ μένα περισίωτο ἓνα γοητευτικὸ καὶ ἀπρόσιτο αἶνιγμα, ἓνα ἡφαίστειο λόγου καὶ κίνησι πνεύματος, πού κάπου μοῦ ξέφευγε καὶ δὲ μπορούσα νὰ τὸ παρακολουθήσω. Κι ὅταν γύρισα στὸ σπίτι μου, ρίχτηκα στὴ μελέτη τοῦ βιβλίου του «**Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας**» —καί, πὼς νὰ τὸ κάνουμε, ἄλλο ἀνάγνωση καὶ ἄλλο μελέτη— καὶ τότε συνειδητοποίησα τὸ μέγεθος τοῦ συγγραφέα-ἐρευνητῆ, τὸν ἀσύλληπτο μόχθο του, τὴν ἀγωνία καὶ τὴν ἀγάπη του γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Πυξίδα τῆς πορείας του καὶ στόχος ἡ λύτρωσή του ἀπὸ τὴν «**Ἀτην, τὴν λυγρὰ ἄλγεα νέμουνσαν καὶ τύπτουσαν**». «**Τάλας**» ὁ σημερινὸς Ἑλληνας καὶ ὁ πολίτης τῆς διεθνοῦς κοινωνίας, ὅχι γιατί τὸν ἐπλήξε ἡ μοῖρα, ἀλλὰ γιατί δὲν ἔχει μυαλὰ νὰ σκέφτεται σωστά καὶ «**διαταράσσει τὸν κοινωνικὸ ρυθμὸ διὰ τῆς δικῆς του συγχύσεως**». «**Χαλεποί**» οἱ Τιτᾶνες-ἡγέτες του, πού μὲ τὴν ἀλαζονεία καὶ τὴν ἀφροσύνη ἀπομάκρυναν τὴν «**Αἰδῶ**» καὶ τὴ «**Νέμεσιν**». Χαλεποί, γιατί εἶναι «**ἄνθρωποι διεστραμμένοι, διεφθαρμένοι, μοχθηροί, οἱ ὁποῖοι ὠθοῦν αὐτὴν τὴν πνοὴν τῆς διαστροφῆς στὸ περιβάλλον τους καὶ στὸν κόσμον, προκαλοῦντες ἔτσι κινήσεις παλινδρομήσεως ἢ συγχύσεως**». Ἡ κοινωνία ἔχασε τὴν ἡρεμία καὶ τὴν ἰσορροπία της ἐξοστρακίζοντας τὴ Θέμιδα, δηλαδὴ τοὺς θεσμοὺς καὶ τὴ νομὴ τῶν ἀγαθῶν κατὰ τὸν πρέποντα τρόπο, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ αὐτὸν τῆς μητρὸς πρὸς τὸν ἄνθρωπο, τῆς μητρὸς τῆς ὁδηγούσης στὸ φῶς».

Στὴν ἡλικία πού οἱ ἄλλοι —σχεδὸν ὅλοι— δὲν ἔχουν ἄλλη ἐννοια ἀπὸ τὸ πὼς ν' ἀπολαύσουν τοὺς καρποὺς τῶν μόχθων τους ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος ἐπέτελεσε τὸν ἡράκλειο ἄθλο: Ταξίδεψε μέσα στὸ χρόνο. Μὲ σκάφος τὴν ἀρχαία, κυρίως προκλασσικὴ ἑλληνικὴ γραμματεία, πού ἐμεῖς οἱ νεοέλληνες ἀγνοοῦμε ἢ ἔχουμε κάποιες λανθασμένες πληροφορίες ἀπὸ τὴ σκόπιμη διαστρέβλωση τῆς κατευθυνόμενης ἀπὸ τοὺς ἐξουσιαστὲς «ἐπιστήμης», διάβηκε πολιτισμοὺς καὶ κατακλυσμοὺς, διέσχισε τὶς χιλιετίες, τὰ ἑκατομμύρια χρόνια, ἐφθασε ὡς τὸν ἑλλοπα θηρευτὴ, ἀγκυροβόλησε κι ἄρχισε τὴν ἐρευνα. Γιατί ἤθελε νὰ φέριε πίσω στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν κόσμον ὁλόκληρον τὸν «οἰκουμενικὸ λόγον» τοῦ «**Λιδός-πολιτισμοῦ**», μοναδικὴ πιά σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, πού τρεκλίζει ζαλισμένος μέσα στὸν παραλογισμό πού βασιλεύει πάνω στὸν βαριά ἄρρωστο φλοιὸ τῆς Γῆς. Κι ἐπειδὴ πίστευε πὼς αὕτῃ ἡ κατάκτηση τοῦ ἀνθρώπου δὲν ὑπάρχει πουθενά ἄλλου παρὰ μόνο μέσα στὴν κιβωτὸ πού λέγεται Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, ξεκίνησε ἀπὸ τὸν ὁδὸ πρὸς «**πρῶτος ἀνήλθε ἐπὶ τῶν ὑδάτων πρὸ 145.000.000 ἐτῶν, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἀνεπτύχθη ἡ ἑλλοπικὴ γλῶσσα, ἡ μετέπειτα γλῶσσα ὅλων τῶν ἐλλήνων**». Καὶ εἰ-

δε τη «φλόγα πού αναπήδησε από την έστία, τὸ πρῶτο φῶς, ὄχι μόνο στὸ σκοτεινὸ σπήλαιο, ἀλλὰ καὶ στὸν έρεβώδη ἀνθρώπινο ἐγκέφαλο». Καὶ ἄκουσε τὸν «ἀρχέγονο φθόγγο ΜΑ-πού σημαίνει μητέρα». Γιατὶ αὐτὴ «ἡ ΜΑ, ἡ μητέρα, εἶναι ἐκείνη πού θὰ καθησυχάσει τὸ μικρὸ θεὸ ὄχι μόνο ἀπὸ τὴν πείνα, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς φόβους τῆς νύχτας «μέλποντας», μιμουμένη διὰ ψιθύρων ἤχους μελωδικούς, πού θὰ φέρουν τὸν ὕπνο στὰ μάτια». Εἶναι αὐτὴ πού θὰ τοῦ δώσει τὴ γνώση τῶν «πρὸ τ' ἐόντων τῶν τ' ἐόντων» καὶ «θὰ τὸν καταστήσει ἱκανὸ ν' ἀντιληφθεῖ τὰ τ' ἐσόμενα». Μὲ τὶ σεβασμό, μὲ πόση ἀλήθεια καὶ λυρισμὸ μιλάει γιὰ τὴ μητέρα ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος, σήμερα, σὲ μιὰ νεοελληνικὴ κοινωνία πού ἔχει γεμίσει ἀπὸ μαστροπούς. Σὰν Ἑλληνίδα μίνα τὸν εὐγνωμιῶν.

Καὶ τὸ ΜΑ ἔγινε «Μοῦσα», «Μαντική», «Μαντεία» καὶ «Μουσεῖα», πού «μετὰ τὴν ἐπὶ Δευκαλίωνος καταστροφή περιήλθαν στὰ χέρια τῶν νέων βασιλέων, πού ἀνίκανοι νὰ ἐξάγουν τίς ὀρθές προβλέψεις τοῦ λόγου, ἀναγκάστηκαν ν' ἀντικαταστήσουν τὴν πρόβλεψη μὲ τὴν προφητεία ἢ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ φιλεῦσπλαχνοῦ θεοῦ». Μ' αὐτὸν τὸν «νέο λόγο», πού ἦρθε ἀπὸ τοὺς βαρβάρους, ἄρχισε ἡ ἔκτροπή. Καὶ ἡ ἔκτροπή γεννᾷ ἐκτρώματα καὶ παραλογισμοὺς ὑποπτους καὶ ἐπικίνδυνους. Τὸ ψέμα, πού ὀδηγεῖ στὴν καταστροφή.

Ἀλλὰ ἡ λέξη «θεός» στὴν Ἑλληνικὴ (Ἑλλοπικὴ) γλῶσσα «εἶχε τὴν σημασία ἄνθρωπος καὶ μετὰ ἐπιχθόνιος φύλαξ τῶν θνητῶν ἀνθρώπων». Καὶ ἀπὸ τοὺς θεοὺς-βοσκούς ἢ πορεία τοῦ «εἰσέχοντος» στὴ διοίκηση προχωρεῖ στοὺς οὐρανί-ωνες, τοὺς διογενεῖς, τοὺς ἥρωες καὶ φθάνει μέχρι τοὺς βασιλεῖς. Καὶ γιὰ νὰ τιμήσει ὁ Δίας τὸν σελλὸ (βοσκό), τὸν ἄνθρωπο πού ἔδωσε ὠθηση στὴ γλῶσσα, ὥρισε τὴν πρώτη πόλη του, τὴ Λωδῶνη, γιὰ μαντεῖο δικό του. Ἡ λέξη θεός, ὅμως, ἔγινε στοὺς βαρβάρους συνώνυμο τοῦ δημιουργοῦ τοῦ σύμπαντος.

Αὐτὰ γράφει ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος καὶ τὰ στηρίζει σὲ ἔρευνα ἐπιστημονική, ἀμείλικτη καὶ ἀνελέητη γὰρ τοὺς ψεῦτες καὶ τοὺς ἀγράμματους, πού ἔγινε μὲ μόχθους καὶ κόπους πού προκαλοῦν δέος καὶ πού, πολὺ φοβᾶμαι, ἔγιναν ἢ αἰτία γιὰ νὰ περάσει τὴν πόρτα πού κανένας ἀπὸ μᾶς τοὺς «ζῶντανούς» δὲν ἀνοιξε ποτέ.

Δὲν ὑπάρχει μνήμη τοῦ παρελθόντος, διατείνονται οἱ ἐπαγγελματίες μωροφιλόλογοι καὶ ἱστορικοὶ τοῦ γλυκοῦ νεροῦ. Ἡ γραφὴ ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, μᾶς δίδαξαν στὰ σχολεῖα, καὶ δὲν ἔχω ἀκούσει τίποτα περισσότερο ἡλίθιο ἀπὸ αὐτό. Γράμματα μάθαμε σ' ἐμπορεῖα καὶ πορνεία Φοινικικὰ (αἰδώς, Ἀργεῖοι!), διακηρύττουν οἱ καλοπληρωμένες αὐθεντίες, καὶ σὲ ὅποιον ἀρέσουν τῆς Χαλιμᾶς τὰ παραμύθια δὲν ἔχει παρὰ νὰ διαβάσει Ἑλληνικὴ Μυθολογία. Ἕνας γέρο-παραλυμένος ἔρωτιδῆς ἦταν ὁ Δίας μὲ τ' ἀστραπόβροντα, πού δὲν εἶχε ἀφήσει Ἑλληνίδα ἀμόλευτη...

Ὅχι, λέει μὲ τὴν πραότητα καὶ τὴν γαλήνη τῆς ἀπόλυτης σιγουριᾶς ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος. Γράμματα ἤξερε καὶ ὁ Ἡρακλῆς, πού δὲν ἦταν μύθος ἀλλὰ ἄνθρωπος μὲ σάρκα καὶ ὀστά. Καὶ τὸ ἀποδεικνύει («Ἱστορία Γενέσεως Ἑλληνικῆς Γλῶσσας», σελ. 172-173). Καὶ «τὰ παρελθόντα βρίσκονται ἐντὸς τῶν κειμένων, ὅσα διεσώθησαν ὑπὸ τῶν Μουσείων μετὰ τὴν ἐπὶ Δευκαλίωνος καταστροφή» καὶ μέσα στοὺς φθόγγους καὶ τίς λέξεις τῆς Ἑλληνικῆς Γλῶσσας. Γιατὶ τὰ κρύβετε; γιατί δὲν τὰ διδάσκετε, Ἑλληνες ἐκπαιδευτικοί;

Καὶ σὲ ἐρωτικὴ λειτουργία μὲ τὴν ἀγαπημένη του Ἑλληνίδα Γῆ, γιατί «ἡ πρώτη διδάξασα εἶναι γένους θηλυκοῦ» καὶ «ὁ τόπος αὐτὸς εἶναι μοναδικὸς σὲ ἐρεθίσματα» καὶ ἐπειδὴ «ὁ πρωτογενὴς ἤχος λειτουργεῖ ὡς πυρῆνας στὸ κέντρο τοῦ γλωσσικοῦ ἀτόμου», ἀποκωδικοποίησε τίς λέξεις στηριζόμενος στὴν ἀποκωδικοποίηση τῶν γραμμάτων. Γιατὶ «ὄλες οἱ λέξεις τοῦ πανάρχαιου Ἑλληνικοῦ

λεξιλογίου δηλώνουν ἤχους καὶ εἰκόνες» καὶ μέσα τους «εὐρίσκονται ἐμφυτευμένες διὰ τῶν γραμμάτων μεγίστης σημασίας πληροφορίες».

Καὶ καταλείπει τοὺς παραμυθᾶδες καὶ ἀποδεικνύει πῶς ὁ Ζεὺς ἦταν ἄνθρωπος ποὺ γεννήθηκε «στην Λύκτον τῆς Κρήτης, ἐπάνω στὰ Κατσικοβούνια τοῦ Λασηθίου». Καὶ ἡ Μῆτις, ἡ Θέμις, ἡ Εὐρυνόμη καὶ ἡ Μνημοσύνη δὲν ἦσαν παρὰ οἱ προσωποποιημένες πρῶτες ἐνέργειες τοῦ μεγάλου βασιλιᾶ, μαζί μὲ τὶς ἐννοιες ποὺ ὑποκρύπτονται μέσα στὶς ἀντίστοιχες λέξεις. Ἡ Εὐρυνόμη π.χ. ποὺ εἶναι λέξη σύνθετη ἀπὸ τὸ «εὐρύς» καὶ «νέμω», ἔπρεπε νὰ ὑπερπηδῇ «τὰ τεῖχη τῶν πόλεων ἢ τῶν λαῶν καὶ νὰ ἐξαπλωθεῖ σ' ὁλόκληρη τὴν οἰκουμένη, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ φέρει τὶς χάριτες τῶν πνευματικῶν τέκνων τοῦ Διὸς στὸν κόσμον». Οἱ Τιτάνες ποὺ ἐνίκησε ὁ Ζεὺς δὲν ἦσαν παρὰ οἱ βασιλεῖς ποὺ ἐξετράπησαν («τιταίνοντας ἀτασθαλίη μέγα ρέζαι ἔργον»).

Μ' ἄλλα λόγια, εἶναι σὰν νὰ μᾶς λέει ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος, ἀφήστε τὸ ὕψος, τοὺς βεντετισμούς, τὴν καλοπέραση καὶ τὴν προχειρότητα καὶ θὰ βρῆτε τὴν λύση μέσα στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ποὺ γιὰ λόγους ποὺ ἐσεῖς καλὰ γνωρίζετε, πασχίζετε νὰ ἐξαφανίσετε.

Καὶ δὲν θὰ παραλείψω ἐδῶ νὰ ἀναφέρω αὐτὸ ποὺ ἄκουσα σὲ συγκέντρωση μεγάλης λογοτεχνικῆς ἔνωσης (πιάτσας) καὶ σηκώθηκαν ὀρθιες οἱ τριῖνες πάνω στὸ κεφάλι μου: «Οἱ Ἕλληνες λογοτέχνες, πιά, γιὰ νὰ πουλᾶνε, πρέπει νὰ γράφουν στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα». Οὐδὲν σχόλιον.

Ἀλλὰ ὁ Ἡλίας Τσατσόμοιρος, ἀφήνοντας τὸν κόσμον τῆς μανίας, τῆς ἀλαζονείας καὶ τῆς ἀφροσύνης, ταξίδευε στὸ χρόνο. Καὶ μὲ τὸ πηγαιν' -ἐλα, λουλούδι τὸ λουλούδι, ἔφτιασε τὴν ἀνθοδέσμη ποὺ λέγεται «Οἰκουμενικὸς Λόγος», μᾶς τὴν παρέδωσε καὶ ἔφυγε γιὰ τελευταία φορά, χωρὶς νὰ γυρίσει ποτὲ πιά πίσω στὴ δική μας κόλαση. Ἐμεινε γιὰ πάντα στὸν παράδεισο τοῦ Διὸς-πολιτισμοῦ, ἀνάμεσα στὴ Μῆτι, τὴν Θέμιδα, τὴν Εὐρυνόμη, τὴν Μνημοσύνη καὶ τὶς κόρες τους.

Καὶ ἔφυγε ἡσυχος, γιατί «ἔφερε εἰς πέρας τὸ δύσκολο ἔργο τῶν ἀποδείξεων» καὶ γιατί «ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἰσέρχεται ἐκ νέου στὴ σκηνὴ τοῦ κόσμου καὶ μὲ τὴν ἀπροσμέτρητη σοφία της μπορεῖ νὰ βοηθήσει τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐπανεύρουν τὴν ροικὴ πορεία τους πρὸς τὸ πέρα ἄγνωστο, ἀλλὰ συνυφασμένο μὲ τὸ ἀνθρώπινο κύτταρο».

Πῶς νὰ ὀνομάσω τὸν Ἡλία Τσατσόμοιρο;

Τὸν ὀνομάζω ἥρωα, γιατί δὲν εἶναι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ γεννιοῦνται κάθε μέρα καὶ γιατί κατήγαγε ἄθλο ἡράκλειο. Καὶ τὸν ὀνομάζω σοφὸ, γιατί ἦταν «ὁ ἔμπειρος, ὁ ἐρμηνεύων μὲ ὀρθὸ τρόπο διὰ τοῦ λόγου τὰ συμβαίνοντα, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸ αὐτῶν διὰ τοῦ καταχωρηθέντος (γραπτοῦ) λόγου καὶ ἐκδίδων μαντεύματα». Καὶ τὸν ὀνομάζω ἐλπίδα, γιατί ἐτούτῃ ἡ γῆ μπορεῖ ἀκόμα νὰ γεννάει ἀνθρώπους φωτισμένους, μ' ὅλη τὴν κακοποίηση ποὺ ἐμεῖς, οἱ ἄφρονες νεο-«Ἕλληνες» μητραλοῖες, ἀσελοῦντες καὶ παραλογιζόμενοι, ἐπιφέρουμε πάνω της.

Οὐρανία Πρίγκουρη

Λόγω τοῦ ἀφιερώματος στὴν ἱερὴ μνήμη τοῦ μεγάλου ἐρευνητῆ-συνεργάτη μας οἱ μόνιμες στῆλές «Σύγχρονοι Χαρακτῆρες χωρὶς Χαρακτῆρα», «Αἵσιμα καὶ Ἀδήριτα», «Τὸ ἀνέκδοτο διήγημα τοῦ “Δαυλοῦ”», «Ἡ κίνησις τῶν Ἰδεῶν» κ.λπ. ἀναβάλλονται γιὰ τὸ ἐπόμενο τεῦχος.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

‘Η γέννηση της γλώσσας από την Μητέρα-Φύση

Κύριε διευθυντά,

‘Η έκδοση του μνημειώδους έργου του ‘Ηλία Τσατσόμοιρου «*Ιστορία Γενέσεως της ‘Ελληνικής Γλώσσας*» αποτέλεσε την αφορμή για τη σύνταξη αυτής της επιστολής. Θεωρώ πως κάθε νοήμων Έλληνας πρέπει να αισθάνεται υπερήφανος, που υπάρχουν ακόμη διανοητές - της εμβέλειας του Τσατσόμοιρου -, οί όποιοι αγωνίζονται με πάθος για την επιστημονική αλήθεια μακριά από τα ψεύδη και τις πλάνες, που καλλιεργούν οί έπονομαζόμενοι «ειδικοί» ακόμη και στην Ελλάδα. Και τό μεγαλύτερο ψεύδος δέν είναι άλλο παρά ή εφεύρεση των «Ίνδοευρωπαϊών» καθώς και του καλούμενου «φοινικικού άλφαβήτου», με μοναδικό σκοπό νά χτυπηθεί ό ‘Ελληνικός Πολιτισμός και πιό συγκεκριμένα ή Γλώσσα μας, τό τελειότερο δημιούργημα του ανθρώπινου πνεύματος.

‘Ο συγγραφέας, με όπλο την γνήσια επιστημονική μέθοδο — μακριά από δογματισμούς και προκαταλήψεις — συντρίβει ένα ένα τά αναμφισβήτητα (μέχρι σήμερα) αξιώματα των φοινικιστών. Και πρώτα απ’ όλα την κατάπτυστη θεωρία περί μη αιτιώδους σχέσεως σημαίνοντος-σημαινομένου. Προς επίρρωση δέ των απόψεών του σημειώνω σ’ αυτό τό σημείο τη γνώμη του διάσημου νομπελίστα φυσικού Carl Sagan στο βιβλίο του «*Οί Δράκοι της Έδემ*» (έλλ. έκδοση «ΩΡΟΡΑ» σ. 115): «*Μπορεί νά φανταστεί κανείς τις γλώσσες των χειρονομιών νά συμπληρώνονται σιγά-σιγά και μετά ν’ αντικαθίστανται από τις προφορικές γλώσσες — πού, αρχικά, θά πρέπει νά ήταν ονοματοποιητικές (νά μιμούνταν δηλαδή τόν ήχο του αντικειμένου ή την πράξη που περιγράφουν). Τά παιδιά φωνάζουν τά σκυλιά “γάβ-γάβ”. Σέ όλες σχεδόν τις ανθρώπινες γλώσσες ή παιδική λέξη για τη μητέρα φαίνεται νά μιμείται τόν ήχο που γίνεται απρόσεχτα καθώς βυζαίνουν τό στήθος*». [Είναι πράγματι έκπληκτική ή ταύτιση των απόψεων τοῦ C. Sagan και τοῦ Η. Τσατσόμοιρου: βλ. «*Ιστορία Γενέσεως της ‘Ελληνικής Γλώσσας*»].

Τά πράγματα έπομένως είναι ξεκάθαρα. Ούτε «Ίνδοευρωπαῖοι» υπήρξαν, αλλά ούτε οί Φοῖνικες στάθηκαν οί έκπολιτιστές της ανθρωπότητας. ‘Η ‘Ελληνική Γη ήταν εκείνη που γέννησε και εξέθρεψε τόν θεόν (= άνθρωπο) και παράλληλα υπήρξε ή μητέρα της ‘Ελληνικής Γλώσσας και κατόπιν όλων των γνωστών διαλέκτων. Μόνο που όλες οί άλλες διάλεκτοι έκφυλίστηκαν και έχασαν την απaráμιλλη μουσικότητα της ‘Ελληνικής. Γι’ αυτό είναι καθήκον όλων των σκεπτομένων νά διαφυλάξουμε ως κόρην όφθαλμοῦ τη γλώσσα μας. Και αυτό γίνεται όχι από στεῖρο έθνικισμό, αλλά από πεποίθηση ότι ό ‘Ελληνισμός (γλώσσα-πολιτισμός-φιλοσοφία) εκφράζει τόν άνθρωπο στην ανώτερη αξία του.

Στό τιτάνιο έργο που έχετε αναλάβει, είμαι σίγουρος, έχετε την άμέριστο συμπαράσταση όλων των σκεπτομένων ανθρώπων. Φυσικά κάποιοι ψευδοδιανοούμενοι και μισέλληνες θέλουν νά σās θέσουν εμπόδια. Πρέπει άλλωστε νά υπερασπιστοῦν τά «προοδευτικά» επιτεύγματά τους, για τά όποια τόσο κόπτονται (δη-

μοτική, μονοτονικό, εκδίωξη τῶν ἀρχαίων ἀπὸ τὰ Γυμνάσια κ.ἄ.), μήπως καὶ χάσουν τὴν περίοπτη θέση ποὺ ἀποδίδεται σ' αὐτοὺς ἀπὸ τὸ κράτος. Θέλουν οὐσιαστικά τὸ λαὸ σὲ ἀ-φασία καὶ ἀ-γλωσσία, ὥστε νὰ ἐπιτύχουν τὰ δικά τους σχέδια. Καὶ τὸ αἰώνιο σχέδιο τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ὁ ὀριστικὸς καὶ παντελὴς ἀφανισμὸς του.

Ἐνῶ ὅμως τὰ μέσα γιὰ τὴ φθορὰ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος εἶναι ποικίλα, ὁ τρόπος ἀντίστασης εἶναι μόνο ἓνας: χαλύβδωση τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, πίστη καὶ προσήλωση στὰ ἰδανικά μας καὶ βαθειὰ γνώση τῆς Ἱστορίας μας. Μόνον ἔτσι βαδίζουμε στὸ δρόμο τῆς ἐγρήγορης μακρυᾶ ἀπὸ τὴ μακαριότητα καὶ τὴ δουλοπρέπεια, ποὺ θέλουν νὰ μᾶς καλλιεργήσουν. Ἄλλωστε πρέπει νὰ μάθουμε νὰ εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὶς πολλαπλὲς προκλήσεις τῶν καιρῶν μας, γιὰ νὰ μὴ γίνουμε οὐραγοί, ἀλλὰ πρωτοπόροι στὸν ἀγῶνα γιὰ πραγματικὴ πνευματικὴ ἐξύψωση τῆς ἀνθρωπότητας. Αὐτὴ εἶναι, ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Διὸς, ἡ ὕψηλὴ ἀποστολὴ τῆς Ἑλλάδος διὰ μέσου τῶν αἰώνων.

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν φιλοξενία

Γιῶργος Κ. Τσολάκος

Φοιτητῆς Νομικῆς Ἀριστοτελείου
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Τὰ περὶ ἀρχαιότητος τῶν πολιτισμῶν ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τοῦ Παπισμοῦ

Κύριε διευθυντά,

Ἡ ἐχθρότης καὶ ὁ πόλεμος ἐναντίον τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος ἐμφανίζονται ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐμφάνισης τοῦ Χριστιανισμοῦ μὲ κέντρον τὴν Ρώμην.

Ὁ Ἱππόλυτος, ἐπίσκοπος (= πάπας) τῆς Ρώμης καὶ ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς ζήσας 2-3 αἰῶνας μ.Χ., *«ἄγνωστον ποῦ γεννηθεῖς»*, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸ σχετικὸν κεφάλαιον τοῦ πέμπτου τόμου (σελ. 191) τῆς *«Βιβλιοθήκης Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων»* τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1955), φέρεται ὡς συγγραφεὺς μεγάλου ἀριθμοῦ χριστιανικῶν βιβλίων, ἐνῶ *«ἀπεδόθησαν εἰς αὐτόν τινα μὴ γραφέντα παρ' αὐτοῦ»* (σελ. 197). Ἡ δρᾶσις τοῦ Ἱππολύτου εἶναι γνωστὴ, ἐνῶ εἶναι ἄγνωστος ἡ προέλευσις καὶ ἡ καταγωγή του, ἄρα καὶ ἡ ταυτότης τοῦ αὐτοῦ. Ἐνὰ ἐκ τῶν συγγραμμάτων του τιτλοφορεῖται *«Κατὰ πασῶν αἱρέσεων ἔλεγχος»* καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ δέκα βιβλία.

Ἀπὸ πολλοὺς ἀμφισβητήθηκε, ἐὰν συγγραφεὺς του εἶναι ὁ Ἱππόλυτος Ρώμης. Εἰς τὸ ΣΤ' βιβλίον τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ παράγραφος 22, στίχος 38-39 ὑπάρχει γραμμένον: *«Ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τῆς ὑποθέσεώς ἐστιν ἐν τῷ Τιμαίῳ τῷ Πλάτῳ σοφία Αἰγυπτίων»*.

Εἰς τὴν ἰδίαν ἑκδόσιν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας γίνεται ἀναφορὰ εἰς τὸν Θεόφιλον ἐπίσκοπον τῆς Ἀντιοχείας (169-180), ὁ ὁποῖος *«κατήγετο ἐκ τῆς παρὰ τὸν Τίγρητα καὶ τὸν Εὐφράτην χώρας»*. Εἰς τὸ σύγγραμμά του *«Πρὸς Αὐτόλυκον»*, Γ', παράγραφος 23, στίχος 8-12 ὑπάρχει γραμμένον: *«καὶ περὶ Λυκούργου ἢ Δράκοντος ἢ Μίνω τῶν νομοθετῶν, τοῦτων ἀρχαιότητι προάγουσι αἱ ἱερὰ βίβλοι, ὅπου γε καὶ τοῦ Διὸς τῶν Κρητῶν βασιλεύσαντος, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ Ἰλιακοῦ πολέμου δεικνύται προάγοντα τὰ γράμματα τοῦ θεοῦ νόμου τοῦ διὰ Μωσέως ἡμῖν δεδομένου»*. Ἀπὸ τὴ μὴ ὀρθὴ κατὰτάξιν τῶν ὡς ἄνω προσώπων μαρτυρεῖται ἡ σύγχυσις περὶ τῶν προσώ-

πων τούτων, τὴν ὁποία εἶχεν ὁ συγγραφέας τῶν στίχων αὐτῶν.

Εἰς τὴν παράγραφον 29, στίχοι 10-13 ὑπάρχει γραμμένο: «Ὅτι μὲν οὖν ἀρχαιοτέρως ὁ Μωσῆς δεικνύται ἀπάντων συγγραφέων (οὐκ αὐτὸς δὲ μόνος, ἀλλὰ καὶ οἱ πλείους μετ' αὐτὸν προφητὰι γενόμενοι) καὶ Κρόνου καὶ Βῆλου καὶ τοῦ Ἰλιακοῦ πολέμου, δηλὸν ἐστίν».

Εἰς τὴν τελευταία σελίδα τοῦ Α' βιβλίου τοῦ γράφει: «μεταγενέστεροι γενόμενοι οἱ ποιητὰι καὶ φιλόσοφοι ἔκλεψαν ἐκ τῶν ἀγίων γραφῶν...».

Ποιοὶ ἐκρύπτοντο ὀπίσω ἀπὸ τὰ ὀνόματα Θεόφιλος καὶ Ἰππόλυτος; Καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἔγραψαν τὰς ἀνακριβείας αὐτάς; Οἱ συγγραφεῖς αὐτοὶ ἦσαν ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἤθελον νὰ καταρρακώσουν ὅτιδήποτε Ἑλληνικόν. Τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα εἶναι τελείως διάφορον τοῦ Ἰουδαϊκοῦ. Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ φιλοσοφία, μεγάλου βάθους, καὶ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἐπιστήμη δὲν ἐμπεριέχονται εἰς τὰς «ἀρχαίας» Ἰουδαϊκὰς γραφάς, οὔτε καὶ εἰς τὰ σιγῶπτικὰ κείμενα.

Οἱ ζῆνοι ὑποστηρίζουν, ὅτι τὸ νεώτερον ἑλληνικὸν φθογγικὸ ἀλφάβητον ἐχρησιμοποιήθη, τὸ πρῶτον, τὸν ἑβδομον ἢ ὄγδοον αἰῶνα π.Χ. Τοῦτο εἶναι αὐθαίρετον, διότι εὐρέθησαν πινακίδες ἀρχαιότεραι. Εἶναι ἀδύνατον, ὥς τονίζει καὶ ὁ Ἡλίας Α. Τσατσόμοιρος, ἀναφορὰς εἰς γεγονότα, προχω-

ρημένων ἐτῶν τῆς προϊστορίας τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀντιλήψεις νὰ μετεδόθησαν ἐπὶ τόσον μακρὸν χρόνον διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου, διὰ νὰ ἐγγραφῶν, ὡς κείμενα πλέον, μετὰ τὸν ἑβδομον αἰῶνα π.Χ. μετὰ τὸ φθογγικὸ ἐπινοηθῆν ἑλληνικὸν ἀλφάβητον. Πρόκειται ἀπλοῦστατα περὶ μεταγραφῆς κειμένων ἀπὸ παλαιότερον γραφικὸν σύστημα. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐχρησιμοποιοῦν πρὸ τοῦ «Ἰλιακοῦ πολέμου» καὶ πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μωυσέως (13ος αἰὼν) ἄλλον τύπον γραφῆς.

Ὁ Ἰππόλυτος καὶ ὁ Θεόφιλος ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι ἠγνόουν τὴν ὑπαρξίν ἑλληνικῆς γραφῆς πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μωυσέως καὶ ἐτόλμησαν νὰ γράψουν τὰς ἀνακριβείας τῶν. Τοῦτο ὅμως δὲν πρέπει νὰ εἶναι σωστό: Ὁ Θεόφιλος γράφει διὰ τὸν Δία, ὅτι «ἐβασίλευσεν» εἰς τοὺς Κρήτας. Ἄρα εἶχον εἰς τὰς χεῖρας τῶν στοιχεῖα ἀρχαιοτάτα καὶ προφανῶς ἐγνώριζαν, ὅτι εἰς τὴν γραφὴν οἱ Ἕλληνες προηγούντο τοῦ Μωυσέως. Ἀπλῶς διεστρέβλωσαν τὴν πραγματικότητα πρὸς ἐξυπρέτησιν τοῦ σκοποῦ τῶν.

Οἱ χριστιανοὶ ἱστορικοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἴσως γνωρίζοντες τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν, ἐφρόντιζαν νὰ μὴ διατηρήσουν τὰ πλήρη στοιχεῖα τῆς ταυτότητός τῶν.

Μετὰ τιμῆς

Τατιανὴ Ἀναγνωστοπούλου

Κερκύρας 55, Κυψέλη

Ζεύξη ἐπιστήμης καὶ ποιήσεως

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρου,

Ὁ κος Η.Α. Τσατσόμοιρος ἐπιτυχάνει στὸ βιβλίου του «Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας» τὴν ζεύξη ἐπιστήμης καὶ ποιήσεως. Οἱ σοβαρὲς ἐνδείξεις παραμένοντας στὸν χώρον τῆς ἐπιστήμης κυττάζουν πέρα ἀπ' τὰ σύνορά της τὸν ποιητικὸν χώρον καθιστώντας ἔτσι δυνατὴ τὴν ἐπέκτασιν τῶν συνόρων της.

Ἐκτινάσσονται λοιπὸν οἱ 24 βολές πρὸς τὴν ποιητικὴ ἐνδοχώρα ἀποκαλύπτοντας μὲ σιωπηλὴν χάριν τὴν ὁμορφίαν τοὺς σύμφωνον μὲ τὸ μέτρο τοῦ γαλάζιου καὶ τῆς πέτρας τοῦ χώρου ἀπ' ὅπου ξηπήδησαν. Ἀλλάζουν μορφὰς μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου,

ἀλλὰ ἡ συνειδήσις τοῦ χώρου παραμένει καρπὸς ὠριμάζων ποὺ ἐγγίζει τὶς τελευταῖες τοῦ ἀποχρώσεως μὲ περηφάνεια γιὰ τὴν αὐτοφύῃ του ὑπαρξιν.

Συγχαίρων, εὐχομαι, ἡ ἐργασία αὐτὴ νὰ γίνῃ ἡ κινητήριος δύναμις γιὰ περαιτέρω ἐρευνες καὶ πλήρη ἀποκατάστασιν τῆς λογικῆς, ποὺ δὲν φοβάται τὴν ποίησιν ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντίστροφο. Μόνον μὲ τὴν νέα συμμαχία τῶν δύο αὐτῶν ἐλπίδων θὰ γίνῃ δυνατὴ ἡ ἀποκατάστασις τοῦ φωτός καὶ τῆς διαφανεῖας στὰ καθ' ἡμᾶς πράγματα ἀλλὰ καὶ στὰ παγκόσμια.

Μὲ ἐκτίμησιν

Παν. Α. Μαργαρίτης

Τσιλλερ 32 ΑΘΗΝΑ